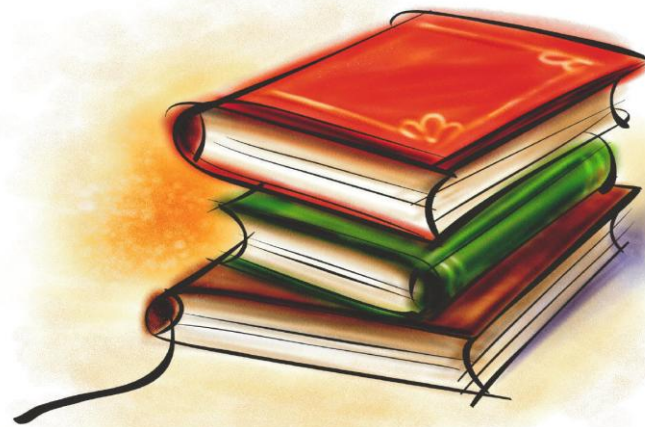

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**«Η οργάνωση της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα:
Αξιολόγηση και προτάσεις για την αναβάθμισή της»**

Σπουδάστριες:	Νίκα Γιάννα	4919
	Παπαδογιωργάκη Πελαγία	4972
Επιβλέπουσα καθηγήτρια:	Πιτσούλη Εσθήρ	

©

2012

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη με τίτλο «Η οργάνωση της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Αξιολόγηση και προτάσεις για την αναβάθμισή της», έγινε στα πλαίσια του προπτυχιακού προγράμματος του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης.

Η μελέτη αυτή επιχειρεί να διερευνήσει την υφιστάμενη κατάσταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα που αφορά το τουρισμό και να επισημάνει τα προβλήματά της προτείνοντας τις ανάλογες λύσεις με τη μορφή προτάσεων πολιτικής.

Η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται έχει ως εξής: το θεωρητικό μέρος της εργασίας θα διερευνηθεί με βάση την επισκόπηση της ελληνικής και της διεθνούς βιβλιογραφίας. Το υλικό θα αντληθεί από τη σχετική βιβλιογραφία και τα αναγκαία πληροφοριακά στοιχεία από τη βιβλιογραφική αναδίφηση.

Το ερευνητικό πλαίσιο της εργασίας που αφορά την αξιολογική προσέγγιση της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης και στις προτάσεις για τη βελτίωσή της, είναι αποτέλεσμα πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν από ερωτηματολόγια προς καθηγητές από τα περισσότερα τμήματα Τριτοβάθμιας Τουριστικής Εκπαίδευσης που λειτουργούν στην Ελλάδα, καθώς και από φοιτητές και αποφοίτους, αντίστοιχα. Σημαντικές πληροφορίες αντλήθηκαν επίσης, σε όλη την έκταση της εργασίας, από το Διαδίκτυο, ιστοσελίδες οργανισμών κτλ.

Ειδικότερα, η πτυχιακή εργασία διαρθρώνεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελεί τη βιβλιογραφική αναδίφηση και περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται ο ορισμός του τουρισμού, η υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού στην Ελλάδα και η συμβολή του στην εθνική οικονομία. Στο δεύτερο κεφάλαιο ορίζεται η έννοια της εκπαίδευσης και αναλύονται η δομή και τα χαρακτηριστικά της πάνω στο τουρισμό. Το τρίτο κεφάλαιο αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τουριστική εκπαίδευση, επισημαίνοντας τη σημαντικότητα, την ποιότητα και την αξιολόγηση της. Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους, αναλύεται η υφιστάμενη τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα καθώς και η μεταπτυχιακή ειδίκευση που μπορεί κάποιος να επιλέξει.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει δύο κεφάλαια και αφορά το ερευνητικό μέρος της εργασίας. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας που ακολουθήθηκε και

οι τεχνικές συλλογής των ερευνητικών δεδομένων. Στο δεύτερο κεφάλαιο διενεργείται η καταγραφή των δεδομένων από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε και η ανάλυσή τους.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος αποτελείται από ένα κεφάλαιο στο οποίο καταγράφονται οι προτάσεις, που έρχονται σαν αποτέλεσμα της έρευνας, με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	ΣΕΛ. 7
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ- ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	
1.1 ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	10
1.2 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	12
<i>1.2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ</i>	12
<i>1.2.2 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ</i>	13
1.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	14
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ- ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	
2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ	16
2.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	17
<i>2.2.1 Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ</i>	17
<i>2.2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ</i>	18
<i>2.2.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ</i>	20
<i>2.2.4 Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΣΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ</i>	21
3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ- ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ	
3.1 ΓΕΝΙΚΑ	23
3.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	25
3.3 Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	27
3.4 Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	28
3.5 Η ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	29
3.6 Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ	30
3.7 Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	32
4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
4.1 Η ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	35
4.2 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	38
4.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ	39
4.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	40

4.5 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Α.Ε.Ι. ΚΑΙ Τ.Ε.Ι.	43
4.5.1 Α.Ε.Ι.	43
4.5.2 Τ.Ε.Ι.	44
4.6 ΑΝΩΤΑΤΗ, ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	45
4.7 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΚΑΙ Α.Σ.Τ.Ε.	48
4.7.1 Τ.Ε.Ι.	48
4.7.2 Α.Σ.Τ.Ε.	52
4.7.2.1 ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ Α.Σ.Τ.Ε. ΣΤΑ Τ.Ε.Ι.	54
4.8 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ	54
4.8.1 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	54
4.8.2 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	55
4.8.3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	56
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΕΡΕΥΝΑ	
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	58
1.2 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	59
1.2.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	60
1.2.2 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	63
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	
2.1 ΕΡΕΥΝΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ	65
2.2 ΕΡΕΥΝΑ ΠΡΟΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ	79
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	100
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	111
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ	116

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σημασία της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει αναγνωριστεί διεθνώς. Οι χώρες υποδοχής τουριστών προσπαθούν να αναπτύξουν εκπαιδευτικά συστήματα, προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες της τουριστικής βιομηχανίας και φιλοξενίας. Αυτό επιβάλλεται από το γεγονός ότι η ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών, εξαρτάται κατά ένα μεγάλο μέρος από τις διαθέσιμες δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού.

Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα σαν έννοια είναι πολυσυζητημένη και πολυεμφανιζόμενη και μάλιστα πάντα με διαφορετικό τρόπο, από διάφορους φορείς, κυβερνητικούς και μη, οι οποίοι συχνά κάνουν λόγο για αναγκαίες και ριζικές αλλαγές στη δομή της, που τις περισσότερες φορές όμως δεν υλοποιούνται και αν τελικά υλοποιηθούν διατηρούνται σε ισχύ για μικρό χρονικό διάστημα.

Το ερώτημα όμως που γεννάται σήμερα, ενόψει και των γενικότερων καταστάσεων που έχουν προκληθεί και έχουν αλλάξει τα δεδομένα, είναι κατά πόσο μπορεί η σημερινή τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση, υπό την παρούσα της μορφή, να δώσει στην αγορά εξειδικευμένα στελέχη, γνώστες του ιδιάζοντα τουριστικού τομέα, ικανά ώστε να δώσουν λύσεις στις κρίσεις που περνάει σήμερα το παγκόσμιο τουριστικό προϊόν (σεισμός, τρομοκρατία, ανταγωνισμός) και τελικά να μπορέσουν να αναδείξουν το ελληνικό προϊόν διεθνώς, μέσω ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού. Είναι αυτονόητο ότι αυτός ο προβληματισμός αφορά το σύνολο της ελληνικής εκπαίδευσης. Ως αποτέλεσμα του ευρύτερου προβλήματος έρχεται συνεπώς και το θέμα της τουριστικής εκπαίδευσης.

Έχει γίνει πλέον κοινή πεποίθηση σε όλους ότι δεν αρκούν πια η Ακρόπολη, τα ελληνικά νησιά, το ρομαντικό ηλιοβασίλεμα της Σαντορίνης, οι μαγευτικές παραλίες της Χαλκιδικής και οι χαμογελαστοί και φιλόξενοι συμπατριώτες μας για να προσελκύσουμε τουρίστες στην Ελλάδα. Κατ' επέκταση, όλοι σήμερα κάνουν λόγο για την αναγκαία πλέον ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών μας, αλλά πολύ σπάνια ακούμε προτάσεις για την επίτευξή της και ακόμη σπανιότερα βλέπουμε τη θέσπιση αποφασιστικών κυβερνητικών μέτρων για την εφαρμογή της.

Συνεπώς διαπιστώνουμε πως για παροχή ποιοτικών υπηρεσιών απαιτείται και η κατάλληλη εκπαίδευση, της οποίας το διδακτικό προσωπικό θα πρέπει να απαρτίζεται από έμπειρα στελέχη του τουρισμού, που θα έχουν καταφέρει στην καριέρα τους να συνδυάσουν τις θεωρητικές με τις πρακτικές γνώσεις τους και θα έχουν την ικανότητα να διδάξουν στους

σπουδαστές όχι μόνο τα περιεχόμενα ενός βιβλίου, αλλά και προσωπικά τους βιώματα, ώστε να παραδειγματίζονται οι νέοι και να συλλέγουν εμπειρίες.

Κύρια πηγή των περισσότερων προβλημάτων στο τουριστικό κλάδο παραμένει η ελλιπής παροχή γνώσης και κατάρτισης, καθώς κοιτώντας κανείς το σύστημα διαπιστώνει μετά λύπης του ότι στην Ελλάδα, μια χώρα που θέλουμε να πιστεύουμε ότι φημίζεται για το τουρισμό της, δεν υπάρχει πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε επίπεδο προπτυχιακό, παρά μόνο μεταπτυχιακό. Ένα σημαντικό κενό του συστήματος, που έχει σαν αποτέλεσμα την έξοδο πολλών φοιτητών για σπουδές στο εξωτερικό ή τη συσσώρευση χιλιάδων φοιτητών στα Τ.Ε.Ι. της χώρας, αποτελεί η εισαγωγή στα τριτοβάθμια ιδρύματα όπου απαιτείται ένας ιδιαίτερα χαμηλός βαθμός απολυτηρίου Ενιαίου Λυκείου, με αποτέλεσμα το πτυχίο τους να μη θεωρείται αντάξιο των σχολών του εξωτερικού.

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια να διερευνήσει τα προαναφερθέντα ζητήματα τα οποία είναι μεν γνωστά στους τουριστικούς επιχειρηματίες και φορείς, δεν έχουν όμως μέχρι σήμερα αναλυθεί, ούτε έχουν τεκμηριωθεί με τα στοιχεία κάποιας έρευνας. Έγινε μια προσπάθεια διεύρυνσης της οργάνωσης της ανώτατης τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Διενεργήθηκε μια αξιολογική προσέγγιση και διατυπώθηκαν προτάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η λέξη *τουρισμός* προέρχεται από τη γαλλική λέξη *tour* και την αγγλική *touring*, που σημαίνουν γύρος, περιήγηση. Και οι δύο λέξεις προέρχονται από τη λατινική λέξη *tornus*. (Barbaréσος, 1998: 26)

Ο τουρισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές γι' αυτό και είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια. Σπουδαίοι διανοητές έχουν καταθέσει τις απόψεις τους για την ερμηνεία αυτού του «φαινομένου» χωρίς ωστόσο μέχρι σήμερα να έχουν διατυπώσει κάποια θέση που να είναι πειστική και κοινωνικά αποδεκτή και προϊόν σοβαρής επιστημονικής έρευνας-μελέτης. (Εξάρχος & Καραγιάννης, 2004: 3) Το ότι ο τουρισμός αποτελεί ένα πολύπλευρο και δύσκολο κομμάτι για τους μελετητές του, οφείλεται στην εναλλαγή του περιεχομένου του ανάλογα με το κοινωνικό – πολιτιστικό, οικονομικό, πολιτικό και φυσικό περιβάλλον. Για παράδειγμα ο τουρισμός στην Ιταλία και στη Γαλλία στηρίζεται κυρίως στα χλιδάτα εστιατόρια και τις αγορές τους, γεγονός που διαφέρει από το τουρισμό που προσφέρει η Ρωσία (Lickorish & Carson, 2004). Μια από τις πρώτες προσπάθειες που έγιναν για να οριστεί όσο το δυνατόν ακριβότερα ήταν αυτή των Hunziker και Krapf, απ' το πανεπιστήμιο της Βέρνης. Αυτοί είχαν εκφράσει την άποψη ότι ο τουρισμός έπρεπε να οριστεί σαν σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού και τη διαμονή μη μόνιμων κατοίκων, εφόσον αυτά δεν οδηγούν σε μόνιμη διαμονή και δε συνδέονται με καμία κερδοσκοπική δραστηριότητα. Ο ορισμός αυτός βοηθά να διακρίνει κανείς τον τουρισμό από την αποδημία αλλά δεν είναι ολοκληρωμένη. (Ηγουμενάκης, 1999: 68)

Από τα κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού, πέντε μπορούν να εξακριβωθούν εννοιολογικά και συγκεκριμένα τα εξής:

- Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς τουλάχιστον επί ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους.
- Οι διάφορες μορφές τουρισμού, όποιες κι αν είναι αυτές, περιέχουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία: το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε

αυτόν με την ευρύτερη έννοια του όρου, δηλαδή συμπεριλαμβανομένης και της διατροφής.

- Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι η πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στο τόπο της μόνιμης διαμονής τους μέσα σε λίγες ημέρες, εβδομάδες ή μήνες.
- Οι άνθρωποι επισκέπτονται διάφορους τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς σκοπούς άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Οποιαδήποτε προσπάθεια καταβληθεί για να οριστεί ο τουρισμός, θα αποτύχει αν δε λάβουμε υπ' όψιν τις διαφορετικές ομάδες που συμμετέχουν στη τουριστική βιομηχανία και επηρεάζονται απ' αυτήν. Μπορούν να εξακριβωθούν τέσσερις διαφορετικές απόψεις για το τουρισμό και συνοψίζονται παρακάτω:

- Ο τουρίστας: επιδιώκει διάφορες ψυχικές εμπειρίες και ικανοποιήσεις. Η φύση τους θα καθορίσει κατά ένα μεγάλο μέρος τους τουριστικούς προορισμούς που θα διαλέξει να επισκεφτεί και τις δραστηριότητες που θα απολαύσει.
- Η τουριστική επιχείρηση: βλέπει τον τουρισμό σαν μια ευκαιρία να πραγματοποιήσει κάποιο κέρδος με το να εφοδιάζει τη τουριστική αγορά με αγαθά και υπηρεσίες που ζητούν οι τουρίστες.
- Ο τουριστικός προορισμός: βλέπει το τουρισμό κυρίως σαν πολιτιστικό παράγοντα, σαν παράγοντα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, σαν παράγοντα πραγματοποίησης εσόδων και γενικότερα σαν παράγοντα ευημερίας και προόδου. Ταυτόχρονα όμως προβληματίζεται για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει ο τουρισμός σε αυτόν και γενικότερα στο περιβάλλον.
- Η διοίκηση του τουριστικού προορισμού: βλέπει το τουρισμό σαν παράγοντα ανάπτυξης ή μεγέθυνσης της οικονομίας της περιοχής της δικαιοδοσίας της χωρίς όμως να παραβλέπει και τις οποιεσδήποτε αρνητικές επιδράσεις είτε άμεσες είτε έμμεσες. (Ηγουμενάκης, 1999: 69)

Σύμφωνα με τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι ο τουρισμός αποτελεί μια σύνθεση δραστηριοτήτων, προϊόντων και παραγωγικών μονάδων της τουριστικής εμπειρίας που αναζητούν τα άτομα που ταξιδεύουν προς τους τουριστικούς προορισμούς.

1.2 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο τουρισμός αποτελεί σήμερα μια γιγάντια οικονομική δραστηριότητα. Η Ευρώπη είχε πάντα τη μερίδα του λέοντος στην παγκόσμια τουριστική κίνηση με ποσοστό γύρω στο 64%, το οποίο προβλέπεται να διατηρήσει, έστω και ελαφρά μειωμένο, τα επόμενα χρόνια. Μέσα στο έντονα αυτό ανταγωνιστικό περιβάλλον, η Ελλάδα κατέχει μια εξαιρετικά προνομιούχα θέση με μοναδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- Η πολύ υψηλή και θετική αναγνωρισιμότητα. Η Ελλάδα ως χώρα είναι γνωστή και ευμενώς αποδεκτή σε μεγάλο ποσοστό κατοίκων του πλανήτη.
- Οι μοναδικές ιστορικές και πολιτισμικές καταβολές της, που ασκούν παγκόσμια γοητεία.
- Οι εξαιρετικές φυσικές ομορφιές και το ήπιο, φιλικό στον άνθρωπο, μεσογειακό κλίμα.
- Τέλος, η παρουσία της μέσα στην Ευρώπη, τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού, και η άμεση γειτνίαση της με άλλες χώρες ιδιαίτερου τουριστικού ενδιαφέροντος, π.χ. Τουρκία.

1.2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

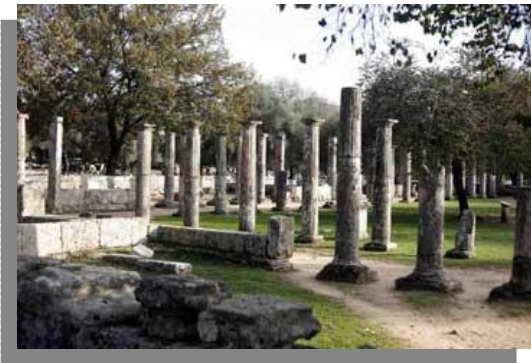
Οι πρώτες μετακινήσεις του ανθρώπου για λόγους τουριστικούς άρχισαν να εμφανίζονται στην περίοδο της αρχαίας Ελλάδας. Η μετακίνηση σε άλλους προορισμούς μακριά από το τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, πραγματοποιείτο για λόγους εμπορικούς, θρησκευτικούς, αθλητικούς και ικανοποίησης της έμφυτης περιέργειας του ανθρώπου για το άγνωστο. Στην αρχαία Ελλάδα το αίσθημα της μετακίνησης, ήταν έντονα αναπτυγμένο. Αυτό παρατηρείται σε πολλά γραπτά αρχαίων συγγραφέων όπου οι αναφορές για ταξίδια είναι πάρα πολλές. Ο Ηρόδοτος έκανε περιηγήσεις στις ελληνικές πόλεις, ταξίδεψε στη Σικελία, στην Αίγυπτο και σε άλλες χώρες για να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα τους, τα ιστορικά μνημεία, τον πολιτισμό τους κτλ.

Τουριστικές περιοχές γνωστές της εποχής εκείνης, χαρακτηρίζονται η Ολυμπία, οι Δελφοί, η Επίδαυρος, η Αιδηψός. Δηλαδή περιοχές που αποτελούσαν πόλο έλξης των ταξιδιωτών λόγω των διαφόρων γεγονότων, π.χ. αθλητικές ή θρησκευτικές εκδηλώσεις, αποκατάσταση της υγείας κτλ. (Κολτσιδόπουλος, 2001: 19)

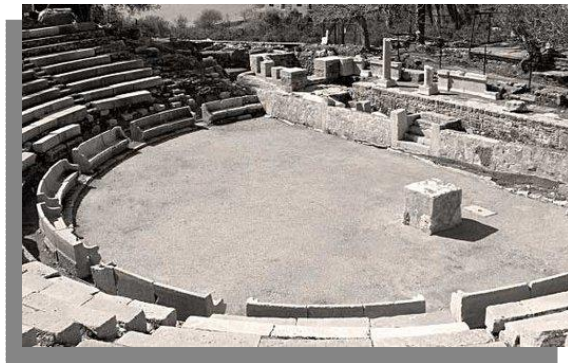
Αξίζει να αναφέρουμε ότι από τη δεκαετία του '50 και μετά, σημαντικό και πρωτεύοντα ρόλο στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού έπαιξαν ο Ν. Δούκας κ ο Δ. Παπαευστρατίου οι

οποίοι διετέλεσαν γενικοί γραμματείς του Ε.Ο.Τ.. Η προσφορά τους είναι πρωτοποριακή αφού είναι αυτοί οι θεμελιωτές του μεγάλου τουριστικού έργου.

Με το σλόγκαν «ο τουρισμός δίνει ψωμί σε πληθυσμούς περιοχών που στερούνται πλουτοπαραγωγικών πηγών», η Ελλάδα, με τον ανεκμετάλλευτο μέχρι τότε τουριστικό της πλούτο, προσδοκούσε σε υψηλούς στόχους οι οποίοι είχαν ευεργετικές επιδράσεις στη μεταμόρφωση της χώρας, καθώς η τουριστική ανάπτυξη κατάφερε να αλλάξει τη ζωή στις πιο φτωχές περιοχές της και προσέδωσε ανεκτίμητη υπεραξία στη γη στις μέχρι τότε άγονες παραλιακές εκτάσεις και στις βραχώδεις παραλίες. (Κολτσιδόπουλος, 2001: 22)

Αρχαία Ολυμπία

Επίδαυρος

1.2.2 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Η Ελλάδα αποτελεί κορυφαίο τουριστικό προορισμό παγκοσμίως και η τουριστική της βιομηχανία αποτελεί το σημαντικότερο ίσως κλάδο στην οικονομία της. Την τελευταία δεκαετία, ο αριθμός των τουριστών αυξάνεται σταθερά. Το 2004, 14,2 εκατομμύρια άτομα επισκέφθηκαν την Ελλάδα, αριθμός που αυξήθηκε σε 17 εκατομμύρια το 2008 και αναμένεται ότι οι επισκέπτες θα αυξηθούν σε 20 εκατομμύρια στα επόμενα χρόνια, σχεδόν το διπλάσιο του πληθυσμού της χώρας.

Η Ελλάδα κατατάσσεται ανάμεσα στους Top 10 τουριστικούς προορισμούς για το 2010 σύμφωνα με τη Lonely Planet και επίσης βρίσκεται στη δεύτερη θέση σύμφωνα με τα Telegraph Travel Awards 2008 της Αγγλίας στην κατηγορία της Καλύτερης Ευρωπαϊκής Χώρας.

Σήμερα, το 70% των επισκέψεων λαμβάνει χώρα κατά την περίοδο μεταξύ Μαΐου και Οκτωβρίου, ενώ οι επισκέπτες συγκεντρώνονται κυρίως στην Κρήτη (21% των συνολικών κλινών), στα Δωδεκάνησα (17%), στα Επτάνησα (12%), στην Αττική (9%), στη Χαλκιδική (6,5%) και στις Κυκλάδες (6%).

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=36§orID=37&la=2>)

Παρ' όλες όμως αυτές τις ευνοϊκές προβλέψεις, η Ελλάδα βρίσκεται και αυτή αντιμέτωπη με την παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008.

1.3 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η σχέση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης με την εθνική οικονομία και με τις ανάγκες της κοινωνικής διαχείρισης και παρέμβασης είναι περίπλοκη και συνεχώς αναπροσδιοριζόμενη, ανάλογα με τις ανάγκες και τις συνθήκες που επικρατούν. Συχνά ο τουρισμός δεν αναγνωρίζεται από το κράτος ως τομέας μελέτης που χρήζει υψηλά επίπεδα χρηματοδότησης, εφ' όσον σε μακροοικονομικό επίπεδο οι εκάστοτε κυβερνήσεις φέρουν την ευθύνη για την κατανομή πόρων σε συγκεκριμένους τομείς εκπαίδευσης. (*Jafari, Ritchie, 1981:4-13*)

Ο τουρισμός κατατάσσεται σήμερα μεταξύ των πλέον σημαντικών βιομηχανιών διεθνώς, με ταχείς ρυθμούς αυξήσεως του κύκλου εργασιών του, με ουσιαστική συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη, στην απασχόληση και στις περισσότερες χώρες με σημαντική εισροή συναλλάγματος. Ο τουριστικός τομέας αποτελεί τον μεγαλύτερο εργοδότη στις περισσότερες χώρες, εξασφαλίζοντας εργασία σε 101 εκατομμύρια άτομα σε παγκόσμια κλίμακα ή σε έναν ανά 16 εργαζομένους. Στις ΗΠΑ ο τουρισμός αποτελεί τον μεγαλύτερο εργοδότη μετά το τομέα υγείας και απασχολεί περισσότερους εργαζόμενους απ' ότι η γεωργία, η βιομηχανία αυτοκινήτων, ηλεκτρονικών, χάλυβα και κλωστοϋφαντουργίας μαζί.

Ο αριθμός των εσωτερικών τουριστών έχει υπολογιστεί ότι ξεπερνά τα 2 δισεκατομμύρια και οι προβλέψεις μιλούν για μια σημαντική αύξηση του στο μέλλον. Το ίδιο ισχύει και για τον αριθμό των διεθνών τουριστών, που έχει υπολογιστεί ότι ξεπερνά τα 600 εκατομμύρια. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Παγκοσμίου Οργανισμού Τουρισμού (Π.Ο.Τ.), ο αριθμός αυτός των διεθνών τουριστών θα συνεχίσει να αυξάνει και στο μέλλον, όπως θα αυξάνουν και τα έσοδα από το διεθνή τουρισμό. Γι' αυτό και ο τουρισμός αποτελεί όχι μόνο τυπικά αλλά και ουσιαστικά τη μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο: τη τουριστική βιομηχανία. (*Ηγουμενάκης, 1999:77*)

Σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) η Ελλάδα, έχει χαρακτηριστεί κατ' εξοχήν τουριστική χώρα με υψηλή συμμετοχή των τουριστικών δραστηριοτήτων στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.), με μεγάλη απασχόληση εργατικού δυναμικού και με υψηλές συναλλαγματικές εισπράξεις. (*Σ.Ε.Τ.Ε, 1992: 15*)

Η συμβολή της τουριστικής οικονομίας στο ΑΕΠ μετά την πρόσφατη αναθεώρησή του ανέρχεται στο 18,2%. Με βάση τη μέση κατά κεφαλήν δαπάνη των τουριστών, η χώρα μας

κατατάσσεται στην 10^η θέση, ενώ στη γενική κατάταξη ανταγωνιστικότητας βρίσκεται στην 24^η θέση (2005).

Επίσης, σημαντική είναι η συμβολή του τουρισμού στην απασχόληση. Για κάθε θέση άμεσης απασχόλησης στον τουριστικό τομέα δημιουργείται σχεδόν άλλη μια στην οικονομία συνολικά. Η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία (838.250 θέσεις εργασίας) αντιστοιχεί στο 19,1% των απασχολουμένων (4.382.000) κατά το 2005.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των θέσεων εργασίας στον τουριστικό τομέα είναι ότι αυτές σε σημαντικό ποσοστό καταλαμβάνονται από γυναίκες, νέους, οικονομικούς μετανάστες, καθώς και άτομα με χαμηλότερο επίπεδο εξειδίκευσης. Το γεγονός αυτό οφείλεται στον υψηλό βαθμό εποχικής απασχόλησης και στις ευέλικτες συνθήκες εργασίας.

Οι κύριες αφετηρίες των τουριστικών ρευμάτων προς την Ελλάδα παραμένουν οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Επίσης ο βαθμός προτίμησης για την Ελλάδα των τουριστών με προέλευση τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης είναι υψηλότερος έναντι των λοιπών ευρωπαϊκών μεσογειακών χώρων.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού τουρισμού είναι η έντονη εποχικότητα και υψηλή εξάρτηση από τους ταξιδιωτικούς πράκτορες (tour operators). Αναφορικά με το επίπεδο των προσφερομένων υπηρεσιών και τις τεχνικές υποδομές, ιδίως τις υποδομές πρόσβασης και τοπικής κυκλοφορίας και στάθμευσης διαπιστώνεται ότι υπάρχουν πολλά περιθώρια βελτίωσης.

(http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economy_1_31/12/2008_297695)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

2.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Η διάκριση μεταξύ εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε ό, τι αφορά τις διαδικασίες και τις πρακτικές ενίσχυσης και εμπλουτισμού του ανθρώπινου κεφαλαίου, έχει επικρατήσει, όχι μόνο για το τουρισμό αλλά και γενικότερα.

Σε σχέση με τις ανάγκες ενός κλάδου οικονομικής δραστηριότητας σε εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό, ο όρος *εκπαίδευση* αναφέρεται συνήθως σε προγράμματα στα οποία η διδακτέα ύλη περιλαμβάνει δυο κατηγορίες μαθημάτων. Πρώτη, τα μαθήματα που συνδέονται στενά με κάποιο επάγγελμα ή ειδικότητα και αποβλέπουν στην εκμάθηση ειδικών γνώσεων ή στην απόκτηση δεξιοτεχνιών που δεν είναι χρήσιμες ή έχουν περιορισμένη χρησιμότητα έξω από τα όρια του επαγγέλματος ή της ειδικότητας. Δεύτερη, μαθήματα γενικότερης παιδείας, τα οποία δεν έχουν άμεση σχέση με ένα επάγγελμα αλλά κρίνεται ότι καθώς συνδέονται με καταξιωμένα γνωστικά πεδία των βασικών επιστημών, των γραμμάτων και των τεχνών, εξυψώνουν τη στάθμη της παιδείας ενός ατόμου και το καθιστούν αποδοτικότερο στην εργασία του. Όπως αναφέρεται επιγραμματικά η πρώτη κατηγορία μαθημάτων αποσκοπεί να διδάξει στο άτομο «πώς να κάνει κάτι» ενώ η δεύτερη αποσκοπεί περισσότερο στο να διδάξει το άτομο «πώς να σκέφτεται». (Αθανασίου, 2004: 39)

Ο όρος *κατάρτιση* αναφέρεται συνήθως σε προγράμματα, στα οποία, αν όχι το σύνολο, πάντως το μεγαλύτερο μέρος της διδακτέας ύλης συνδέεται στενά με την άσκηση ενός επαγγέλματος ή μιας ειδικότητας και αποβλέπει στην προετοιμασία του καταρτιζόμενου για την άσκηση του επαγγέλματος ή της ειδικότητας αυτής, ανεξάρτητα απ' το αν οι αποκτώμενες γνώσεις μπορεί να είναι και γενικότερα χρήσιμες. Έτσι λ.χ. το περιεχόμενο των προγραμμάτων εκμάθησης ξένων γλωσσών, που αποτελούν βασικό τμήμα της διδακτέας ύλης για πολλά τουριστικά επαγγέλματα, μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με το αν ο σκοπός είναι η γενική παιδεία ή η εξυπηρέτηση αλλοδαπών τουριστών από έναν μελλοντικό επαγγελματία του κλάδου. (Αθανασίου, 2004: 40)

2.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Η τουριστική εκπαίδευση παρατηρείται ως σχετικά νέο φαινόμενο, με τον χαρακτήρα, τους στόχους και το περιεχόμενό τους να τελούν ακόμα υπό διαμόρφωση. Είναι ακόμα αρκετές οι χώρες στις οποίες οι καθαυτό τουριστικές σπουδές – σε αντιδιαστολή με τις ξενοδοχειακές ή τις στενά επαγγελματικές – είναι ακόμα σε νηπιακό στάδιο (π.χ. Καναδάς, Η.Π.Α.) (Αθανασίου, 2004:41)

Έχει νόημα να γίνεται λόγος για τουριστική εκπαίδευση, ως μια δραστηριότητα που μπορεί να καλύπτει και την απόκτηση συγκεκριμένων επαγγελματικών προσόντων, τα οποία χρειάζεται ο τουριστικός τομέας, η απόκτηση των οποίων συμβάλλει στη δημιουργία αποδοτικότερου ανθρώπινου δυναμικού για τον τομέα και την ανάπτυξή του.

2.2.1. Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η επαγγελματική κατάρτιση έχει μεγάλη προϊστορία και ικανοποιούσε ανάγκες του ξενοδοχειακού κλάδου, που υπήρχαν ανέκαθεν σε όλες τις οικονομίες. Όμως σε χώρες όπου η επαγγελματική κατάρτιση σε ειδικότητες φιλοξενίας και εστίασης ήταν καλής ποιότητας, η αίσθηση της ανάγκης για τουριστικές σπουδές ήταν λιγότερο έντονη. Σε κάποιες χώρες υπάρχει επίσης παράδοση σε ξενοδοχειακές σπουδές όπου παρέχεται εκπαίδευση ικανή να δημιουργήσει ξενοδοχειακά στελέχη.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Ελβετία αλλά και οι Ηνωμένες Πολιτείες όπου π.χ. η σχολή ξενοδοχειακών σπουδών του πανεπιστημίου Cornell θεωρείται περιωπής, έχει πολύ υψηλές απαιτήσεις από την άποψη των προσόντων των εισαγομένων και η οποία προσελκύει αριθμό υποψηφίων υπερπολλαπλάσιο των διαθέσιμων θέσεων (Cooper, 1996: 141).

Έχει νόημα να γίνεται λόγος για τουριστική εκπαίδευση, ως μια δραστηριότητα που μπορεί να καλύπτει και την απόκτηση συγκεκριμένων επαγγελματικών προσόντων, τα οποία χρειάζεται ο τουριστικός τομέας, όπως λ.χ. του ξενοδοχειακού στελέχους ή του γλωσσομαθή, αλλά εκτείνεται πολύ πέρα από αυτήν, αν κανείς πιστεύει ή δέχεται ότι υπάρχει σώμα γνώσεων για τον τουρισμό, η απόκτηση των οποίων συμβάλλει στη δημιουργία αποδοτικότερου ανθρώπινου δυναμικού για τον τομέα και την ανάπτυξή του (Αθανασίου, 2004 :41).

Οι πιο τολμηροί κάνουν λόγο για την ύπαρξη τουριστικής επιστήμης σε νηπιακό ή ακόμη πιο αρχικό στάδιο (Cooper, 1996: 14-16) δηλαδή ότι ο τουρισμός αποτελεί ξεχωριστό

γνωστικό πεδίο, που διανύει τα πρώιμα του στάδια και παραλληλίζουν το στάδιο που διανύουν σήμερα οι τουριστικές σπουδές με το στάδιο που διάνυαν πριν 30 χρόνια οι σπουδές διοίκησης επιχειρήσεων οι οποίες σήμερα αποτελούν ξεχωριστό γνωστικό πεδίο. Επικρατέστερη όμως φαίνεται να είναι η άποψη ότι ο τουρισμός δεν αποτελεί ακόμη ξεχωριστή επιστήμη, με την έννοια ενός σώματος ικανοποιητικά αρθρωμένης θεωρίας, αλλά περισσότερο ένα διεπιστημονικό, θεματικό πεδίο σπουδών, με συμβολή από όλες σχεδόν τις κοινωνικές επιστήμες (Cooper, 1996:14 , Fayos Sola, 1997: 16). Άρα μπορούμε να πούμε ότι η τουριστική εκπαίδευση αντλεί κυρίως από τις εξής επιστήμες: Οικονομικά, Κοινωνιολογία, Ανθρωπολογία, Ψυχολογία, Γεωγραφία, Νομικά, Οικολογία, Στατιστική, Παιδαγωγική και Διοίκηση Επιχειρήσεων (Fayos Sola, 1997: 18). Δηλαδή για την αύξηση της αποτελεσματικότητας στον τουριστικό τομέα χρειάζεται μίγμα γνώσεων από άλλα πεδία.

Σύμφωνα με τον Fayos Sola (1997), πρόγραμμα όπου ο κάθε διδάσκων επιχειρεί να μεταδώσει ορισμένες γνώσεις από το δικό του επιστημονικό πεδίο με την αντίστοιχη μέθοδο, χωρίς σύνδεση με την υπόλοιπη ύλη και χωρίς την αναγκαία έμφαση στην τουριστική οπτική, δεν είναι δυνατόν να οδηγήσει σε ικανοποιητικής ποιότητας τουριστική εκπαίδευση.

2.2.2.ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η έρευνα και η αναζήτηση γύρω από το τουριστικό κλάδο πρωτοεμφανίστηκε στην Ελβετία την δεκαετία του 1940, αλλά το ενδιαφέρον για την τουριστική εκπαίδευση σε τριτοβάθμιο επίπεδο εκδηλώνεται την δεκαετία του 1980. Τα προγράμματα πολλαπλασιάζονται και εμπλουτίζονται και οι αριθμοί των σπουδαζόντων αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο ο αριθμός των προγραμμάτων των τουριστικών σπουδών σε τριτοβάθμιο επίπεδο αυξήθηκε το 1986 από 2 σε 23 το 1993 και 110 περίπου σπουδαστές στην αρχή σε 1400. Στο μεταδευτεροβάθμιο επίπεδο η αύξηση υπήρξε ακόμη ταχύτερη και υπολογίζεται ότι στη χώρα αυτή το 1993 προσέφεραν προγράμματα μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε τουριστικά θέματα περισσότερα από 500 ιδρύματα με αριθμό αποφοίτων ετήσια που υπερέβαινε τις 25.000 (Cooper, 1996: 36).

Η ταχύτατη εξάπλωση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα τείνει να οδηγήσει σε υπερπροσφορά αποφοίτων σε αρκετές χώρες (Cooper, 1996: 187, 204). Για το Βέλγιο π.χ. αναφέρεται ότι οι απόφοιτοι μιας και μόνο σχολής ξενοδοχειακών στελεχών, από τις πολλές που λειτουργούν, αυτής του Mechelen, αρκούν για να καλύψουν την εκτιμώμενη συνολική ζήτηση (Langenhove, Lowyck, 1993: 123). Ισχυρές τάσεις υπερπροσφοράς αποφοίτων παρατηρούνται επίσης και στην Αυστραλία (Wilson,

Worland, 1993: 100). Για την Ολλανδία αναφέρεται μεγάλης έκτασης υπερπροσφορά αποφοίτων από σχολές τουριστικών σπουδών «με 10.000 αποφοίτους κατ' έτος στα πρόσφατα χρόνια σε μια αγορά που με δυσκολία θα μπορούσε να απορροφήσει το 1/10 αυτού του αριθμού». (Holloway, 1993: 102). Άλλη συνέπεια της υπερπροσφοράς είναι η τάση εκτοπισμού ατόμων με χαμηλότερα τυπικά προσόντα από άτομα με υψηλότερα (π.χ. εκτοπισμός αποφοίτων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από αποφοίτους της τριτοβάθμιας) (Cooper, 1996: 204).

Αποτέλεσμα της εξάπλωσης της τουριστικής εκπαίδευσης είναι η πολύ μεγάλη ποικιλία και ανομοιογένεια προγραμμάτων σπουδών. Για τις Η.Π.Α. και τον Καναδά π.χ. αναφέρεται ότι ενώ το 1982 στο τριτοβάθμιο επίπεδο υπήρχαν δύο προγράμματα σπουδών για αντίστοιχες ειδικότητες, το 1992 αυτά έφτασαν τα δώδεκα με τάση περαιτέρω αύξησης. Αυτό τείνει να αποπροσανατολίζει τους εργοδότες και τους υποψήφιους σπουδαστές και δυσχεραίνει την υιοθέτηση κοινών προτύπων κατά τις διαδικασίες πιστοποίησης και την αμοιβαία αναγνώριση τίτλων. (Fayos Sola 1997: 20-21). Τα προβλήματα αυτά οξύνονται και από τις μεγάλες αποκλίσεις που παρουσιάζονται μεταξύ ιδρυμάτων και προγραμμάτων σχετικά με την ποιότητα των σπουδών (Cooper, 1996: 204).

Αποτέλεσμα αυτών των συνθηκών και τάσεων είναι το χαμηλό επίπεδο σπουδών. Χαρακτηριστικά, ο Eduardo Fayos-Sola (1997) ισχυρίζεται ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι πρωτοβουλίες από την πλευρά των επιχειρήσεων και του δημοσίου σε θέματα τουριστικής εκπαίδευσης στηρίζονται περισσότερο στην διαίσθηση, επηρεάζονται περισσότερο από τις δυνάμεις αδράνειας και δεν λαμβάνουν ακριβώς υπ' όψη τις πραγματικές συνθήκες και τρέχουσες και προβλεπόμενες ανάγκες του τουριστικού τομέα.

Οι αρμόδιοι διεθνείς οργανισμοί, φορείς του τουριστικού τομέα και εκπαίδευσης προκειμένου να δημιουργήσουν και ύστερα να δοθούν τίτλοι σπουδών ικανοί να ανταποκριθούν στην αγορά εργασίας και βελτιώνοντας έτσι το επίπεδο των τουριστικών σπουδών, επικεντρώθηκαν σε θέματα όπως:

- Τη δημιουργία ενός κοινού πυρήνα διδακτέας ύλης και διδακτικών μεθόδων, η οποία θα μπορούσε να συμβάλει στον περιορισμό της ανομοιογένειας των σπουδών για την οποία έγινε λόγος,
- Τη δημιουργία συστημάτων πιστοποίησης με βάση κοινά αποδεκτά πρότυπα, η οποία θα μπορούσε να συμβάλει στην κατοχύρωση του κύρους των τίτλων τουριστικών σπουδών, στην ευρύτερη αποδοχή τους από την εργοδοσία και την αμοιβαία τους αναγνώριση,

- Τη προώθηση της οργάνωσης των σπουδών σε διακριτές ενότητες για να γίνουν έτσι ευκολότερα προσιτές σε περισσότερους ενδιαφερόμενους και να καθίσταται ευκολότερη η μεταφορά προσόντων μεταξύ σχολών και τέλος
- Τη προώθηση της μεταφοράς προσόντων μεταξύ σχολών με τον τρόπο που μόλις αναφέρθηκε και με άλλους για την διευκόλυνση των σπουδαστών και τη βελτίωση της ποιότητας.

2.2.3.ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σε όλες τις φάσεις της, η ανάπτυξη της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης δεν προήλθε τόσο από απαιτήσεις της εργοδοσίας του τομέα αλλά περισσότερο από κρατικό ενδιαφέρον ή πρωτοβουλίες του εκπαιδευτικού τομέα, δημόσιου και ιδιωτικού (*Theobald, 1998: 449*).

Στα κράτη όπου η οικονομία τους βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στον τουρισμό, δημιουργήθηκε η ανάγκη να επενδύσουν στο ανθρώπινο δυναμικό δίνοντας βάση στην εκπαίδευση. Μέσω της εκπαίδευσης, ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα και αναβαθμίζεται η ποιότητα του παρεχόμενου προϊόντος. Γενική αντίληψη χωρών με τέτοια χαρακτηριστικά είναι πως έτσι δημιουργείται μια αγορά στην οποία απευθύνεται το εκπαιδευτικό προϊόν τους. Δίνοντας λοιπόν βάση στην εκπαίδευση, ενός ανερχόμενου οικονομικά τομέα τόσο περισσότερη προέλευση υπάρχει στα δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα και κατ' επέκταση έδαφος για επένδυση από τους εκπαιδευόμενους.

Σύμφωνα με τους Dale & Robinson, (2001), εάν η τουριστική εκπαίδευση θα πρέπει να συμμετάσχει στις συνεχώς αναπτυσσόμενες και διαφοροποιημένες ανάγκες της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας, τότε τα προγράμματα σπουδών θα πρέπει να διαμορφώνουν πτυχιούχους με διοικητικές δεξιότητες ικανούς να δημιουργήσουν προστιθέμενη αξία και να παρεμβαίνουν λειτουργικά στο τουριστικό περιβάλλον.

Κατ' επέκταση υποστηρίζεται ότι διαμορφώνονται τρία πεδία στη τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση τα οποία παρέχουν:

- Generic Degrees (Γενικά Πτυχία), προγράμματα τα οποία προσφέρουν διεπιστημονικές δεξιότητες για μια ευρεία κατανόηση της βιομηχανίας τουρισμού.
- Functional Degrees (Λειτουργικά Πτυχία), προγράμματα τα οποία προσφέρουν στο σπουδαστή τη λειτουργική πείρα σε ένα ιδιαίτερο τομέα του τουρισμού, λόγω της προσανατολισμένης προς τις υπηρεσίες της βιομηχανίας τουρισμού. Συχνά οι ειδικές δεξιότητες απαιτούνται σε τομείς μάρκετινγκ, προγραμματισμού.

- Market/product Degrees (Αγορά/ προϊόν Τίτλοι), προγράμματα τα οποία εστιάζουν στη φύση και την ανάπτυξη των ιδιαίτερων προϊόντων και των αγορών θέσεων που απαιτούν τις ειδικές γνώσεις και την πείρα για την αποτελεσματική διαχείριση τους. (Dale C. & Robinson N., 2001)

2.2.4. Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΣΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Ο Cooper (1996) λέει ότι στον τουριστικό τομέα η έμφαση εξακολουθεί να δίνεται στην εμπειρία. Η νοοτροπία στον τομέα αυτό δεν στρέφεται προς τα εκπαιδευτικά προσόντα. Δυστυχώς η στάση της εργοδοσίας είναι εξίσου αρνητική και αντιμετωπίζει την τουριστική εκπαίδευση με δισταγμούς. Η στάση αυτή προέρχεται από τα παρακάτω:

- Ο τουριστικός τομέας κυριαρχείται από μικρές επιχειρήσεις που διοικούνται από αυτοδημιούργητους ανθρώπους χωρίς επίσημη τουριστική εκπαίδευση ή κατάρτιση και οι οποίοι ως εκ τούτου μπορεί να μην αναγνωρίζουν την ανάγκη υποστήριξης των προγραμμάτων τουριστικών σπουδών και την βελτίωση του γενικού επιπέδου επαγγελματισμού στον τομέα (Cooper, 1996: 48). Μέχρι τώρα έχει αποδειχθεί πως η αποδοτικότητα σε κάθε τομέα προκύπτει από την ενεργή επαγγελματική κίνηση και ότι οι πτυχιούχοι στην έναρξη της σταδιοδρομίας τους έχουν αρκετές ελλείψεις γι' αυτό και αντιμετωπίζονται με τόση επιφύλαξη από τους εργοδότες.
- Μεγάλη μερίδα των τουριστικών επιχειρήσεων εντάσσεται στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Στην πλειοψηφία τους δεν διαθέτουν την οικονομική άνεση για εργαζόμενους οι οποίοι θα κατέχουν κάποιο τίτλο σπουδών γιατί βάσει αυτού θα απαιτούν την ανάλογη οικονομική απολαβή.
- Τα προγράμματα σπουδών που παρέχονται στην εκπαίδευση θεωρούνται ανεπαρκή και αδύναμα διότι υπάρχουν αρκετές αμφιβολίες απ' τον εργοδοτικό τομέα όσον αφορά την ποιότητα των μεθόδων διδασκαλίας κατά τη διάρκεια των σπουδών, την εμπειρία που αποκτούν οι σπουδαστές μέσω της πρακτικής τους άσκησης καθώς και την ποιότητα των διδασκόντων.
- Τα τουριστικά επαγγέλματα έχουν μια ιδιότροπη φύση. Δε συνδέονται τόσο με ειδικές τεχνικές γνώσεις, αλλά με ιδιότητες της προσωπικότητας των εργαζομένων όπως είναι η συνέπεια, η υπευθυνότητα, η επιμέλεια κτλ.. Ιδιότητες δηλαδή που δεν αποκτούνται μέσα από οποιαδήποτε εκπαίδευση.

Για παράδειγμα, η τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση στην Αγγλία έχει κατηγορηθεί ότι παρέχει γενικές γνώσεις και πολυδιάσπαση προγραμμάτων σπουδών, π.χ. επιχειρησιακές μελέτες, οικονομικά, ενώ η τουριστική βιομηχανία επιδιώκει να προσλαμβάνει άτομα με προσωπικές δεξιότητες, όπως επικοινωνία, προσαρμοστικότητα, ηγεσία. Ειδικότερα επισημαίνεται ότι οι εργοδότες μικρών τουριστικών επιχειρήσεων προτιμούν την εργασιακή εμπειρία από τα ακαδημαϊκά προσόντα (CEDEFOP, 1991). Συνέπεια αυτής της δυσαρμονίας είναι η τάση σε μερικές χώρες, όπως και στην Αγγλία, οι εργοδότες να στρατολογούν εργατικό δυναμικό, πτυχιούχους άλλων γνωστικών αντικειμένων (Middleton & Ladkin, 1996), απλά γιατί διαθέτουν δεξιότητες και ικανότητες για τη διαχείριση των προϊόντων τουρισμού, θεωρώντας ότι ένα μεγάλο ποσοστό πτυχιούχων δεν έχουν τα κατάλληλα προσόντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ:

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Ο τουρισμός, ως οικονομική δραστηριότητα, είναι πολύπλοκος, πολυδιάστατος και εννοιολογικά συγκεχυμένος ενώ ο τουρισμός του μέλλοντος προβλέπεται ακόμη πιο πολύπλοκος. Ήδη σήμερα μιλάμε για μια νέα εποχή τουρισμού (N.E.T.) όπου η ποιότητα θεωρείται το κλειδί για την επιβίωσή του. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, ο ανθρώπινος παράγοντας παίζει καθοριστικό ρόλο. Έχει πλέον αναγνωριστεί διεθνώς ότι το μέλλον και η ανταγωνιστικότητα του τουρισμού εξαρτώνται από την ποιότητα των ανθρώπινων πόρων και ειδικότερα από την ποιότητα των στελεχών του. Το τελευταίο, με τη σειρά του απαιτεί αποτελεσματική Τριτοβάθμια Τουριστική και Ξενοδοχειακή εκπαίδευση. Η παροχή ποιοτικής τουριστικής εκπαίδευσης αποτελεί αντικείμενο προβληματισμού. Παράλληλα, είναι μια σημαντική παράμετρος που θα διαμορφώσει τη θετική ή την αρνητική μελλοντική εξέλιξη της τουριστικής βιομηχανίας στη χώρα μας.

Τα κυριότερα προβλήματα της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης, στη χώρα μας, συνοψίζονται ως εξής:

- Προγράμματα σπουδών

Λειτουργούν γενικευμένα προγράμματα σπουδών, όπου δεν τίθενται τα σύνορα μεταξύ «διοίκησης ξενοδοχειακών επιχειρήσεων» και «διοίκησης τουρισμού», όπως γίνεται σε όλες τις χώρες του κόσμου.

Ο όρος «τουριστική εκπαίδευση» χρησιμοποιείται αβασάνιστα, με αποτέλεσμα τα προγράμματα σπουδών να στερούνται ξεκάθαρης ταυτότητας και σαφών στόχων.

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα προγράμματα καταρτίζονται από ομάδες εκπαιδευτικών που δεν έχουν τις απαραίτητες εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στο αντικείμενο, χωρίς να τηρείται πάντα η προβλεπόμενη από το νόμο σύνθεση της επιτροπής προγράμματος. Οι όποιες αναβαθμίσεις επιχειρήθηκαν μέχρι σήμερα χαρακτηρίζονται από έλλειμμα επιστημονικού προβληματισμού.

- Διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό.

Είναι διαπιστωμένο γεγονός ότι στο χώρο της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις διδακτικού προσωπικού, τυπικά και ουσιαστικά εξειδικευμένου σε επί μέρους θέματα σχετικά με τον τουρισμό και τη φιλοξενία.

Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών ΤΕΙ, ανεξάρτητα με το αντικείμενο σπουδών τους, έχουν τεράστιο ενδιαφέρον για την ουσιαστική αναβάθμιση των Τουριστικών Τμημάτων. Η δυσκολία παρουσιάζεται στην επαρκή πληροφόρησή τους ώστε να επιλεγεί η κατάλληλη κατεύθυνση σπουδών, δεδομένου ότι τα Τμήματα λειτουργούν χωρίς σύνδεση με την αγορά εργασίας.

- Αλληλεπίδραση ποιότητας προγραμμάτων σπουδών και ποιότητας εκπαιδευτικού προσωπικού

Τα προγράμματα σπουδών διαμορφώνονται από τους εκπαιδευτικούς του κάθε Τμήματος και οι εκπαιδευτικοί προσλαμβάνονται ανάλογα με τα γνωστικά αντικείμενα που περιέχει το πρόγραμμα σπουδών. Με αυτό τον τρόπο, εξαιτίας των διαμορφωμένων προγραμμάτων, τα Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων προκηρύσσουν νέες θέσεις εκπαιδευτικού προσωπικού σε γνωστικά αντικείμενα τα οποία δεν είναι απαραίτητα στο πρόγραμμα σπουδών και στη συνέχεια οι εκπαιδευτικοί αυτοί προτείνουν να προστεθούν άλλα μαθήματα, σχετικά με το αντικείμενο διορισμού τους, που απέχουν από το ρόλο των Τμημάτων Τουριστικής Εκπαίδευσης.

Να σημειωθεί ότι είναι δεδομένη η ανάγκη πολυεπιστημονικότητας των προγραμμάτων σπουδών, διότι πέρα από τα ειδικευμένα μαθήματα του κλάδου, είναι απαραίτητο να διδάσκονται μαθήματα γενικής υποδομής.

- Όργανα αξιολόγησης προγραμμάτων σπουδών τουριστικής εκπαίδευσης.

Οι εκάστοτε Υπουργοί Παιδείας έχουν εναποθέσει το ζήτημα της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης σε όργανα που δεν περιλαμβάνουν ειδικούς ενώ οι μηχανισμοί ελέγχου και αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι ανύπαρκτοι.

(<http://www.dratte.gr/ARTHRA/2004educ-research.htm>)

3.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Ο βασικός στόχος της τουριστικής εκπαίδευσης πρέπει να είναι η επιμόρφωση ικανών ατόμων να απασχοληθούν σωστά με το τουρισμό και μέσω αυτού να συνεισφέρουν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του. (Σωτηριάδης, 1994: 54) Ο ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η διαμόρφωση ενός τρόπου σκέψης και μιας μεθοδολογίας εργασίας στους σπουδαστές με σκοπό την καλύτερη και γρηγορότερη αφομοίωση των γνώσεων και εμπειριών που αποκτούνται.

Αν η προϋπόθεση για πράξη και δράση είναι η γνώση και η εμπειρία, συνεπώς ο κοινός δρόμος για την αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα χρειάζεται εξίσου (Σωτηριάδης, 1994: 54) :

- Σωστές σχολές και σωστές επιχειρήσεις
- Σωστούς καθηγητές και σωστούς επιχειρηματίες
- Άξιους και ικανούς σπουδαστές καθώς και αξιοκρατικές διαδικασίες επιλογής και προώθησής τους στον χώρο.

Σύμφωνα με τους Amoah και Baum, για τη χάραξη πολιτικής στην τουριστική εκπαίδευση είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπ' όψιν η γενικότερη εθνική πολιτική που σχεδιάζεται για το τουρισμό, όπως επίσης η τουριστική πολιτική των ανταγωνιστριών τουριστικών χωρών. Ακόμη η τουριστική πολιτική θα πρέπει να παρακολουθεί τις τάσεις και τους προσανατολισμούς των παγκοσμίων οργανισμών και ενώσεων τουρισμού, λαμβάνοντας μέριμνα για τη δημιουργία αναγκαίων συνθηκών για την ανάπτυξη εθνικών και διεθνών συνεργασιών μεταξύ δημοσίων και ιδιωτικών φορέων με στόχο την αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. (Owen, 1991: 358 – 362)

Η τουριστική πολιτική ενεργεί ως σύνολο οδηγιών για να καθορίσει ποιοι συγκεκριμένοι στόχοι και ενέργειες πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να ικανοποιηθούν τις ανάγκες της ιδιαίτερης περιοχής προορισμού υπό εξέταση. Οι πολιτικές ρυθμίζουν τις ενέργειες όχι μόνο της κυβέρνησης, αλλά και εκείνες στους ιδιωτικούς και μη κερδοσκοπικούς τομείς. Όταν τα ζητήματα του ανθρώπινου δυναμικού δεν περιλαμβάνονται στον προγραμματισμό και στη χάραξη πολιτικής, οι θεμελιώδεις αλλαγές στη δημόσια πολιτική και τη διαχείριση που σκέφτονται για τα ανθρώπινα δυναμικά θα είναι δύσκολο για τις χώρες υποδοχής να εφαρμοστούν. (Conlin, Baum, 1994)

Η επένδυση που απαιτείται για τη τουριστική εκπαίδευση αποτελεί μια μεγάλη ευθύνη για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Επιπλέον η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη απαιτεί

μακροπρόθεσμο προγραμματισμό. Σύμφωνα με τον Baum (1994), μια από τις κύριες κριτικές του παραδοσιακού προγραμματισμού του ανθρώπινου δυναμικού στο τουρισμό και τη φιλοξενία, είναι ότι αυτός ο προγραμματισμός βασίζεται σε βραχυπρόθεσμο προγραμματισμό παρά σε επίτευξη στόχων μακροπρόθεσμα. Καθίσταται απαραίτητο, η τουριστική πολιτική, όχι μόνο να επιδιώξει να αυξήσει την απασχόληση, αλλά και να αναβαθμίσει τη τουριστική εκπαίδευση βελτιώνοντας συνεπώς τη γενική βάση δεξιοτήτων και ενισχύοντας την εικόνα του τουρισμού. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο ανθρώπινος παράγοντας είναι θεμελιώδης στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, δεδομένου ότι αποτελεί την ίδια την ουσία της ποιότητας στο τουριστικό προϊόν.

Λόγω του χαρακτήρα των διαμελισμένων και μικρών επιχειρήσεων της τουριστικής βιομηχανίας, η χάραξη της τουριστικής πολιτικής στηρίζεται συχνά στην πρωτοβουλία του κράτους να προσφέρει τα κίνητρα προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι στόχοι που καθορίζονται στη τουριστική πολιτική μιας χώρας. (Amoah, Baum, 1997). Η συνεργασία στην πολιτική διατύπωση μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αναμένεται. Το αντίθετο έχει σαν συνέπεια την κακή ποιότητα του τουριστικού προϊόντος, του τουριστικού περιβάλλοντος και του τρόπου ζωής. (Owen, 1991: 358-362)

Η εθνική πολιτική εκπαίδευσης εστιάζει γενικά στη νομοθεσία, το συντονισμό, τον προγραμματισμό και τη χρηματοδότηση όλων των επιπέδων εκπαίδευσης, και μπορεί επίσης να ενσωματώσει στις πολιτικές της, τις σειρές μαθημάτων που διδάσκονται και την έκδοση οδηγιών πιστοποίησης κλπ. Οι πολιτικές τουριστικής εκπαίδευσης μπορούν καλά να εξετάσουν τα εξής (Marland, Store, 1991: 15-20) :

- Ζητήματα εγκαταστάσεων : αφορούν τη διαθεσιμότητα (ποσότητα, βάση δεξιοτήτων, χρόνος) των καθηγητών για το σχέδιο και την εφαρμογή της κατάρτισης και της τουριστικής εκπαίδευσης, καθώς επίσης τις δαπάνες, το πλαίσιο υποστήριξης και το σχολικό τμήμα.
- Κοινοτικά ζητήματα : εξετάζουν τις δημόσιες αντιλήψεις, όπου συχνά η πρόοδος ανατρέπεται από τη συντηρητικότητα και τις προοπτικές απασχόλησης.
- Εννοιολογικά ζητήματα : αναφέρονται σε ερωτήματα για τους στόχους των τουριστικών μελετών, για το ποιοι τρόποι έρευνας είναι κατάλληλοι για το τουρισμό, για τα σημαντικότερα θέματα που αφορούν το τουρισμό κλπ.

Μόλις αναπτυχθεί η πολιτική τουριστικής εκπαίδευσης, μπορεί έπειτα να εφαρμοστεί από τη θεωρία στην πράξη. Η πολιτική τουριστικής εκπαίδευσης μπορεί αποτελεσματικότερα να αναπτυχθεί μέσω των διαβουλεύσεων μεταξύ της εθνικής πολιτικής τουρισμού και των φορέων χάραξης πολιτικής της εκπαίδευσης. Η κυβέρνηση εξαρτάται συχνά από την καλή

θέληση των ενδιαφερομένων εάν πρόκειται να επιτύχει τους στόχους της. (Greenwood, 1992: 236-256)

Η ένωση των διαφόρων φορέων στο τουρισμό δεν είναι κανένας εύκολος στόχος, λαμβάνοντας υπ' όψη το αδύνατο λειτουργούν πλαίσιο του τουριστικού περιβάλλοντος. Οι διαβουλεύσεις μεταξύ του τουρισμού και των φορέων χάραξης πολιτικής εκπαίδευσης οδηγούν στις πολιτικές τουριστικής εκπαίδευσης, οι οποίες μπορούν να μεταφραστούν στη τουριστική εκπαίδευση.

Σύμφωνα με το Λύτρα (2002), οι ιθύνοντες χάραξης της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής οφείλουν να επαναπροσδιορίσουν τη στρατηγική τους στη βάση μιας σειράς παραμέτρων:

- Η ενοποίηση της τουριστικής εκπαίδευσης κάτω από την αιγίδα ενός και μόνου κρατικού φορέα, που εν προκειμένω δε μπορεί να είναι παρά το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ), το οποίο θα έχει και τη συνολική ευθύνη χάραξης της όποιας εκπαιδευτικής πολιτικής στο τουρισμό, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις επικρατούσες συνθήκες στη τουριστική αγορά εργασίας. Κάθε άλλη τακτική ή στρατηγική επιλογή ή ακόμα χειρότερα η παραμονή στο σημερινό καθεστώς, θα είναι καταστροφική για τη τουριστική εκπαίδευση.
- Η πρόσκληση όλων των τουριστικών εκπαιδευτικών φορέων από το ΥΠΕΠΘ σε μια δημόσια συνεδρίαση, ανοικτή σε όλους τους ελληνικούς τουριστικούς κλαδικούς φορείς, όπου θα συζητηθούν όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη τουριστική εκπαίδευση και τις προοπτικές της και θα διαμορφώσουν το «κλίμα» για τις όποιες μετέπειτα αποφάσεις ληφθούν.
- Η αναζήτηση των τομέων προτεραιότητας που θα πρέπει την επόμενη δεκαετία τουλάχιστον να ασχοληθεί η τουριστική εκπαίδευση, σχετικά με την ορθολογική παραγωγή στελεχών και εργαζομένων στον ελληνικό τουρισμό στη βάση των πραγματικών αναγκών.

3.3 Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι σπουδές για συγκεκριμένα επαγγέλματα που ενδιαφέρουν το τουριστικό τομέα έχουν αξιόλογη παράδοση σε αρκετές χώρες. Σε κράτη όπου γενικά το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι οργανωμένο ώστε οι ανάγκες φιλοξενίας και εστίασης να ικανοποιούνται αρκετά από καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, είναι λογικό να μην αποδίδεται η δέουσα σημασία στη δημιουργία συστήματος τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και αυτή η

σχετική διαδικασία να έχει ξεκινήσει μετέπειτα. Αυτό συνήθως επικρατεί σε χώρες όπου η οικονομική σημασία του τουριστικού κλάδου είναι μικρότερη. Προφανές παράδειγμα είναι η Γερμανία, η οποία θεωρείται ότι έχει από τα αποτελεσματικότερα συστήματα επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με έντονη τη διάσταση καλά οργανωμένης μαθητείας. Όμως, λόγω της μικρής σημασίας που έχει ο τουριστικός τομέας γι' αυτή τη χώρα, η ανάγκη δημιουργίας συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης για το τουρισμό δεν ήταν έντονη και δημιουργήθηκε πολύ πρόσφατα, αφού οι κλάδοι ξενοδοχίας και εστίασης ικανοποιούνταν από το εκπαιδευτικό σύστημα που υπήρχε ήδη.

Σε αντίθεση με τη Γερμανία, χώρες όπως λ.χ. η Ελλάδα και η Πορτογαλία όπου ο τουριστικός τομέας είναι πολύ σημαντικός ενώ τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι σχεδόν ανίσχυρα και αδύναμα, έγιναν ειδικές προσπάθειες από το κράτος για τη δημιουργία ιδιαίτερων δομών τουριστικής κατάρτισης. Ιδρύθηκαν οι Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων (Σ.Τ.Ε.) στην Ελλάδα και το Εθνικό Ίδρυμα για τη Τουριστική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Πορτογαλία.

3.4 Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το μίγμα των προγραμμάτων σπουδών αποτελείται από τη θεωρητική διδασκαλία και την πρακτική εξάσκηση. Αυτό πλουμίζει ανάλογα με τη στάση που υιοθετείται σχετικά με τη σημασία και τη βαρύτητα που αποδίδεται στην πρακτική εξάσκηση καθώς και ανάλογα με το αντικείμενο του προγράμματος και την εκπαιδευτική βαθμίδα. Ως προς τη σημαντικότητα της θεωρητικής εκπαίδευσης οι απόψεις διαφέρουν από δυο «ομάδες»: αφενός η πλευρά των εργοδοτών, η οποία θεωρεί σημαντικότερη όχι μόνο την πρακτική εξάσκηση αλλά και την πρακτικότερη κατεύθυνση των μαθημάτων από καθέδρας και αφετέρου η πλευρά των εκπαιδευτικών, να ισχυρίζεται ότι είναι σημαντικότερο να εφοδιάζουν τους σπουδαστές με μια ικανοποιητική βάση θεωρητικών γνώσεων, καλλιεργώντας έτσι τις ικανότητες του να σκέφτεται. Αυτού του είδους η παιδεία, δεν αποκτάται κατά την εργασία, ενώ με την απόκτηση της κατά τη διάρκεια των σπουδών, βελτιώνονται οι ικανότητες του σπουδαστή όχι μόνο να αποκτήσει ευκολότερα πρακτικές γνώσεις κατά την άσκηση του επαγγέλματος, αλλά και να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. (Αθανασίου, 2004: 54)

Σε ότι αφορά την επαγγελματική κατάρτιση σε επαγγέλματα του τουριστικού κλάδου, αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στην πρακτική εξάσκηση, ιδίως σε χώρες όπου υπάρχει ισχυρή παράδοση συστημάτων μαθητείας για την επαγγελματική κατάρτιση των φοιτητών. Παραδείγματος χάριν, στην Αυστρία, τα επαγγελματικά προγράμματα μαθητείας για παιδιά

ηλικίας 15 χρονών και άνω, διαρκούν τρία χρόνια και ο χρόνος κατανέμεται κατά 80% σε πρακτική άσκηση και μόνο κατά 20% σε διδασκαλία στο σχολείο (berufsschule). Ανάλογες είναι και οι ρυθμίσεις στη Γερμανία όπου η πρακτική άσκηση αποτελεί το 70% του συνολικού χρόνου σπουδών. Τα ανώτερα επαγγελματικά προγράμματα (Hohere Lehraustalt für Tourismus) για μαθητές 14 χρονών και άνω στην Αυστρία διαρκούν πέντε (5) χρόνια με τέσσερις (4) περιόδους πρακτικής άσκησης το καλοκαίρι, διάρκειας δύο μηνών η καθεμία. Στην Ιταλία οι περιφερειακές αρχές προσφέρουν προγράμματα κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα δευτεροβάθμιου επιπέδου με κατανομή του χρόνου σπουδών κατά 40% στο διδακτήριο και κατά 60% σε πρακτική άσκηση σε τουριστική επιχείρηση.

Στην Ελλάδα αντιθέτως, η πρακτική άσκηση απορροφά πολύ μικρότερο μέρος του συνολικού χρόνου σπουδών και αποτελεί την εργασία σε τουριστική επιχείρηση, είτε είναι ξενοδοχειακή μονάδα, είτε τουριστικό πρακτορείο κτλ, συνήθως τη καλοκαιρινή σεζόν. Δηλαδή μόνο το ένα εξάμηνο από τα οχτώ του συνολικού χρόνου σπουδών πραγματοποιείται σε τουριστική μονάδα. Η στάση των εργοδοτών προς τους σπουδαστές που εκτελούν την πρακτική τους άσκηση στην επιχείρησή τους, πολλές φορές είναι άδικη καθώς τους αναθέτουν δευτερεύοντες βοηθητικές εργασίες. Συμπερασματικά, δε δίδεται η δυνατότητα στους εξασκούμενους φοιτητές να αφομοιώσουν περαιτέρω γνώσεις και ουσιαστικά να μην εξασκήσουν καν μέρος των θεωρητικών γνώσεων που έχουν αποκομίσει στη σχολή. Για το λόγο αυτό σε ορισμένες περιπτώσεις οι σχολές λειτουργούν και δικές τους τουριστικές επιχειρήσεις ακριβώς για να μπορούν μέσα σε αυτές να δώσουν την ευκαιρία στους φοιτητές τους, ή σε μέρος αυτών, να ασκηθούν με ικανοποιητικό τρόπο. Συγκεκριμένα, αξιόλογη παράδοση στην ένταξη συστηματικής και καλά οργανωμένης πρακτικής εξάσκησης στα προγράμματα τουριστικών σπουδών, έχουν οι Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων στη Ρόδο και στον Άγιο Νικόλαο Κρήτης.

3.5 Η ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στις μεσογειακές χώρες όταν οι σπουδαστές αποκτήσουν τίτλους τουριστικών σπουδών τους εξασφαλίζονται εργατικά δικαιώματα ή παροχές, διαμέσου του νόμου ή συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Όμως σε πολλά κράτη, αυτά τα εργατικά δικαιώματα και οι παροχές δεν εξασφαλίζονται καθαρά από την απόκτηση του τίτλου σπουδών, των τυπικών προσόντων δηλαδή, αλλά από τα ουσιαστικά προσόντα τα οποία είτε έχουν κατοχυρωθεί από πτυχίο, είτε όχι.

Η τουριστική εκπαίδευση δεν προορίζεται και δε μπορεί να υποκαταστήσει πλήρως την εκμάθηση κατά την εργασία. Ο στόχος της, είναι ο θεωρητικός εφοδιασμός γνώσεων, η εφαρμογή του κατά τη διάρκεια της εργασίας ώστε μέσα από αυτή τη διαδικασία, ο εργαζόμενος να γνωρίσει το αντικείμενο και να εξελιχθεί. Έτσι κάθε εργοδότης πρέπει να δίνει χρόνο στον κάθε νέο εργαζόμενο που κατέχει τίτλους σπουδών αλλά δεν έχει προϋπηρεσία, ώστε να προσαρμοστεί με το αντικείμενο και να αποδώσει. Αυτός ο χρόνος συνεπάγεται κάποιο κόστος. Ένας λοιπόν λόγος που οι εργοδότες αποφεύγουν να προσλαμβάνουν προσωπικό με τίτλους σπουδών είναι αυτός.

Επιπλέον, εκδηλώνεται η εξής τάση: οι νέοι που προσλαμβάνονται αφότου αποκτήσουν την απαραίτητη εμπειρία και τις απαιτούμενες γνώσεις πάνω στο αντικείμενο που εργάζονται, αποχωρούν από τη δουλειά τους, αναζητώντας αλλού κάποια καλύτερη θέση. Αυτό συνεπάγεται ότι ο νέος που αποχωρεί, πολύ πιθανόν να βρει εργασία σε κάποιον ανταγωνιστή του παρόντος εργοδότη.

Αυτά ενισχύουν τη δυσπιστία και την απροθυμία πολλών εργοδοτών να προσλαμβάνουν άτομα με σπουδές, ιδιαίτερα όταν αυτοί οι υποψήφιοι έχουν αυξημένες οικονομικές απαιτήσεις οι οποίες μάλιστα, υποστηρίζονται από το νόμο.

Η δυσπιστία αυτή επιβεβαιώνεται αρκετές φορές όταν η ποιότητα της εκπαίδευσης ή της κατάρτισης δεν είναι ικανοποιητική, οπότε και συμβαίνει, αρκετές φορές, ο μη επίσημα εκπαιδευμένος ή καταρτισμένος αλλά έμπειρος εργαζόμενος, να αποβαίνει αποδοτικότερος από τον εκπαιδευμένο. (Αθανασίου, 2004:73)

3.6 Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Η αξιολόγηση και κατ' επέκταση η διασφάλιση της ποιότητας των ιδρυμάτων που παρέχουν τουριστική εκπαίδευση, είναι ένα θέμα με πολλές όψεις και συνδέεται με πολλά και ακανθώδη προβλήματα. Γεγονός είναι ότι στην αξιολόγηση τίποτε δεν είναι αυτονόητο (Τσαούσης, 1993:98). Ο όρος «evaluation», που αντιστοιχεί απόλυτα με τον ελληνικό «αξιολόγηση», δηλώνει τη στάθμιση της αξίας ενός προσώπου, ενός πράγματος κ.λπ. ως προς κάτι άλλο, εξωτερικό και διαφορετικό σε σχέση με το αξιολογούμενο. Στο χώρο της εκπαίδευσης η αξιολόγηση αναφέρεται στη στάθμιση της ικανότητας ενός εκπαιδευόμενου να πράττει κάτι, ενός διδάσκοντος να μεταδίδει γνώσεις, ενός συστήματος ή μιας διαδικασίας να έχει ένα επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (Bush & Bell, 2002: 300). Η έννοια της αξιολόγησης συνδέεται άμεσα με τις έννοιες της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας. Συνδέεται

με τη σχέση κόστους/ οφέλους ή αποδοτικότητα (cost-benefit or rate of return analysis) και επιτρέπει συγκρίσεις μεταξύ επιμέρους αξιολογούμενων στοιχείων. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στον αριθμό των αποφοίτων που θα μεγιστοποιήσουν το ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας (Ψαχαρόπουλος, Καζαμίας, 1985: 243).

Η αξιολόγηση της συμβολής της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην ικανοποίηση των αναγκών των διάφορων κλάδων της οικονομίας με εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, γίνεται συνήθως με βάση δειγματοληπτικές έρευνες μεταξύ των εργοδοτών και των εργαζόμενων καθώς και με την παρακολούθηση της εργασιακής πορείας των αποφοίτων των διαφόρων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. (Αθανασίου, 2004: 60)

Το περιεχόμενο και η μεθόδευση της αξιολόγησης εξαρτάται και από το σκοπό της. Σχετικά είναι χρήσιμη η διάκριση μεταξύ μιας «διαπιστωτικής» αξιολόγησης που επιδιώκει να κρίνει το αποτέλεσμα, κάτι που αποτελεί π.χ. αντικείμενο μιας αρχής πιστοποίησης και μιας «διερευνητικής» αξιολόγησης που έχει στόχο όχι απλά να διαπιστώσει το αποτέλεσμα αλλά να οδηγήσει σε προτάσεις για τη βελτίωση ενός προγράμματος. (Cooper, 1996:84-85)

Η συστηματική προσπάθεια αξιολόγησης και με τις δύο έννοιες που προαναφέρθηκαν αποτελεί σχετικά νέα εξέλιξη, η χρήση της οποίας ούτε έχει γενικευθεί, ούτε και έχει λάβει γενικά αποδεκτή μορφή και οργάνωση. Εξαπλώνεται όμως σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό και έχει τη χρησιμότητα της και όταν ακόμη, ελλείψει πόρων, γίνεται με τρόπο διαισθητικό από μέρους των εκπαιδευτικών. (Αθανασίου, 2004:60)

Στην Ελλάδα, γίνονται τακτικά αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, κυρίως για τη βελτίωση της ποιότητας. Οι προσπάθειες όμως αναλώνονται στη διατύπωση απόψεων που αφορούν αρχές της παιδαγωγικής. Δε δίδεται σημασία και δε λαμβάνονται μέτρα ώστε να γίνουν τεκμηριωμένες διατυπώσεις για την ποιότητα της υφιστάμενης εκπαίδευσης και για τις μεταβολές στην ποιότητα που προκύπτουν απ' τις αλλαγές. Κάποιοι διεθνείς οργανισμοί μας αξιολογούν σε μετρήσεις που ανά διαστήματα γίνονται και τα αποτελέσματα δεν είναι καθόλου κολακευτικά. Ένα σοβαρό λάθος που οδηγεί σε αυτά τα αποτελέσματα είναι ότι δεν υπάρχει κανένας έλεγχος στην επαγγελματική πορεία των αποφοίτων ώστε να γίνουν κατανοητές οι ανάγκες στην αγορά εργασίας. Ίσως με κάποιο είδος συστηματικής παρακολούθησης θα εντοπιστούν οι ελλείψεις και τα κενά της παρεχόμενης τουριστικής εκπαίδευσης και με αυτό τον τρόπο θα μπορούν να αντιμετωπιστούν.

3.7 Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για τις τουριστικές σπουδές η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης είναι ιδιαίτερα σημαντική διότι οι επικρατούσες συνθήκες ως προς την ποιότητα τους δεν είναι ικανοποιητικές. Δεν αρκεί να είναι καλής ποιότητας σπουδές εννοώντας την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων που θέτουν οι εκπαιδευτικοί φορείς, αλλά πρέπει να ικανοποιούνται και οι ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας.

Από τη φύση των πραγμάτων η καλής ποιότητα εκπαίδευση και η παραγωγή αποφοίτων που να μπορούν να κερδίσουν την εκτίμηση της εργοδοσίας και να συμβάλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού κλάδου είναι διαδικασία που απαιτεί χρόνο και επίμονη προσπάθεια. (Αθανασίου, 2004: 61)

Ένα νέο εκπαιδευτικό προϊόν το οποίο συγκεκριμένα στην περίπτωση του τουρισμού παράγεται με πρωτοβουλία της εκπαίδευσης, υπόκειται, ως προς την ποιότητα του, σε μια διαδικασία που εύκολα μπορεί να διολισθήσει σε φαύλο κύκλο. Για τους ικανότερους υποψήφιους σπουδαστές, που μπορεί να εξασφαλίσουν πρόσβαση σε δοκιμασμένα προγράμματα σπουδών σε άλλα αντικείμενα, που υπόσχονται καλή καριέρα, η ελκυστικότητα ενός νέου προγράμματος είναι κατά κανόνα χαμηλή. (Αθανασίου, 2004: 61) Ο Cooper (1996) ισχυρίζεται ότι οι τουριστικές σπουδές χαρακτηρίζονται από μια ρηχότητα. Έτσι στα τουριστικά επαγγέλματα τείνουν να προσελκύνονται υποψήφιοι με σχετικά μικρότερες ικανότητες και κάτι ανάλογο συμβαίνει με το διδακτικό προσωπικό.

Το διδακτικό προσωπικό σε τουριστικών σπουδών προγράμματα «συχνά μπορεί να μην απολαμβάνει του σεβασμού που αποδίδεται στο διδακτικό προσωπικό άλλων επιστημών», «αισθάνεται απομονωμένο μέσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα που υπηρετεί» και στερείται «εμπεδωμένων θεσμών για ανταλλαγή απόψεων και την καλλιέργεια ιδεών που μπορεί να συμβάλλουν στη δημιουργία κοινού τόπου για τη μελλοντική εξέλιξη του θέματος». (Cooper, 1996:6) Εκτός αυτού, και οι χρηματοδοτικοί πόροι που μπορεί να είναι διαθέσιμοι για νέα εκπαιδευτικά προϊόντα τείνουν να είναι περιορισμένοι. Αποτέλεσμα των συνθηκών αυτών είναι η τάση για μέτριο εκπαιδευτικό προϊόν, κάτι που απογοητεύει την εργοδοσία. Η πραγματικότητα αυτής της αγοράς τείνει να διαιωνίσει τη μέτρια ποιότητα σπουδαστών και διδασκόντων. Αντίθετα, όσο υψηλότερο το γόητρο του ιδρύματος ή του προγράμματος, τόσο μεγαλύτερη και η ελκυστικότητα του στους υποψήφιους σπουδαστές. (Αθανασίου, 2004:62)

Το γόητρο ενός επαγγέλματος συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις παρεχόμενες δυνατότητες επαγγελματικής σταδιοδρομίας. Δεν αρκεί μόνο το επίπεδο χρηματικών απολαβών αλλά και κάποιοι άλλοι παράγοντες που έχουν να κάνουν με την ψυχολογία του εργαζόμενου όπως π.χ.

η δυνατότητα προαγωγής, η αναγνωρισιμότητα της αποκτηθείσας εμπειρίας από την αγορά εργασίας, οι συνθήκες εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης και άλλα συναφή. Στις μεγαλύτερες τουριστικές επιχειρήσεις προσφέρονται αξιόλογες ευκαιρίες επαγγελματικής σταδιοδρομίας σε ένα μέρος των εργαζομένων. Π.χ. η δυνατότητα κάποιου εργαζόμενου όπου είναι βοηθός μάγειρα να εξελιχθεί σε chef, ή μιας καμαριέρας σε προϊσταμένη ορόφων. Για τη μεγάλη πλειονότητα των θέσεων απασχόλησης κυρίως για τις μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις, αυτές οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες.

Η Διεθνής Οργάνωση Τουρισμού διεξήγαγε έρευνα για την ποιότητα των τουριστικών σπουδών με τη μέθοδο Delphi σε μια προσπάθεια να συμβάλει στη βελτίωση της. Ειδικοί και επιχειρηματίες που είναι κατά τεκμήριο γνώστες των πραγμάτων εκλήθησαν να απαντήσουν σε σχετικό ερωτηματολόγιο. Οι εκτιμήσεις που εκφράστηκαν συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι η ποιότητα της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης είναι πολύ μέτρια και παρουσιάζει σοβαρά κενά, ιδίως από τις απόψεις κατά κατηγορία προσωπικού:

Κατηγορία προσωπικού	Αξιολόγηση στάθμης γνώσεων, ικανοτήτων ή δεξιοτεχνιών	Γνώσεις ή δεξιότητες μεγάλης σημασίας σε σχέση με τις οποίες το χάσμα μεταξύ αναγκών και επιδόσεων είναι μεγάλο
Προσωπικό άμεσης εξυπηρέτησης πελατών (Front Line Personnel)	Μέτρια ή κάτω του μετρίου από όλες σχεδόν τις απόψεις	Διαπροσωπικές σχέσεις, ξένες γλώσσες, επιχειρηματικές γνώσεις, H/Y
Επιβλέποντες	Μέτρια από όλες σχεδόν τις απόψεις	Διαπροσωπική επικοινωνία, διοίκηση επιχειρήσεων, ξένες γλώσσες, H/Y
Μεσαία στελέχη διοίκησης (Middle Level Management)	Άνω του μετρίου από όλες τις απόψεις εκτός από τη γνώση ξένων γλωσσών όπου οι επιδόσεις υστερούν	Διοίκηση επιχειρήσεων, marketing
Ανώτερα στελέχη διοίκησης (High Level Management)	Γενικά ικανοποιητική από όλες τις απόψεις	Στρατηγικός σχεδιασμός, πρόβλεψη εξελίξεων στην αγορά

Πηγή: Eduardo Fayos Sola, 1997, Κεφάλαιο 3

Η απόκτηση των αναγκαίων προσόντων δηλ. των βασικών γνώσεων που απαιτούνται, όπως η ικανότητα σαφούς διατύπωσης (communication skills), οι γνώσεις σε θέματα νομοθεσίας, διοικητικών διαδικασιών, διοίκησης επιχειρήσεων, marketing, κλπ., των τεχνικών γνώσεων όπως οι ξένες γλώσσες και ο χειρισμός Η/Υ και των ιδιοτήτων συμπεριφοράς όπως λ.χ. η ευγενική και φιλική συμπεριφορά, η ικανότητα χειρισμού αντιπαραθέσεων, η ευελιξία, το πνεύμα ομαδικής εργασίας, η ικανότητα ανάπτυξης πρωτοβουλιών, κλπ., θεωρείται ότι στις περισσότερες περιπτώσεις επιτυγχάνεται καλύτερα μέσω ενός συνδυασμού σχολικής εκπαίδευσης και πρακτικής εξάσκησης. Η συμβολή του σχολείου κρίνεται γενικά περιορισμένη σε θέματα της τρίτης από τις κατηγορίες προσόντων που μόλις αναφέρθηκαν ενώ είναι πολύ σημαντική από την άποψη των ξένων γλωσσών, της ικανότητας διατύπωσης και της γνώσης των διοικητικών διαδικασιών. Η πρακτική εξάσκηση θεωρείται ότι μπορεί να συμβάλλει σε πολύ σημαντικό βαθμό ως προς όλα τα προσόντα με εξαίρεση τις ξένες γλώσσες, την ικανότητα διατύπωσης και τη γνώση Η/Υ. (Fayos Sola, 1997:73)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Η ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στην Ελλάδα, με βάση το Ν. 2916/2001, η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση χωρίζεται σε Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται στα Πανεπιστήμια (Α.Ε.Ι.), και σε Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση η οποία παρέχεται στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Τ.Ε.Ι.). Επιπλέον, από το ακαδημαϊκό έτος 1997/1998 θεσμοθετήθηκε το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.). Με διάταξη του Συντάγματος, η επαγγελματική και η ειδική εκπαίδευση παρέχονται επίσης και στις σχολές της Ανώτερης Βαθμίδας Εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, η δομή της Ελληνικής Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης έχει ως εξής:

- Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση: έχει ως αποστολή την υψηλή θεωρητική και σφαιρική κατάρτιση του μελλοντικού επιστημονικού δυναμικού της Ελλάδας. Στην Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση ανήκουν τα Πολυτεχνεία, τα Πανεπιστήμια, η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Στην Ελλάδα λειτουργούν 20 Πανεπιστήμια, σε διάφορες πόλεις της χώρας, τα οποία αποτελούνται από Σχολές, οι οποίες με τη σειρά τους διαιρούνται σε Τμήματα και αυτά σε αντίστοιχους τομείς. Υπάρχουν δύο (2) αυτοτελή Πολυτεχνεία: το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και το Πολυτεχνείο Κρήτης ενώ σε πέντε (5) Πανεπιστήμια (Αιγαίου, Θεσσαλίας, Θεσσαλονίκης, Θράκης και Πατρών) λειτουργούν Πολυτεχνικές Σχολές.
- Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση: έχει ως ρόλο να συμβάλει στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας και στην πρόοδο της επιστήμης και της εφαρμοσμένης έρευνας. Η εκπαίδευση είναι προσανατολισμένη στην αφομοίωση και μεταφορά των δεδομένων της επιστήμης στην παραγωγή. Η φοίτηση στα Τ.Ε.Ι. συγκριτικά με αυτή στα Πανεπιστήμια έχει κυρίως εφαρμοσμένο χαρακτήρα. Στην Ελλάδα υπάρχουν 14 Τ.Ε.Ι., τα οποία αποτελούνται από δύο τουλάχιστον Σχολές, που περιλαμβάνουν δύο ή περισσότερα Τμήματα. Τα Τ.Ε.Ι. λειτουργούν σε διάφορες πόλεις της χώρας, ενώ

κάποια από αυτά έχουν και ανεξάρτητα παραρτήματα σε άλλη πόλη. Στην Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση υπάγεται και η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.), η οποία αντικατέστησε τη Σχολή Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Επαγγελματικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.) σύμφωνα με το Ν. 3027/2002. Στην Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. ανήκει το Γενικό Τμήμα Παιδαγωγικών Μαθημάτων (Γ.Τ.Π.Μ.), το οποίο πήρε τη θέση της Παιδαγωγικής Τεχνικής Σχολής (ΠΑ.ΤΕ.Σ.) και καλύπτει μεγάλο μέρος της παιδαγωγικής επιμόρφωσης των υποψήφιων εκπαιδευτικών Τμημάτων Τουριστικής Εκπαίδευσης.

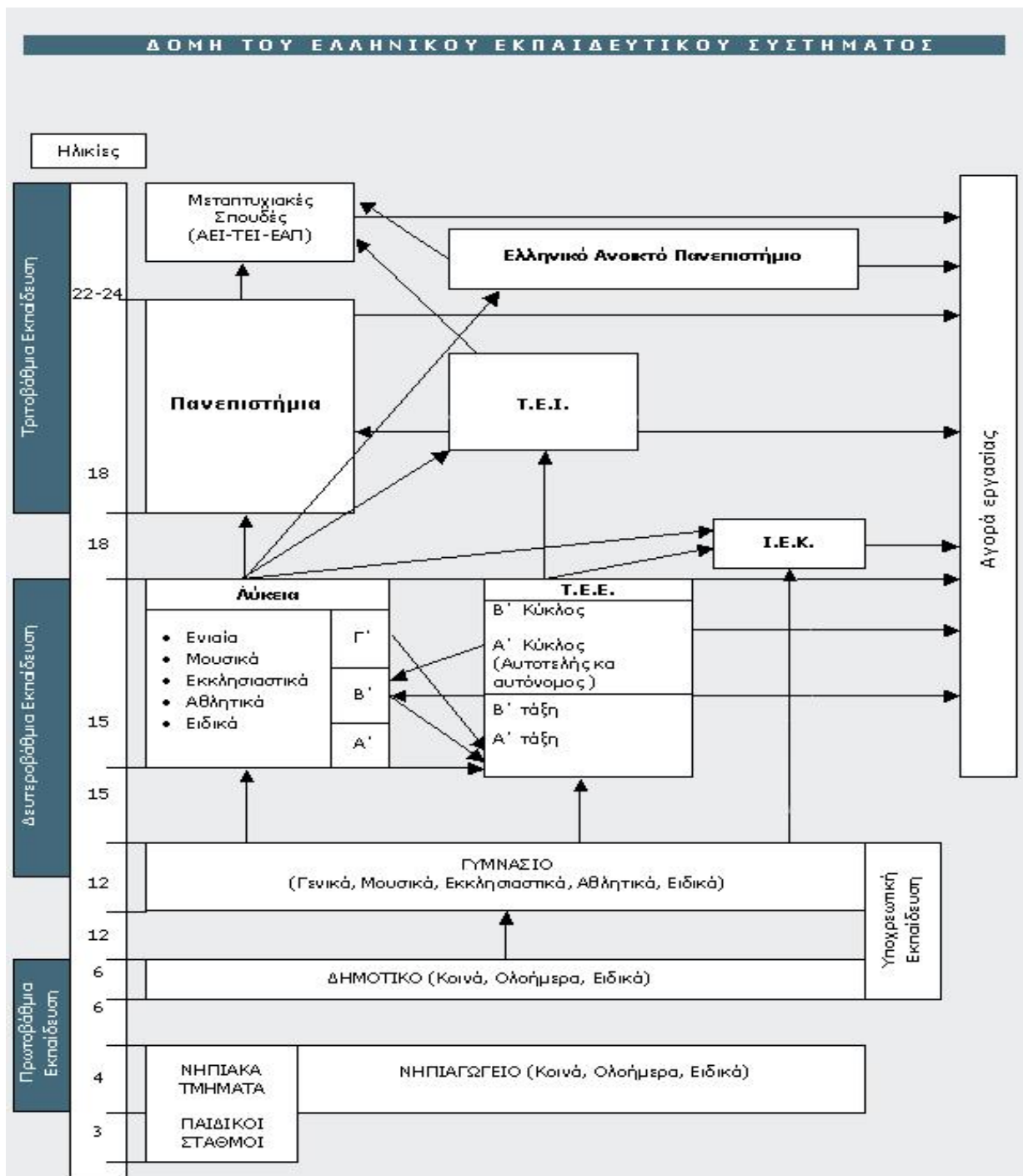
- Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: αποστολή του Ε.Α.Π. είναι η εξ' αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας. Στους σκοπούς του Ε.Α.Π. εντάσσεται η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας καθώς και η ανάπτυξη τεχνολογίας και μεθοδολογίας στο πεδίο της μετάδοσης της γνώσης από απόσταση. Το Ε.Α.Π. είναι το 19^ο ελληνικό Α.Ε.Ι. Όπως και τα άλλα Α.Ε.Ι., είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), αυτοτελές και αυτοδιοικούμενο. Η λειτουργία του καθορίζεται από το Ν. 2552/1997 και λειτουργεί από το 1998. Εδρεύει στην Πάτρα και το 2007 δημιουργήθηκε το παράρτημα της Αθήνας.
- Ανώτερη Εκπαίδευση: υπάγονται διάφορες σχολές που παρέχουν επαγγελματική ειδίκευση σε συγκεκριμένους τομείς που αφορούν τη θρησκεία, τη τέχνη, το τουρισμό, το ναυτικό, το στρατό και τη δημόσια τάξη. Συγκεκριμένα, στις σχολές αυτές περιλαμβάνονται οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές, οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, οι Ανώτερες Σχολές Χορού και Δραματικής Τέχνης, οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, οι Ανώτερες Σχολές Υπαξιωματικών του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης και η Ανώτερη Σχολή Αστυφυλάκων.

Η επίσημη γλώσσα διδασκαλίας είναι η Ελληνική. Ωστόσο προσφέρονται εξειδικευμένα προγράμματα σπουδών προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού επιπέδου σε ξένη γλώσσα. Επιπλέον, η γνώση μιας ή περισσοτέρων ξένων γλωσσών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την εισαγωγή και παρακολούθηση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών. Η φοίτηση, ως

επί το πλείστον, είναι δωρεάν με κάποιες εξαιρέσεις που αφορούν κυρίως ορισμένα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών και τις σπουδές στο Ε.Α.Π.

Οι απόφοιτοι Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε Κατατακτήριες Εξετάσεις για να εισαχθούν σε άλλα Τριτοβάθμια Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

(http://www.mathsforyou.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=783:2009-02-07-07-32-58&catid=95:e&Itemid=197)

(Πηγή: http://www.ypepth.gr/el_ec_page969.htm)

4.2 ΟΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Για την εισαγωγή των υποψηφίων σπουδαστών στη τριτοβάθμια εκπαίδευση απαιτείται το απολυτήριο του Ενιαίου Λυκείου και η εξέτασή τους σε πανελλαδικό επίπεδο έξι (6) μαθημάτων Γενικής Παιδείας και Κατεύθυνσης, ή και περισσότερων, αναλόγως τα ειδικά μαθήματα ή τις ξένες γλώσσες ή τις πρακτικές δοκιμασίες που απαιτούνται σε κάποιες Σχολές. Ο αριθμός των φοιτητών που εισάγονται σε κάθε Τμήμα των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι. καθορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας σε ετήσια βάση. Αναλυτικότερες πληροφορίες βρίσκονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας στην παρακάτω διεύθυνση: http://www.yperpth.gr/docs/bibl_geniko_1_39_tel08.pdf

Κάποιες Σχολές απαιτούν συγκεκριμένη διαδικασία εισαγωγής, με την εξέταση κάποιων επιπλέον ειδικών μαθημάτων, ξένων γλωσσών ή ακόμα και πρακτικών δοκιμασιών. Π.χ. για να εισαχθεί κάποιος υποψήφιος στη Σχολή «Αγγλικής Φιλολογίας» υποχρεούται να εξεταστεί στο ειδικό μάθημα των Αγγλικών, για να εισαχθεί στη Σχολή «Γαλλικής Φιλολογίας» υποχρεούται να εξεταστεί στα Γαλλικά κ.ο.κ..

Μέρος των σπουδαστών που επιθυμούν, μπορούν να χρησιμοποιήσουν ένα είδος «μετεγγραφής» σε διαφορετικό Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. από αυτό που αρχικά εισήχθησαν. Χρησιμοποιούν δηλαδή τον ήδη υπάρχοντα βαθμό πρόσβασής τους, για να εισαχθούν σε κάποιο άλλο Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. που επιθυμούν, συμπληρώνοντας και καταθέτοντας ένα εκ νέου μηχανογραφικό δελτίο και ακολουθώντας τη σχετική γραφειοκρατία (αίτηση, βεβαίωση κτλ) χωρίς να χρειαστεί να εξεταστούν ξανά σε Πανελλαδικό επίπεδο. Αυτές οι θέσεις στις σχολές μπορούν να καλυφθούν μόνο από το 10% του επιτρεπόμενων αριθμού εισαχθέντων που, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, καθορίζονται απ' το Υπουργείο Παιδείας κάθε χρόνο.

Δυνατότητα εισαγωγής σε περιορισμένο αριθμό θέσεων των Τ.Ε.Ι. έχουν και οι απόφοιτοι των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων (Τ.Ε.Ε.) και των Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.), ημερησίας και εσπερινής λειτουργίας.

4.3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στην Ελλάδα η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση χωρίζεται σε Ανώτατη Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται στα πανεπιστήμια (Α.Ε.Ι.), και σε Ανώτατη Τεχνολογική Εκπαίδευση, η οποία παρέχεται στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.). Επιπλέον, από το ακαδημαϊκό έτος 1997/98 θεσμοθετήθηκε το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (Ε.Α.Π.). Με διάταξη του Συντάγματος, η επαγγελματική και η ειδική εκπαίδευση παρέχονται επίσης και στις σχολές της Ανώτερης Βαθμίδας Εκπαίδευσης. Τα παραπάνω αποτελούν ουσιαστικά τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα:

- Α.Ε.Ι.: Η φοίτηση στα πανεπιστήμια διαρκεί τέσσερα έτη, εκτός από ορισμένες σχολές όπου η φοίτηση μπορεί να διαρκέσει πέντε ή έξι έτη. Το ακαδημαϊκό έτος στα ελληνικά πανεπιστήμια διαιρείται σε δύο εξάμηνα των 13 πλήρων εβδομάδων διδασκαλίας και τριών εβδομάδων εξετάσεων. Οι φοιτητές περατώνουν τις σπουδές τους με την πάροδο των τεσσάρων ετών και εφόσον έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση και εξέταση των υποχρεωτικών μαθημάτων, καθώς και των μαθημάτων επιλογής. Ο τίτλος σπουδών στα ελληνικά πανεπιστήμια είναι το πτυχίο ή το δίπλωμα ανάλογα με τη σχολή φοίτησης. Τα πανεπιστήμια παρέχουν τίτλους σπουδών στα εξής επιστημονικά πεδία:
 - Ανθρωπιστικές, Νομικές και Κοινωνικές Επιστήμες
 - Θετικές Επιστήμες
 - Επιστήμες Υγείας
 - Τεχνολογικές Επιστήμες
 - Επιστήμες Οικονομίας & Διοίκησης
- Α.Τ.Ε.Ι.: Η φοίτηση στα Α.Τ.Ε.Ι. διαρκεί τέσσερα έτη. Διαιρείται σε οκτώ εξάμηνα που περιλαμβάνουν τα προγράμματα διδασκαλίας και το εξάμηνο εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας, κατά τη διάρκεια του οποίου είναι δυνατό να πραγματοποιείται και η καθοδηγούμενη και αξιολογούμενη άσκηση στο επάγγελμα. Ο τίτλος σπουδών στα Α.Τ.Ε.Ι. είναι το πτυχίο. Τα Α.Τ.Ε.Ι. παρέχουν συνολικά 81 εξειδικεύσεις στους τομείς των:
 - Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών
 - Διοίκησης & Οικονομίας
 - Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας
 - Τεχνολογικών Εφαρμογών

- Τεχνολογίας Τροφίμων & Διατροφής
- Τεχνολογίας Γεωπονίας
- Μουσικής Τεχνολογίας
- Ε.Α.Π.: Το πρόγραμμα σπουδών στο ΕΑΠ βασίζεται στη μέθοδο της εξ' αποστάσεως διδασκαλίας. Οι φοιτητές χρειάζεται να οργανώσουν κατάλληλα τον χρόνο τους ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μελέτης που επιβάλλει αυτή η διδακτική μέθοδος. Το ΕΑΠ παρέχει πτυχίο ισότιμο με το πτυχίο των «παραδοσιακών» πανεπιστημίων. Οργανώνει προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, καθώς και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή μετεκπαίδευσης που οδηγούν σε πιστοποιητικά παρακολούθησης ή επιμόρφωσης.

(<http://www.look4studies.com/ekpaideutikoi-organismoi.html>)

4.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ο όρος Μεταπτυχιακές Σπουδές αναφέρεται σε προγράμματα μετεκπαίδευσης ή και εξειδίκευσης των αποφοίτων της ανώτατης εκπαίδευσης στα επιστημονικά πεδία που τους ενδιαφέρει, με τελικό στόχο την προώθηση της έρευνας και της τεχνολογίας. Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται στη χώρα μας μια συνεχής αύξηση της ζήτησης μεταπτυχιακών σπουδών από πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ αυξάνεται και ο αριθμός των εργοδοτικών φορέων που επιθυμούν ή και απαιτούν την κατοχή ενός μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ως τυπική απόδειξη επιθυμητών ικανοτήτων, εμπειριών και εξειδικευμένων επιστημονικών γνώσεων. Οι τάσεις αυτές κάνουν επιτακτική την ανάγκη πληροφόρησης για τις δυνατότητες μεταπτυχιακών σπουδών, ώστε οι ενδιαφερόμενοι πτυχιούχοι να μπορούν να επιλέξουν τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, που ανταποκρίνονται στο επίπεδο γνώσεων, τα ενδιαφέροντα και τις επαγγελματικές προσδοκίες τους.

Τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα διακρίνονται σε:

- Μεταπτυχιακές σπουδές ειδίκευσης, οι οποίες οδηγούν στην απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.)
- Διδακτορικές σπουδές, οι οποίες οδηγούν στην απόκτηση του Διδακτορικού Διπλώματος.

Κύρια Κριτήρια Επιλογής Μεταπτυχιακών Φοιτητών:

- Γενικός Βαθμός και Συνάφεια Πτυχίου
- Βαθμολογία στα Προπτυχιακά Μαθήματα που είναι σχετικά με το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

- Επίδοση σε διπλωματική Εργασία, όπου προβλέπεται το Προπτυχιακό επίπεδο
- Ερευνητική Δραστηριότητα Υποψηφίου

Εφόσον επιλεγθεί το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει ο ενδιαφερόμενος, ανάλογα με το χρόνο που μπορεί να διαθέσει, έχει να επιλέξει ανάμεσα σε μεταπτυχιακά πλήρους ή μερικής φοίτησης. Στην πρώτη περίπτωση ο φοιτητής σπουδάζει εντατικά, τουλάχιστον 30 ώρες το μήνα. Στην δεύτερη περίπτωση, όπου απευθύνεται περισσότερο σε άτομα που εργάζονται παράλληλα, ο φοιτητής σπουδάζει λιγότερο εντατικά, λιγότερο δηλαδή από 15 ώρες το μήνα κατά μέσο όρο.

Το δυσκολότερο κομμάτι που έχει να αντιμετωπίσει ο σπουδαστής είναι η επιλογή του προγράμματος. Παρακάτω θα δούμε τις παραμέτρους που θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν του για την καλύτερη δυνατή επιλογή.

- Η δομή και η ερευνητική εργασία του μεταπτυχιακού προγράμματος.
- Οι τομείς στους οποίους εξειδικεύονται οι καθηγητές του τμήματος.
- Η ύπαρξη επαρκούς εξοπλισμού και εγκαταστάσεων του πανεπιστημίου.
- Η δυνατότητα αξιοποίησης της μεταπτυχιακής ειδίκευσης στον εργασιακό χώρο που ενδιαφέρει τον υποψήφιο.
- Το κόστος των διδάκτρων και τα έξοδα διαβίωσης.
- Οι υποτροφίες που χορηγούνται σε υποψήφιους μεταπτυχιακούς φοιτητές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Η δυνατότητα απασχόλησης εντός και εκτός πανεπιστημίου.
- Οι προϋποθέσεις εισαγωγής σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα.
- Ο βαθμός ζήτησης του προγράμματος που επιθυμεί να παρακολουθήσει ο υποψήφιος.
- Τα σημαντικότερα κριτήρια επιλογής υποψηφίων.
- Ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων λόγω του μεγάλου ανταγωνισμού στις υποψηφιότητες για κάποια μεταπτυχιακά προγράμματα
- Πληροφορίες για την χώρα ή την πόλη όπου θα πραγματοποιηθούν οι μεταπτυχιακές σπουδές, τις προσφερόμενες υπηρεσίες για τη διευκόλυνση των φοιτητών, τη στέγαση, την ιατρική ασφάλιση κλπ.

Στην Ελλάδα οι πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. γίνονται δεκτοί σε μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών των Α.Ε.Ι.. Τα κριτήρια επιλογής καθορίζονται από τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του κάθε Μ.Π.Σ.. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα αναφέρεται συνοπτικά ακολούθως:

Ένας μεγάλος αριθμός προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών προσφέρεται τα τελευταία χρόνια στα ελληνικά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δίνοντας τη δυνατότητα στους πτυχιούχους να αποκτήσουν επιπλέον γνώσεις και περισσότερα εφόδια στην προσπάθεια εξεύρεσης εργασίας. Τα προγράμματα αυτά εξελίσσονται και αυξάνονται με εκπληκτικούς ρυθμούς.

Στην πλειονότητά τους, τα μεταπτυχιακά προγράμματα διοργανώνονται από τμήματα των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι., είτε αυτόνομα, είτε με τη συνεργασία κι άλλων τμημάτων του ίδιου ή άλλου Πανεπιστημίου της Ελλάδας ή του εξωτερικού (διατμηματικά προγράμματα). Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις μεταπτυχιακές σπουδές, οι πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. έχουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης μεταπτυχιακών σπουδών στα ελληνικά Πανεπιστήμια.

(<http://alumni.emark.teicrete.gr/%CE%A3%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%AD%CF%82/tabid/62/Default.aspx>)

Χιλιάδες πτυχιούχοι όμως ενδιαφέρονται για μεταπτυχιακές σπουδές σε ειδικότητες που υπάρχουν μόνο σε πανεπιστήμια του εξωτερικού ή στρέφονται αναγκαστικά σε αυτά, καθώς δεν τους δίνεται η δυνατότητα να τις πραγματοποιήσουν σε ελληνικά πανεπιστήμια. Η επιλογή δεν είναι εύκολη υπόθεση λόγω της ποικιλίας ιδρυμάτων και θεμάτων και θα πρέπει να εξεταστούν διάφοροι παράμετροι όπως: τα προγράμματα σπουδών, η αναγνώριση του πτυχίου από το κράτος και από την αγορά εργασίας, το κόστος, οι υποδομές, οι βιβλιοθήκες, η βοήθεια. Στο εξωτερικό δεν υπάρχει ενιαίος τρόπος αντιμετώπισης των αποφοίτων Τ.Ε.Ι.. Υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ των χωρών ακόμη και των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρ' όλα αυτά οι πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. γίνονται δεκτοί σε πολλές περιπτώσεις, χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα, το αποκτώμενο όμως πτυχίο πρέπει να αναγνωρίζεται από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών & Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.).

Όταν κάποιος σκέπτεται να μεταβεί στο εξωτερικό για μεταπτυχιακές σπουδές, είναι σημαντικό να γνωρίζει εάν διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα για τις επιλαχούσες μεταπτυχιακές σπουδές.

Για να θεωρηθεί κάποιος ως κατάλληλος φοιτητής προς εγγραφή για μεταπτυχιακές σπουδές ή έρευνα, θα πρέπει να κατέχεται ένα πρώτο πτυχίο, για παράδειγμα Bachelor of Science ή Bachelor of Arts ή και άλλα επιπλέον προσόντα ή εμπειρία. Όμως ένα πτυχίο, συμπεριλαμβανομένου και ενός πτυχίου της ίδιας της χώρας όπου πρόκειται να πραγματοποιηθούν οι μεταπτυχιακές σπουδές, δεν εξασφαλίζει αυτόματα την δυνατότητα εγγραφής για μεταπτυχιακές σπουδές. Η καταλληλότητα κάθε υποψήφιου εκτιμάται από το ίδρυμα στο οποίο απευθύνεται η αίτηση. Οι αποφάσεις βασίζονται στο εάν ο αιτών πληρεί τις

απαιτήσεις εισόδου του ιδρύματος. Το είδος των σπουδών που κατέχεται και συστατικές επιστολές από καθηγητές στα προηγούμενα ιδρύματα, είναι όλα πολύ σημαντικά. Πιθανόν να ζητηθεί να επιδεχθούν δείγματα της προηγούμενης εργασίας (εάν υπάρχει) ή να πραγματοποιηθούν κάποιες εξετάσεις. Έτσι ο ενδιαφερόμενος είναι στην ίδια ακριβώς θέση με τους υποψηφίους της ίδιας της χώρας όπου σκοπεύει να πραγματοποιήσει τις σπουδές και των οποίων οι αιτήσεις εκτιμώνται ακριβώς με τον ίδιο τρόπο.

Για σπουδές στο εξωτερικό χρειάζεται αποδεικτικός τίτλος επάρκειας της γνώσης της αντίστοιχης γλώσσας, ο οποίος θα είναι αποδεκτός από το αντίστοιχο πανεπιστήμιο στο οποίο σκοπεύει να σπουδάσει. Για όσους σκοπεύουν να σπουδάσουν στη Μεγάλη Βρετανία θα πρέπει να γνωρίζουν ότι λίγα είναι πια τα Πανεπιστήμια τα οποία δέχονται το Cambridge First Certificate in English ("Lower") ως επαρκές. Το Advanced αναγνωρίζεται από πολλά και το Proficiency σχεδόν απ' όλα. Το πιο κατάλληλο προσόν για εισαγωγή σε βρετανικά Πανεπιστήμια είναι το IELTS (International English Language Testing System). Για τα περισσότερα Πανεπιστήμια ο ελάχιστος απαιτούμενος βαθμός είναι 5.5 και 6.5.

(<http://career.teilam.gr/ypotrofies/metaptixiakes>)

4.5 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Α.Ε.Ι. & Τ.Ε.Ι.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας, ακολουθεί η λίστα με τα Πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι., όπου πραγματοποιούνται Μεταπτυχιακές Σπουδές:

4.5.1 Α.Ε.Ι.

- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών
- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
- Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας & Κοινωνικών Επιστημών
- Πανεπιστήμιο Πατρών
- Πανεπιστήμιο Πειραιώς
- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
- Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
- Πολυτεχνείο Κρήτης
- Χαροκόπειο Α.Ε.Ι. Οικιακής Οικονομίας

4.5.2 Τ.Ε.Ι.

- Τ.Ε.Ι. Αθηνών
- Τ.Ε.Ι. Ηπείρου
- Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης
- Τ.Ε.Ι. Καβάλας
- Τ.Ε.Ι. Καλαμάτας
- Τ.Ε.Ι. Κοζάνης
- Τ.Ε.Ι. Κρήτης
- Τ.Ε.Ι. Λαμίας
- Τ.Ε.Ι. Λάρισας
- Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου
- Τ.Ε.Ι. Πάτρας
- Τ.Ε.Ι. Πειραιά
- Τ.Ε.Ι. Σερρών
- Τ.Ε.Ι. Χαλκίδας

4.6 ΑΝΩΤΕΡΗ, ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στοιχεία για τα Ιδρύματα που προσφέρουν Ανώτερη, Τριτοβάθμια και Μεταπτυχιακή τουριστική εκπαίδευση ή κατάρτιση δίδονται στον πίνακα 4.1.

Βαθμίδα	Ειδικότητα ή Αντικείμενο	Φορέας
Μεταπτυχιακή	-Σχεδιασμός, Διοίκηση & Πολιτική Τουρισμού -Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	-Πανεπιστήμιο Αιγαίου -Πανεπιστήμιο Πειραιά & Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Α.Ε.Ι.	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	
Τ.Ε.Ι.	Τουριστικές Επιχειρήσεις	ΤΕΙ Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πατρών, Λάρισας, Λαμίας, Ηπείρου & Κρήτης
Ανώτερη Εκπαίδευση	Τουριστική Εκπαίδευση	Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου & Αγ. Νικολάου Κρήτης

Πίνακας 4.1

(Πηγή: Απαντήσεις σε ερωτηματολόγια και ιστοσελίδες φορέων, Αθανασίου, 2004:91)

Οι ΣΤΕ λειτουργούν δύο Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης στη Ρόδο και στον Αγ. Νικόλαο Κρήτης. Η διάρκεια σπουδών είναι τριετής και η εισαγωγή των υποψηφίων στηρίζεται σε εξετάσεις. Τα προγράμματα σπουδών είναι έντονα προσανατολισμένα σε θέματα επαγγελματικής εκπαίδευσης για τον τουριστικό τομέα, ιδιαίτερα η Σχολή στη Ρόδο, συγκεντρώνει πολύ αξιόλογη παράδοση και είναι και η παλαιότερη. Δίνεται αφενός έμφαση στην πρακτική εξάσκηση και αφετέρου στη διαπαιδαγώγηση των σπουδαστών και την εξοικείωση τους με τη φύση και τα χαρακτηριστικά του τουριστικού επαγγέλματος, έτσι ώστε να τους καλλιεργείται και η κατάλληλη επαγγελματική συνείδηση η οποία συμβάλλει τα μέγιστα στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την αποδοτικότητα των εργαζομένων.

Τα Τ.Ε.Ι. έχουν εξελιχθεί στον κυριότερο φορέα τουριστικής εκπαίδευσης στο τριτοβάθμιο επίπεδο, με προγράμματα σπουδών ο προσανατολισμός των οποίων δεν είναι τόσο πρακτικός όσο στις Ανώτερες Σχολές Τουριστικών Επαγγελμάτων, αλλά περιέχει ουσιώδη στοιχεία πρακτικής εξάσκησης και εξοικείωσης με τη ζώσα πραγματικότητα του τουριστικού τομέα. Παρά τα στοιχεία όμως αυτά είναι σαφές ότι οι απόφοιτοι των τμημάτων τουριστικών σπουδών των Τ.Ε.Ι. δεν προορίζονται για την άσκηση τουριστικών επαγγελμάτων καθαυτά, αλλά μάλλον για την πλήρωση θέσεων διοικητικών στελεχών σε τουριστικές επιχειρήσεις.

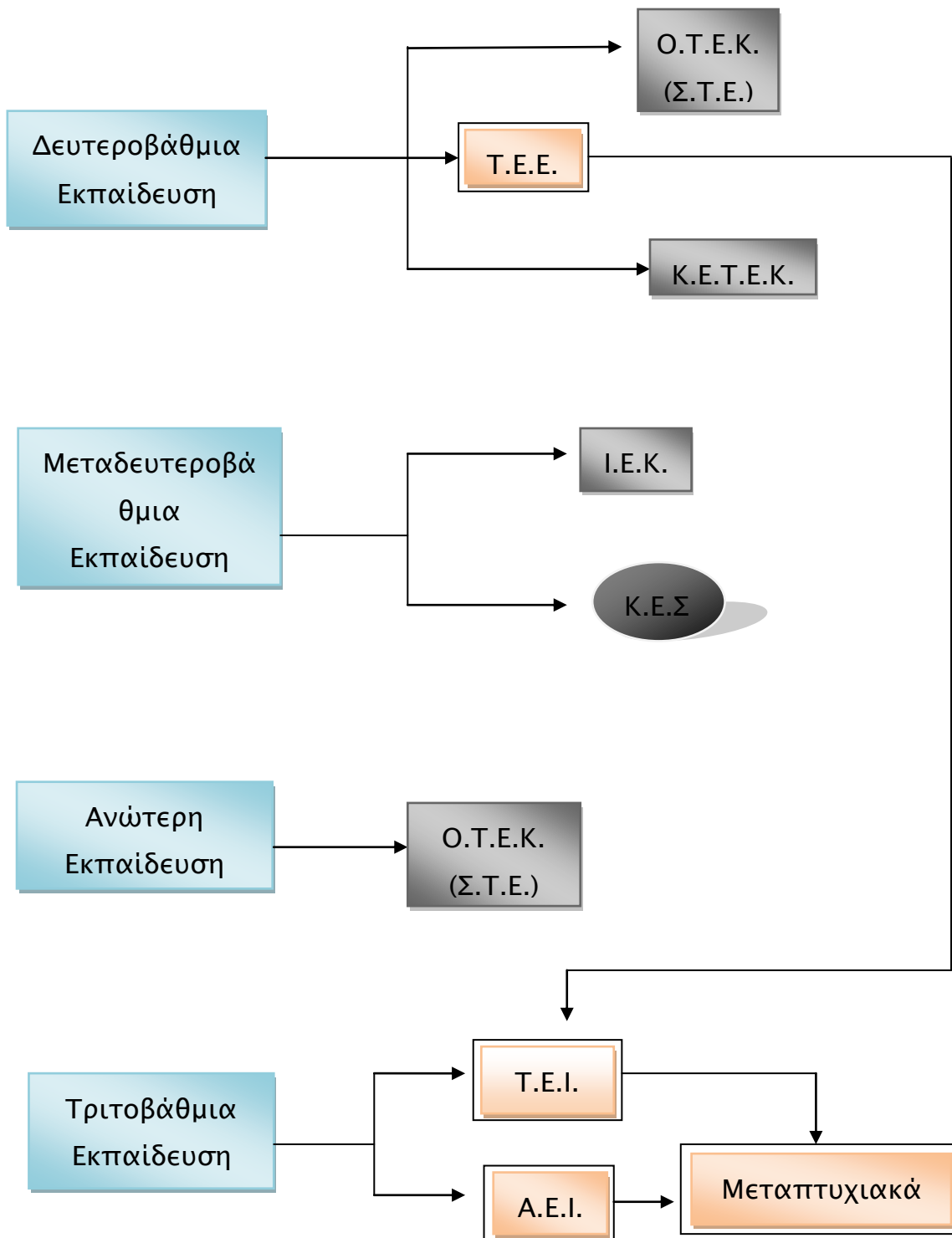
Η ποσοτική σημασία των Α.Ε.Ι. σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο είναι ακόμη περιορισμένη τόσο διότι τα σχετικά προγράμματα έχουν τεθεί σε εφαρμογή πολύ πρόσφατα όσο και διότι οι δυνατότητες απορρόφησης στελεχών σε αυτά τα επίπεδα σπουδών είναι περιορισμένες.

Αναλυτικότερα, από τα Α.Ε.Ι. μόνο το Πανεπιστήμιο Αιγαίου προσφέρει από το 1996 τη δυνατότητα στους φοιτητές του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων να επιλέξουν την κατεύθυνση Τουρισμού για το τρίτο και τέταρτο έτος σπουδών, ενώ το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας έχει εντάξει το μάθημα «Τουριστικό Μάνατζμεντ» στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων. Επιπλέον, το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πατρών προσφέρει τομείς εξειδίκευσης, τους οποίους μπορούν να επιλέξουν οι φοιτητές μετά το πέμπτο εξάμηνο και στους οποίους περιλαμβάνει ο τομέας Διοίκησης Υπηρεσιών που καλύπτει τα εξής γνωστικά αντικείμενα: Τουριστική Διοίκηση, Διοίκηση Υγείας, Διοίκηση Πολιτισμικών Δραστηριοτήτων και Φορέων.

Σε Μεταπτυχιακό επίπεδο προσφέρονται τα ακόλουθα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών:

- «Μάνατζμεντ Τουρισμού» στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, όπου το πρόγραμμα διαρκεί τρία (3) εξάμηνα για φοιτητές πλήρους απασχόλησης και απαιτείται η καταβολή διδάκτρων.
- «Σχεδιασμός, Διοίκηση & Πολιτική του Τουρισμού» στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου όπου η διάρκεια του κύκλου σπουδών είναι και αυτή τρία (3) εξάμηνα.
- «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, όπου είναι υποχρεωτική η παρακολούθηση τεσσάρων (4) Θεματικών Ενοτήτων και η εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας.

Σχηματική εικόνα των κατηγοριών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που προσφέρουν τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση κατά εκπαιδευτική βαθμίδα σύμφωνα με τα πιο πάνω δίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα 4.1.

Διάγραμμα 4.1

Πηγή: Αθανασίου, 2006:93

Στο διάγραμμα αυτό σε διπλό πλαίσιο τοποθετούνται οι κατηγορίες των επίσημα αναγνωρισμένων από το κράτος ιδρυμάτων, που αποτελούν συνιστώσες του βασικού εκπαιδευτικού συστήματος. Σε απλό πλαίσιο του ίδιου σχήματος οι κατηγορίες των ιδρυμάτων που τυγχάνουν κάποιου βαθμού αναγνώρισης από το κράτος και σε κυκλικό πλαίσιο εκείνες που δεν αναγνωρίζονται καθόλου από το κράτος.

4.7. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΚΑΙ Α.Σ.Τ.Ε.

Η ύλη των μαθημάτων στη τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση αντλείται από επιστήμες όπως: Κοινωνιολογία, Ψυχολογία, Marketing & Management, Οικονομία, Στατιστική, Διοίκηση Επιχειρήσεων κτλ για την καλύτερη δυνατή οργάνωση, διοίκηση και λειτουργία των τουριστικών επιχειρήσεων. Γι' αυτό και τα προγράμματα σπουδών στα Τ.Ε.Ι. και στις Σ.Τ.Ε. της χώρας προσαρμόζονται βάσει αυτών των ειδικοτήτων.

4.7.1. Τ.Ε.Ι.

Τα τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων ανήκουν στη κατηγορία των Σχολών Διοίκησης και Οικονομίας και είναι ο μοναδικός εκπρόσωπος τουριστικής εκπαίδευσης στις Ανώτατες Σχολές, με διάρκεια φοίτησης οκτώ (8) εξαμήνων. Σκοπός των τμήματος είναι να δημιουργήσει στελέχη Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων ικανά να αφομοιωθούν άμεσα από την ελληνική και διεθνή τουριστική και ταξιδιωτική βιομηχανία, υποστηρίζοντας το δυναμικότερο κλάδο της οικονομίας μας.

Επιμέρους σκοποί των τμήματος είναι:

- Να εκπαιδεύει επαρκώς τους σπουδαστές σε τουριστικά θέματα ώστε να τους φέρει σε ένα επίπεδο ουσιαστικής προσφοράς στην προώθηση της τουριστικής βιομηχανίας της χώρας μας.
- Να παρέχει επιστημονικές και οργανωτικές συμβουλές στις τουριστικές επιχειρήσεις και να παρουσιάζει νέα δεδομένα, διαδικασίες, τρόπους προώθησης κλπ. σε όλο το γίγνεσθαι του τουριστικού προϊόντος.
- Να αναλαμβάνει προγράμματα εφαρμογής τουριστικών αντικειμένων στις ελληνικές επιχειρήσεις τουριστικού εν γένει ενδιαφέροντος.

Το πρόγραμμα σπουδών διαφέρει ανά τμήμα πανελλαδικά αλλά δεν παύουν να ακολουθούν την ίδια κατευθυντήρια γραμμή η οποία αποτελείται περιληπτικά από ένα σύνολο θεωρητικών και πρακτικών μαθημάτων προσφέροντας εκπαίδευση με ρεαλιστικό προσανατολισμό. Βασικό πλεονέκτημα των τμήματος είναι τα σύγχρονα εργαστήρια

εφαρμογής πρακτικών μαθημάτων αφού διαθέτουν μαγειρεία, εστιατόριο, μπαρ αλλά και εργαστήρια εφαρμογών νέων τεχνολογιών (Galileo, Ερμής κλπ.).

Σε ένα κλάδο που διαθέτει το χαμηλότερο συντελεστή ανεργίας αποφοίτων, το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων αναβαθμίζεται διαρκώς με στόχο την αδιάκοπη αναπροσαρμογή στη δυναμική της αγοράς.

Βασικά αντικείμενα διδασκαλίας, μελέτης καθώς και ερευνητικά ενδιαφέροντα του τμήματος αφορούν στα παρακάτω:

- Οργάνωση και Διοίκηση Ξενοδοχειακών Μονάδων
- Διοίκηση και Σχεδιασμός Επισιτιστικών Μονάδων
- Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Οργανωσιακή Συμπεριφορά στις τουριστικές Επιχειρήσεις και Διοίκηση της Αλλαγής
- Νέες Τεχνολογίες και Τουρισμός
- Λογιστικά Πρότυπα και Ανάλυση Στρατηγικών Τιμολόγησης
- Οργάνωση και Διοίκηση Τουριστικών Γραφείων
- Τουριστική Οικονομία
- Τουριστικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη

Τα παραπάνω στοιχεία προέκυψαν συμπερασματικά από το πρόγραμμα σπουδών.

Τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν στις εξής περιοχές:

- Τ.Ε.Ι. Αθήνας
- Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης
- Τ.Ε.Ι. Πειραιά (Σπέτσες)
- Τ.Ε.Ι. Πάτρας
- Τ.Ε.Ι. Λάρισας
- Τ.Ε.Ι. Κρήτης (Ηράκλειο)

(<http://www.ypepth.gr/>)

Τα περισσότερα από αυτά τα τμήματα λειτουργούσαν παλαιότερα ως Κ.Α.Τ.Ε.Ε. και αναβαθμίστηκαν στη σημερινή τους μορφή, με τους νόμους 1404/83 και 2916/01.

Παρακάτω αναφέρεται ενδεικτικά το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων του Τ.Ε.Ι. Κρήτης ενώ στο παράρτημα Ι αναγράφονται τα προγράμματα σπουδών όλων των τμημάτων.

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Μικροοικονομική	Μακροοικονομική
Εισαγωγή στους Η/Υ	Χρηματοοικονομική Λογιστική
Εισαγωγή στον Τουρισμό	Τουριστική Ψυχολογία
Στατιστική Επιχειρήσεων	Catering II (Λειτουργία Επισιτιστικών Τμημάτων II)
Αστικό Δίκαιο	Marketing
Catering I (Λειτουργία Επισιτιστικών Τμημάτων I)	Management
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστική Οικονομία	Τουριστική Νομοθεσία
Λογιστική Εταιριών	Τιμολόγηση – Έλεγχος
Λειτουργία Ορόφων	Εργασιακές Σχέσεις
Χρηματοοικονομική Διοίκηση	Τήρηση Λογαριασμών Πελατών
Λειτουργία Υποδοχής	Τουριστική Γεωγραφία
Εμπορικό Δίκαιο	Τουριστική Κοινωνιολογία
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Αγγλική Τουριστική Ορολογία
Οργάνωση & Διοίκηση Τουριστικών Επιχ/σεων	Τουριστική Πολιτική
Marketing Τουριστικών Επιχ/σεων	Συστήματα Κρατήσεων με Η/Υ - CRS
Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων στο Τουρισμό	
ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:	
Τουριστική Ανάπτυξη & Σχεδιασμός	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες στο Τουρισμό
Διαχείριση Ελευθέρου Χρόνου	Ξενοδοχειακή Λογιστική
F & B Management	Τουριστικό Marketing
Αειφορία: Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	Ταξιδιωτικοί Οδηγοί
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
Σεμινάριο Τελειοφοίτων	Πρακτική Εξάσκηση
Τουριστική Διαφήμιση & Δημόσιες Σχέσεις	Εκπόνηση Πτυχιακής Εργασίας
Αεροπορικοί Ναύλοι – Έκδοση Εισιτηρίων	-
ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:	
Οργάνωση Συνεδρίων & Εκδηλώσεων	-
Προγραμματισμός – Εκτέλεση Ταξιδιών	-
Αγροτουρισμός	-
Τουριστική Ορολογία (Γαλλική, Γερμανική, Ιταλική)	-

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:

- Αγγλικά I, II, III
- Γαλλικά I, II, III
- Γερμανικά I, II, III
- Ιταλικά I, II, III
- Κρήτη 4000 χρόνια
- Ελληνική Γλώσσα και Παράδοση
- Ευρωπαϊκή Πολιτική
- Ιστορία Πολιτισμού
- Τουρισμός Υγείας
- Αθλητικός Τουρισμός
- Περιβάλλον – Διαχειριστικοί Οργανισμοί
- Ακραία Καιρικά Φαινόμενα
- Θεσμικό Πλαίσιο Προστασίας Περιβάλλοντος
- Καινοτόμες Μέθοδοι Επεξεργασίας Αποβλήτων
- Επιχειρηματικότητα και Περιβάλλον

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών διακρίνεται και σε τομείς, ανάλογα με τη φύση του κάθε μαθήματος, σε:

- Τομέας Γενικής Υποδομής
- Τομέας Διοίκησης Τουρισμού
- Τομέας Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων

(http://www.tour.teicrete.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=68&Itemid=116&lang=el)

Αξίζει να αναφέρουμε ότι σε όλα τα προγράμματα σπουδών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπάρχουν προαπαιτούμενα μαθήματα για την παρακολούθηση και εξέταση κάποιων άλλων, οι λεγόμενες «αλυσίδες». Αυτό είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές, αφού πολλές φορές είναι η αιτία για παράταση των σπουδών τους πέραν των τεσσάρων χρόνων. Π.χ. στο ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών που αναφέρθηκε, το μάθημα «Μικροοικονομία» είναι προαπαιτούμενο του μαθήματος «Μακροοικονομία», δηλαδή αν ο σπουδαστής δεν εξεταστεί επιτυχώς σε αυτό, δε μπορεί να δηλώσει το επόμενο. Αυτό λοιπόν τον εμποδίζει στην ελευθερία να επιλέξει μόνος τους την αλληλουχία των μαθημάτων και πλέον είναι αναγκασμένος να εξετάζεται σε αυτά με συγκεκριμένη σειρά.

4.7.2. Α.Σ.Τ.Ε.

Οι προϋποθέσεις και η διαδικασία εισαγωγής ορίζονται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ανάλογα με το εκάστοτε ισχύον εθνικό σύστημα εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, δηλαδή με εξετάσεις σε Πανελλήνιο επίπεδο. Επιπλέον τα μαθήματα επιλογής που θα πρέπει ο υποψήφιος να δηλώσει για να εξετασθεί, είναι μία (1) ξένη γλώσσα και το μάθημα Αρχές Οικονομικής Θεωρίας.

Η φοίτηση διαρκεί επτά (7) εξάμηνα. Κάθε εκπαιδευτικό έτος περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών: τον Θεωρητικό, που αρχίζει τον μήνα Οκτώβριο κάθε εκπαιδευτικού έτους και λήγει τον μήνα Ιούνιο του επομένου έτους, και τον Πρακτικό, που αποτελεί συνέχεια του θεωρητικού και αναπόσπαστη συνέχεια της εκπαίδευσης, αρχίζει τον μήνα Ιούλιο και λήγει στο τέλος του μηνός Σεπτεμβρίου. Οι μαθητές τοποθετούνται με μέριμνα του Ο.Τ.Ε.Κ. για πρακτική άσκηση σε επιλεγμένες Ξενοδοχειακές και Τουριστικές Επιχειρήσεις.

Με την ολοκλήρωση των σπουδών του, ο απόφοιτος του Τμήματος ανακηρύσσεται «Πτυχιούχος», διαθέτει δε τις απαραίτητες επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορεί να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά σε όλους τους τομείς του γνωστικού αντικείμενου του Τμήματος είτε ως στέλεχος τουριστικών επιχειρήσεων, οργανισμών και υπηρεσιών του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, είτε ως αυτοαπασχολούμενος. Ειδικότερα ο πτυχιούχος της Α.Σ.Τ.Ε.Ρ. έχει τα ίδια επαγγελματικά δικαιώματα με τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ι., Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων.

(<http://kesyp.flo.sch.gr/www/index.php/2010-02-02-09-14-32/2010-02-24-10-01-26/218-2010-02-06-19-15-19>)

Οι εκπαιδευτικές μονάδες τουριστικής εκπαίδευσης είναι η Ανώτερη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Ρόδου (Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.) και η Ανώτερη Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Αγίου Νικολάου, Κρήτης (Α.Σ.Τ.Ε.Α.Ν.).

Η διαμονή και διατροφή των σπουδαστών πραγματοποιείται δωρεάν σε ξενοδοχείο της πόλης, λίγα μέτρα μακριά από το χώρο του εκπαιδευτηρίου. Οι πρωτοετείς φοιτητές των Α.Σ.Τ.Ε. διαμένουν υποχρεωτικά στο οικοτροφείο της Σχολής, αρκεί να πληρούν κάποιες προϋποθέσεις. Οι δευτεροετείς και τριετείς φοιτητές, διαμένουν προαιρετικά στο Οικοτροφείο. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, οργανώνονται κάθε εξάμηνο εκπαιδευτικές εκδρομές και επισκέψεις σε ξενοδοχεία και άλλες τουριστικές επιχειρήσεις.

Παρακάτω αναφέρεται ενδεικτικά το πρόγραμμα σπουδών της Σχολής στον Άγιο Νικόλαο και το πρόγραμμα σπουδών της Α.Σ.Τ.Ε.Ρ. αναγράφεται στο παράρτημα Ι.

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Εισαγωγή στο Τουρισμό	Μαζική Παραγωγή Φαγητών
Μαγειρική	Μπαρ – Ποτά – Οινολογία
Εστιατορική Τεχνική	Εισαγωγή στους Η/Υ
Υπηρεσία Ορόφων	Διαχείριση Τροφίμων & Ποτών
Οικονομικά Μαθηματικά	Στατιστική Επιχειρήσεων
Αρχές Διοίκησης	Γενικές Αρχές Λογιστικής
Αρχές Οικονομικής	-
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Οργάνωση & Λειτουργία Επισιτιστικών Μονάδων	Τήρηση Λογαριασμών Πελατών
Υπηρεσία Υποδοχής & Κρατήσεων	Μηχανοργάνωση Ξενοδοχείων
Τουριστική Οικονομία	Τουριστική Γεωγραφία της Ελλάδος
Αρχιτεκτονική – Εξοπλισμός Ξενοδοχείων	Εργασιακές Σχέσεις
Λογιστική Εταιριών	Αγγλική Τουριστική Ορολογία
Στοιχεία Δικαίου	2 ^η Ξένη Γλώσσα (Τουριστική Ορολογία)
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Τουριστική Κοινωνιολογία	-
Τουριστική Ψυχολογία	-
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστικό Marketing	Επαγγελματικός Τουρισμός
Χρηματοοικονομική Διοίκηση	Προώθηση Ξενοδοχειακού Προϊόντος
Ξενοδοχειακή νομοθεσία	Ξενοδοχειακό Λογισμικό
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	Επιχειρηματικότητα στο Τουρισμό
Συντήρηση Εγκαταστάσεων & Εξοπλισμών Ξενοδοχείων	Σεμινάριο Τελειοφοίτων
Διαπολιτισμική Εκπαίδευση & Επικοινωνία στο Τουρισμό	Ψυχαγωγία Ξενοδοχείων
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:	
Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Τουριστική Ανάπτυξη
Καταναλωτική Συμπεριφορά του Τουρίστα	Τουριστική Πολιτική
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	
Πρακτική Εξάσκηση	
Εκπόνηση Πτυχιακής Εργασίας	

<http://www.astean.edu.gr/grDepartments.html>)

4.7.2.1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ Α.Σ.Τ.Ε. ΣΤΑ Τ.Ε.Ι.

Η κατάταξη των αποφοίτων των Ανωτέρων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.Τ.Ε.) του Οργανισμού Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ο.Τ.Ε.Κ.) στα τμήματα Τουριστικών Επιχειρήσεων των Τ.Ε.Ι. της χώρας, γίνεται στο 6^ο εξάμηνο σπουδών. Οι κατατασσόμενοι με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος απαλλάσσονται από την πρακτική άσκηση και από την εξέταση όσων μαθημάτων του 6^{ου} και 7^{ου} εξαμήνου ή ασκήσεων του προγράμματος σπουδών διδάχθηκαν πλήρως ή επαρκώς στη Σχολή προέλευσης. Οι κατατασσόμενοι δεν έχουν δικαίωμα απαλλαγής από την πτυχιακή εργασία. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται τα μαθήματα ή οι ασκήσεις του 6^{ου} και 7^{ου} εξαμήνου, τα οποία σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών κρίνεται ότι δεν διδάχθηκαν πλήρως ή επαρκώς στη σχολή προέλευσης.

Το ποσοστό κατατάξεων ορίζεται για τα Ιδρύματα του Νομού Αττικής, καθώς και του Νομού Θεσσαλονίκης, σε 5% επί του αριθμού των εισακτέων στο τμήμα υποδοχής. Για τα υπόλοιπα Ιδρύματα δεν υπάρχει ποσοτικός περιορισμός.

Η κατάταξη γίνεται από την Επιτροπή Κατατάξεων. Στα ιδρύματα που υπάρχει περιορισμός, η κατάταξη γίνεται με βάση τον βαθμό του πτυχίου και κατά φθίνουσα σειρά μέχρι την κάλυψη του προβλεπόμενου ποσοστού θέσεων. Η Επιτροπή Κατατάξεων είναι η ίδια με αυτή που συγκροτείται βάσει της υπουργικής απόφασης Φ.2/121871//β3 (ΦΕΚ 1517/Β/3.11.2005, όπως συμπληρώθηκε και ισχύει. (<http://www.astean.edu.gr/grDepartments.html>)

4.8 ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Στο επίπεδο Μεταπτυχιακών σπουδών οργανώνονται και λειτουργούν τα παρακάτω προγράμματα και τα προγράμματα σπουδών παραθέτονται στο Παράρτημα ΙΙ:

4.8.1 Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου λειτουργεί Διατμηματικό Π.Μ.Σ. στο «Σχεδιασμός, Διοίκηση & Πολιτική του Τουρισμού» στη Χίο. Οι σπουδές χωρίζονται σε δύο (2) κατευθύνσεις:

- Στρατηγική Τουριστικής Ανάπτυξης και
- Διοίκηση Φιλοξενίας (Hospitality)

Το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης αποκτάται μετά από κύκλο σπουδών διάρκειας τριών (3) ακαδημαϊκών εξαμήνων. Τα δύο εξάμηνα συνιστούν άμεση εκπαιδευτική παρακολούθηση και το τρίτο περιλαμβάνει τη συγγραφή διπλωματικής εργασίας. Η

παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική και σε περίπτωση που ο φοιτητής υπερβεί το όριο των απουσιών διαγράφεται από το μεταπτυχιακό.

Η εξέταση των μαθημάτων κατά τα δύο πρώτα εξάμηνα γίνεται με γραπτές εξετάσεις ή εργασίες ή συνδυασμό και των δύο. Η επιλογή του τρόπου εξέτασης επαφίεται στην κρίση του διδάσκοντα.

Το τρίτο εξάμηνο αφιερώνεται στην εκπόνηση διπλωματικής εργασίας. Τα θέματα των διπλωματικών εργασιών προτείνονται είτε από τον φοιτητή σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή είτε από τους διδάσκοντες ως την αρχή του τρίτου εξαμήνου. Η υποβολή της Διπλωματικής Εργασίας πραγματοποιείται στο τέλος του ίδιου ή του επόμενου εξαμήνου. (<http://tourism-pms.aegean.gr/default.asp?pid=24>)

Οι φοιτητές που επιλέγονται σε αυτό το Μεταπτυχιακό επιβαρύνονται με την καταβολή διδάκτρων ύψους τεσσάρων χιλιάδων ευρώ (4000€) ενώ δίνονται υποτροφίες στους φοιτητές με την υψηλότερη επίδοση.

Επίσης οι φοιτητές που συγκεντρώνουν τα αναγκαία προσόντα μπορούν να διεκδικήσουν υποτροφίες από Εθνικά και Ευρωπαϊκά ιδρύματα π.χ. το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (www.iky.gr), το European Science Foundation, το NATO ή και από ιδιωτικούς φορείς όπως από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (www.gnto.gr), το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και οργανώσεις ξενodόχων, κληροδοτήματα, ημιδημόσιους φορείς και την τοπική αυτοδιοίκηση.

4.8.2 Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς λειτουργεί το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων «Management Τουρισμού». Διαρκεί τρία (3) εξάμηνα για φοιτητές πλήρους φοίτησης και απαιτεί την καταβολή διδάκτρων. Οι σκοποί του προγράμματος είναι:

- Η προαγωγή των γνώσεων στη Διοίκηση Επιχειρήσεων [συνδυασμένη με πρόσθετη γνώση του ευρύτερου τουριστικού τομέα (hospitality, travel and leisure industries)].
- Η δημιουργία υψηλού επιπέδου επιχειρηματικών στελεχών με σύγχρονες διοικητικές ή επαγγελματικές γνώσεις.
- Η προαγωγή της έρευνας (οικονομική – επιχειρηματική, κοινωνική, περιβαλλοντική και πολιτισμική) για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων (και ιδιαίτερα των τουριστικών) σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το πρόγραμμα έχει διαμορφωθεί τόσο από τις γενικές προδιαγραφές των αντίστοιχων προγραμμάτων ελληνικών και ξένων Α.Ε.Ι. όσο και από την ανάγκη το περιεχόμενο και η

έμφαση στο πρόγραμμα να αντιστοιχούν στα χαρακτηριστικά των ελληνικών, κυρίως, επιχειρήσεων (με έμφαση στον ευρύτερο τομέα των τουριστικών υπηρεσιών).

Τα μαθήματα διδάσκονται κατά κανόνα στην ελληνική γλώσσα από αγγλική κυρίως βιβλιογραφία και τα δίδακτρα ανά εξάμηνο ανέρχονται στο ποσό των δύομισι χιλιάδων ευρώ (2.500€). Προ της ενάρξεως του προγράμματος, δίδονται ταχύρυθμα μαθήματα υποδομής όπως π.χ. Λογιστική, Στατιστική.
(http://www.unipi.gr/akad_tmhm/org_dioik_epix/metapt/pms/enimerotiko_fulladio.pdf)

4.8.3 Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Το διετές πρόγραμμα «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» ξεκίνησε τη λειτουργία του το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001 με το σύστημα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, προσφέροντας 4 Θεματικές Ενότητες. Σκοπός του προγράμματος είναι η παροχή εξειδικευμένων γνώσεων στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων. Το ακαδημαϊκό έτος για το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών αρχίζει τον Οκτώβριο και τελειώνει τον Ιούλιο του επόμενου έτους. Έχει διάρκεια 32 εβδομάδων μελέτης και ακολουθούν τελικές γραπτές εξετάσεις, διάρκειας τρεισήμισι ωρών.

Κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, και σε κάθε Θεματική Ενότητα, απαιτούνται πέντε (5) τετράωρες συναντήσεις με τον εκάστοτε Καθηγητή – Σύμβουλο, οι λεγόμενες Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις. Σκοπός των συναντήσεων αυτών είναι κυρίως η επεξεργασία και ανάπτυξη όλης της προβλεπόμενης μελέτης που θα ακολουθήσει στο ακαδημαϊκό έτος.

Για την απόκτηση του πτυχίου, οι φοιτητές θα πρέπει να παρακολουθήσουν επιτυχώς και τις τέσσερις (4) Θεματικές Ενότητες και να εκπονήσουν μια Διπλωματική Εργασία.

Τα δίδακτρα καταβάλλονται για κάθε Θεματική Ενότητα ξεχωριστά και αντιστοιχούν στο ποσό των οκτακοσίων πενήντα ευρώ (850€).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΠΛΑΙΣΙΟ

*«Η έρευνα μπορεί να συγκριθεί
με μία μακριά κήση και η λύση ενός προβλήματος
με την ημέρα της απελευθέρωσης.
Ερευνώ ένα πρόβλημα,
σημαίνει το επιδώ.»*

MAO TSE-TOUNG

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΡΕΥΝΑ

1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τουριστική εκπαίδευση είναι καθοριστική για την επίτευξη της ποιοτικής βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών καθώς η ποιότητά τους εξαρτάται άμεσα από το ανθρώπινο δυναμικό της τουριστικής βιομηχανίας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι η στελέχωση των τουριστικών επιχειρήσεων με κατάλληλα και επαρκώς εκπαιδευμένο και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο την καταγραφή του συστήματος της υφιστάμενης τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα και τη διερεύνηση πιθανών αναγκών αναβάθμισης των παρεχόμενων τουριστικών σπουδών.

Οι παρεχόμενες τουριστικές σπουδές θα πρέπει να είναι ποιοτικές, ικανοποιώντας συγχρόνως τους εκπαιδευτικούς στόχους που τίθενται από τον εκάστοτε φορέα εκπαίδευσης και τις ανάγκες της παραγωγικής διαδικασίας. Ιδιαίτερος δε στην περίπτωση των τουριστικών σπουδών η δεύτερη πλευρά της ποιότητας είναι άκρως σημαντική λόγω του ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα της παραγωγής και της κατανάλωσης στη τουριστική βιομηχανία. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Baum (1995) μέσα από την παρεχόμενη εκπαίδευση σπουδών φιλοξενίας θα πρέπει να επιτυγχάνεται:

- Η επίτευξη της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Η ενδυνάμωση των απασχολούμενων δια μέσου της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα
- Η αποτελεσματική σχέση προβολής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος, η οποία κατά κύριο λόγο εξαρτάται από την ενδυνάμωση των απασχολούμενων
- Η αρμονική και αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ φορέων τουρισμού – της τουριστικής βιομηχανίας ως οντότητα- και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Η προετοιμασία των σπουδαστών για επαγγελματική κινητικότητα εντός χωρών της Ευρώπης, δια μέσου κυρίως της βελτίωσης των γνώσεων και δεξιοτήτων σε ξένες γλώσσες
- Η αναγνώριση της σπουδαιότητας της εφαρμογής πολιτικών σχετικές με το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται στο τομέα της φιλοξενίας (με την έννοια του συνόλου της τουριστικής βιομηχανίας)

- Η αναβάθμιση των ήδη υαρχόντων προτύπων φιλοξενίας.

Επιπρόσθετα οι σπουδαστές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι για διαρκή μάθηση-διαβίου εκπαίδευση και κατάρτιση- καθώς και ενεργό συμμετοχή σε πιθανούς μετασχηματισμούς της καριέρας τους και κατ' επέκταση και της ζωής τους. (Haywood, 1989). Με άλλα λόγια οι σπουδαστές θα πρέπει να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. (Christou, 1998).

Για την εκπόνηση αυτής της πτυχιακής εργασίας ακολουθήθηκαν τα παρακάτω βήματα:

1. Έρευνα ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας, καθώς και χρήση του διαδικτύου για την άντληση των απαραίτητων πληροφοριών ώστε να:
 - Οριστεί ο τουρισμός και γενικά αλλά και στην ελληνική πραγματικότητα από το παρελθόν έως και σήμερα.
 - Γίνει η διάκριση μεταξύ εκπαίδευσης και κατάρτισης στα τουριστικά επαγγέλματα και να αναλυθούν η δομή, τα χαρακτηριστικά και η ανάπτυξη τους.
 - Καταγραφούν οι προβληματισμοί που αφορούν τη τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση.
 - Αναλυθεί η παρούσα κατάσταση της ελληνικής τριτοβάθμιας και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης τόσο στις τουριστικές σχολές όσο και γενικά.
2. Διεξαγωγή πρωτογενούς ποσοτικής έρευνας με σκοπό την καταγραφή, αξιολόγηση και πρόταση αναβάθμισης των παρεχόμενων τουριστικών σπουδών.

1.2 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σύμφωνα με το Σταθακόπουλο (2005), ποσοτική έρευνα είναι η συστηματική συλλογή πληροφοριών από ερωτώμενους, με σκοπό την κατανόηση ή την πρόβλεψη της συμπεριφοράς τμήματος του πληθυσμού που ενδιαφέρει. Με την ποσοτική έρευνα, μετριέται ο αριθμός των ατόμων που συμπεριφέρονται με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, δηλαδή η ποσοτική έρευνα αποτελεί μια μέθοδο ποσοτικοποίησης των δεδομένων.

Σε κάθε κοινωνική έρευνα ο ερευνητής καλείται να αντιμετωπίσει δύο περιπτώσεις: α) είτε να ασχοληθεί με ολόκληρο τον πληθυσμό (ολική έρευνα – απογραφή) και β) είτε με ένα τμήμα του πληθυσμού (μερική έρευνα), προκειμένου να αντλήσει πληροφορίες, που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά των μονάδων ενός πληθυσμού. Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις λόγοι οικονομίας, χρήματος και η έλλειψη του κατάλληλου προσωπικού επιβάλλουν στην προσφυγή σε τμήμα του πληθυσμού, δηλαδή στο δείγμα (Σιάρδος, 2005:77).

Η τεχνική καθορισμού και επιλογής του απαιτούμενου μεγέθους του δείγματος ονομάζεται δειγματοληψία. Τα βασικά στοιχεία, τα οποία χαρακτηρίζουν ένα δείγμα είναι δύο: α) το μέγεθος του και β) ο τρόπος με τον οποίο επιλέγεται από τον πληθυσμό που θα προκύψει (Δαουτόπουλος, 2005:84).

Σύμφωνα με τον Δαουτόπουλο (2005: 151-152), η ποσοτική έρευνα πραγματοποιείται μέσω συνεντεύξεων. Οι κυριότερες μορφές αυτών είναι οι ακόλουθες:

- Οι προσωπικές συνεντεύξεις (personal interviews) που γίνονται με τη χρησιμοποίηση ειδικά εκπαιδευμένων ατόμων (απογραφέων ή συνεντευκτών) για την πραγματοποίηση της προσωπικής συνέντευξης με τα άτομα-μέλη του δείγματος.
- Οι ταχυδρομικές συνεντεύξεις (mail interviews) κατά τις οποίες συμπληρώνεται το ερωτηματολόγιο από τα ίδια άτομα-μέλη του δείγματος, στα οποία στέλνεται ταχυδρομικά για συμπλήρωση και επιστροφή.
- Οι τηλεφωνικές συνεντεύξεις (phone interviews) που γίνονται με την αντικατάσταση της συνέντευξης από προσωπική σε τηλεφωνική, οπότε ο απογραφέας μέσω τηλεφώνου επικοινωνεί με τα άτομα-μέλη του δείγματος, για την υποβολή των ερωτήσεων και λήψη των απαντήσεων τους.

Το πρόβλημα της επιλογής μας από τις τρεις μορφές συνέντευξης είναι ένα σύνθετο πρόβλημα, η αντιμετώπιση του οποίου θα πρέπει να βασιστεί σε μια σειρά από κριτήρια, όπως: κόστος, απαιτούμενος χρόνος ολοκλήρωσης της έρευνας, ποσοστά ανταπόκρισης του πληθυσμού και μεροληπτικές επιδράσεις, πολυπλοκότητα του ερωτηματολογίου και ύπαρξη ευαίσθητων ερωτήσεων σε αυτό, τα οποία θα πρέπει να συνεκτιμηθούν από τον ερευνητή για να φτάσει στην καλύτερη δυνατή απόφαση.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η διαδικασία και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην έρευνα, η οποία είναι η ακόλουθη:

1.2.1 ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Ως «πληθυσμός» για τη συγκεκριμένη έρευνα θεωρείται το σύνολο των εκπαιδευτικών στη τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση καθώς και οι φοιτητές και απόφοιτοι τουριστικών σπουδών.

«Δείγμα» αποτελεί ένα τμήμα του παραπάνω πληθυσμού, από το οποίο τα στοιχεία που συλλέγονται ανάγονται σε όλο το πληθυσμό, οι πληροφορίες δηλαδή που προκύπτουν από τη

μελέτη και ανάλυση των στοιχείων του δείγματος θεωρείται ότι εκφράζουν ολόκληρο τον πληθυσμό.

Στη συγκεκριμένη έρευνα έγινε προσπάθεια σχεδιασμού «στρωματοποιημένου δείγματος», το οποίο εμπεριέχει ομάδες ατόμων του πληθυσμού με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Σε αυτή την περίπτωση το χαρακτηριστικό που επελέχθη ήταν η άμεση σχέση του δείγματος με την τουριστική εκπαίδευση.

Για τη δημιουργία του πρώτου δείγματος, δηλαδή των εκπαιδευτικών, ζητήθηκαν από τις γραμματείες όλων των τμημάτων τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι. και Α.Σ.Τ.Ε.) λίστες με ονόματα και ηλεκτρονικές διευθύνσεις των εκπαιδευτικών ώστε να επικοινωνήσουμε μαζί τους και να συζητήσουμε αν θέλουν να συμμετάσχουν στην έρευνα. Δυστυχώς, κανένας από τη γραμματεία δε συνεργάστηκε, επομένως στραφήκαμε στις επίσημες ιστοσελίδες των σχολών για να εντοπίσουμε κάποια ανάρτηση σχετικά με το εκπαιδευτικό προσωπικό. Το μειονέκτημα αυτής της κίνησης ήταν πως δεν γνωρίζαμε αν οι καθηγητές των οποίων τα ονόματα ήταν αναρτημένα, εργάζονταν ακόμα στη τουριστική εκπαίδευση ή είχαν αποχωρήσει/συνταξιοδοτηθεί. Επικοινωνήσαμε ηλεκτρονικώς με ογδόντα ένα (81) εκπαιδευτικούς από όλη την Ελλάδα και ήρθαμε σε προσωπική επαφή με επτά (7) καθηγητές του Τ.Ε.Ι. Κρήτης. Εξηγώντας τους πως κάνουμε μια έρευνα για τη τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας και ζητήσαμε αν θέλουν να λάβουν μέρος. Η ανταπόκρισή τους ήταν εκπληκτικά χαμηλή, καθότι δέχτηκαν να συμμετάσχουν μόνο 28 εκπαιδευτικοί από τον πληθυσμό των 88 ενώ τελικώς συγκεντρώθηκαν μόνο 20 απαντημένα ερωτηματολόγια. Με τον παραπάνω τρόπο, δημιουργήθηκε το στρωματοποιημένο δείγμα για τις απαιτήσεις της έρευνας και μπορεί να χαρακτηριστεί ως «στρωματοποιημένο τυχαίο δείγμα».

Το πρώτο δείγμα αποτέλεσαν τελικά οι παρακάτω εκπαιδευτικοί:

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ:

- Απλαδάς Γεώργιος
- Πιτσούλη Εσθήρ
- Σωτηριάδης Μάριος
- Τερζάκης Δημήτριος
- Φραγκούλης Αντώνης

ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ:

- Κατερινόπουλος Αριστείδης

- Λαλούμης Αθανάσιος
- Ντούβας Λουκάς
- Σεργόπουλος Κωνσταντίνος

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ:

- Βλάμη Αιμιλία
- Γεωργίου Βασίλης
- Ιγγλέσης Γιάγκος
- Παπανικολάου Μαρουσώ

ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

- Αβδημιώτης Σπύρος
- Κασσιανίδης Παναγιώτης

ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ:

- Κονιόρδος Μιχαήλ

ΤΕΙ ΛΑΡΙΣΑΣ:

- Βελισσαρίου Ευστάθιος

Α.Σ.Τ.Ε.Α.Ν.:

- Δήμου Ειρήνη
- Κουτρούμπας Ευθύμιος
- Σημαντηράκη Ευαγγελία

Για τη δημιουργία του δεύτερου δείγματος ζητήσαμε αρχικά από φοιτητές του τμήματος Κρήτης να λάβουν μέρος στην έρευνα και στη συνέχεια στραφήκαμε σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης για να εμπλουτίσουμε το δείγμα με άτομα από διαφορετικά τμήματα της Ελλάδας. Συνολικά απευθυνθήκαμε σε 150 σπουδαστές και αποφοίτους τουριστικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι. και Α.Σ.Τ.Ε.), εστάλησαν 120 ερωτηματολόγια, αλλά, όπως συνέβη και στην περίπτωση με το πρώτο δείγμα, τελικώς συγκεντρώθηκαν μόνο πενήντα (50). Το δεύτερο δείγμα λοιπόν, χαρακτηρίζεται και αυτό «στρωματοποιημένο τυχαίο δείγμα» και αποτελείται από:

- 1 απόφοιτος Τ.Ε.Ι. Αθήνας
- 1 σπουδαστής Τ.Ε.Ι. Άμφισσας
- 1 σπουδαστής Τ.Ε.Ι. Λάρισας
- 12 αποφοίτους Τ.Ε.Ι. Κρήτης
- 24 σπουδαστές Τ.Ε.Ι. Κρήτης
- 4 αποφοίτους Α.Σ.Τ.Ε.Α.Ν.
- 7 σπουδαστές Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με ερευνητικό εργαλείο το δομημένο ερωτηματολόγιο και η συλλογή των πληροφοριών έγινε μέσω αλληλογραφίας (ηλεκτρονικής) εκτός από την περίπτωση δύο (2) εκπαιδευτικών του Τ.Ε.Ι. Κρήτης όπου ήρθαμε σε προσωπική επαφή μαζί τους.

1.2.2 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

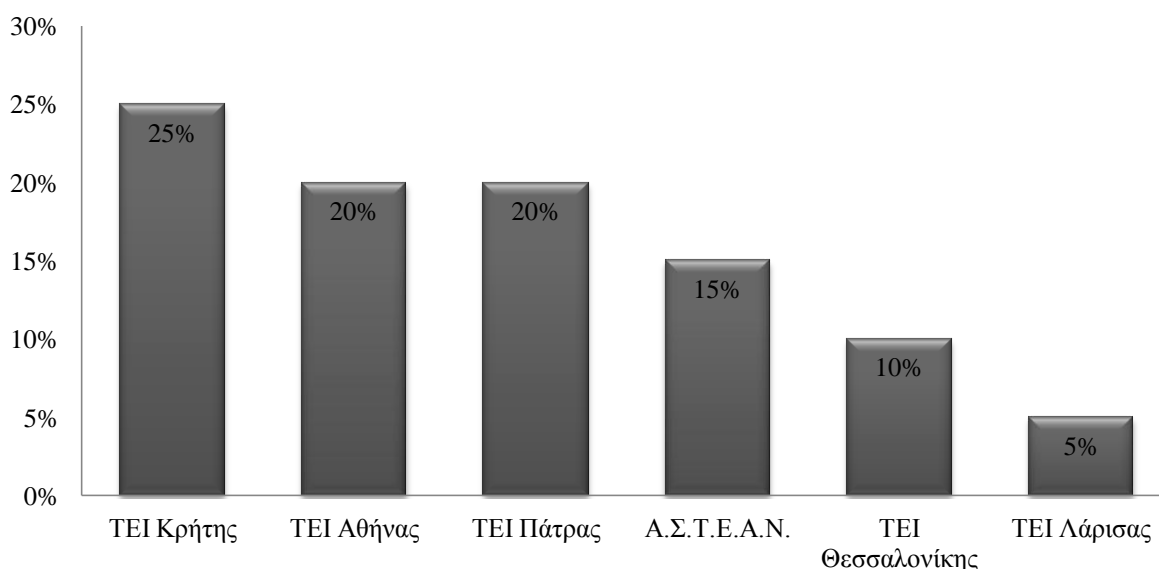
Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν δύο διαφορετικά ερωτηματολόγια με κλειστού τύπου ερωτήσεις: ένα προς καθηγητές της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης και ένα προς φοιτητές και αποφοίτους τουριστικών σχολών. Το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου, στέλνοντας e-mail σε εκπαιδευτικούς σε όλα τα τμήματα που λειτουργούν στην Ελλάδα και σε φοιτητές κυρίως από Τ.Ε.Ι. Κρήτης και Αθήνας.

Και στα δύο ερωτηματολόγια αναφέρονται κάποια δημογραφικά στοιχεία (φύλο, ηλικία κτλ) καθώς και η προσωπική άποψη των ερωτηθέντων για τη τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα και γενικά την αξιολόγησή τους. Και τα δύο ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα για αποφυγή αρνητικών αντιδράσεων αλλά και διευκόλυνση των ερωτώμενων ώστε να απαντήσουν υποκειμενικά.

Αναλυτικότερα, με το πρώτο ερωτηματολόγιο απευθυνθήκαμε σε είκοσι (20) καθηγητές από τα περισσότερα τμήματα στην Ελλάδα. Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 14 «κλειστού τύπου» ερωτήσεις και μέσα από αυτό ερευνούμε τους πιθανούς λόγους που οι σχολές δεν έχουν υψηλή ανταπόκριση από τους υποψήφιους σπουδαστές, αξιολογείται το πρόγραμμα σπουδών και γίνονται προτάσεις για την αναβάθμισή του. Το δεύτερο ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 50 άτομα, φοιτητές και αποφοίτους, και περιελάμβανε 26 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Μέσα από αυτό, το δείγμα αναφέρει τους λόγους που επέλεξε τουριστικές σπουδές, σχολιάζει το αντικείμενο σπουδών από όλες τις απόψεις

(πρόγραμμα σπουδών, εργαστηριακός εξοπλισμός, συγγράμματα, εκπαιδευτικό προσωπικό κτλ) και παρουσιάζει το φοιτητικό προφίλ που κατέχει ο καθένας ξεχωριστά σημειώνοντας πέρα από τη προσωπική του στάση, και τη συνεργασία του με τους εκπαιδευτικούς.

ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Γράφημα 3

Το διδακτικό προσωπικό που συμμετείχε στην έρευνα προέρχεται από όλους τους τομείς της τουριστικής εκπαίδευσης. Καθώς πολλοί εκπαιδευτικοί διδάσκουν παραπάνω από ένα μάθημα στη σχολή που εργάζονται, ρωτήσαμε τον καθένα ποια είναι αυτά τα μαθήματα. Για τη διευκόλυνση της εξαγωγής των αποτελεσμάτων χωρίσαμε τα αναφερόμενα μαθήματα σε κατηγορίες, βάσει του τίτλου και του επιστημονικού αντικείμενού τους. Σε πολλές περιπτώσεις, κάποιοι καθηγητές διδάσκουν μαθήματα διαφορετικού επιστημονικού αντικείμενου, επομένως η ανάλυση των απαντήσεων τους πραγματοποιήθηκε βάσει του συνόλου των μαθημάτων που συγκεντρώθηκε και όχι βάσει του συνόλου των εκπαιδευτικών. Αυτό αναλύεται και παρακάτω όπου αναφέρονται και τα ποσοστά. Οι κατηγορίες λοιπόν που δημιουργήθηκαν είναι οι εξής και περιλαμβάνουν τα παρακάτω μαθήματα, ακριβώς όπως τα ανέφερε το δείγμα στο ερωτηματολόγιο:

Ξενοδοχειακά / Επισιτιστικά:

- Bar Ποτά Οινολογία
- Catering 1
- Event Management
- F&B Management
- Αρχές Κοστολόγησης και Διοίκησης Τροφοδοσίας
- Διάφορα εργαστηριακά σχετικά με ξενοδοχεία
- Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας 1, 2
- Επισιτιστικά 1,2

- Εφαρμογή Συστημάτων Πληροφορικής σε Επιχειρήσεις Φιλοξενίας
- Οργάνωση και Διοίκηση Επισιτιστικών τμημάτων
- Προμήθειες
- Στοιχεία Τεχνολογίας Τροφίμων
- Τήρηση Λογαριασμών Πελατών (Main Courante)
- Υπηρεσία Υποδοχής

Διοίκησης / Marketing / Management:

- Management Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Διαπολιτισμικό Management
- Διοίκηση Επιχειρήσεων
- Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
- Διοίκηση Ποιότητας Υπηρεσιών στο Τουρισμό
- Επιχειρηματικότητα
- Έρευνα Τουριστικής Αγοράς
- Ηλεκτρονικό Επιχειρείν
- Μεθοδολογία και Τεχνικές Έρευνας στο Τουρισμό
- Προώθηση Πωλήσεων
- Τουριστική Πολιτική
- Τουριστικό Marketing

Οικονομικά:

- Αρχές Μακροοικονομικής Θεωρίας
- Αρχές Μικροοικονομικής Θεωρίας
- Οικονομικά Μαθηματικά
- Οικονομική του Τουρισμού
- Ποσοτικοί Μέθοδοι
- Στατιστική
- Στατιστική Επιχειρήσεων
- Τουριστική Οικονομία
- Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Πρακτορειακά, αερομεταφορών:

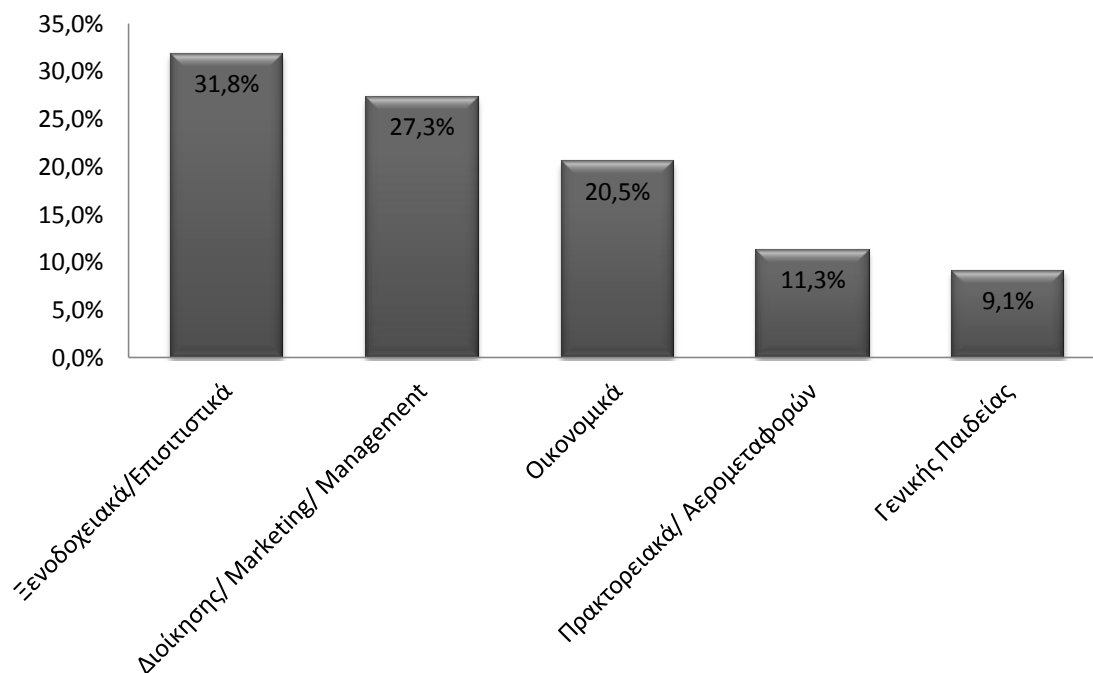
- Αεροπορικοί Ναύλοι
- Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας 2
- Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικών Πρακτορείων 1
- Προγραμματισμός – Εκτέλεση Ταξιδιού
- Συστήματα Κρατήσεων

Γενικής Παιδείας:

- Διαχείριση Κρίσεων στο Τουρισμό
- Εισαγωγή στο Τουρισμό
- Εισαγωγή στους Η/Υ
- Σεμινάριο Τελειοφοίτων

Ο συνολικός αριθμός των μαθημάτων αυτών είναι σαράντα τέσσερα (44) και τα ακόλουθα ποσοστά βγήκαν βάσει αυτού του δείκτη (44) και όχι βάσει του δείγματος (20), καθώς όπως προαναφέραμε, σχεδόν το 100% του δείγματος διδάσκει παραπάνω από ένα μάθημα και σε πολλές περιπτώσεις, διαφορετικής κατηγορίας. Επομένως η ανάλυση δε μπορούσε να γίνει παρά με κριτήριο το σύνολο των μαθημάτων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Γράφημα 4

Όπως παρουσιάζεται στο γράφημα 4, το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων, δηλαδή το 31,8%, διδάσκει μαθήματα «ξενοδοχειακά/ επισιτιστικά», είτε αυτά είναι εργαστηριακού είτε θεωρητικού πλαισίου. Άλλωστε τα τμήματα που λειτουργούν στην Ελλάδα δεν έχουν μεταξύ τους κοινό πρόγραμμα σπουδών, επομένως η βαρύτητα των μαθημάτων είναι διαφορετική σε κάθε σχολή. Σύμφωνα με τη λίστα που δημιουργήθηκε από τις απαντήσεις του δείγματος αυτή η κατηγορία των μαθημάτων ασχολείται τόσο με τη θεωρητική διοίκηση των ξενοδοχειακών/ επισιτιστικών επιχειρήσεων, όσο και με τη πρακτική λειτουργία διάφορων τμημάτων τους.

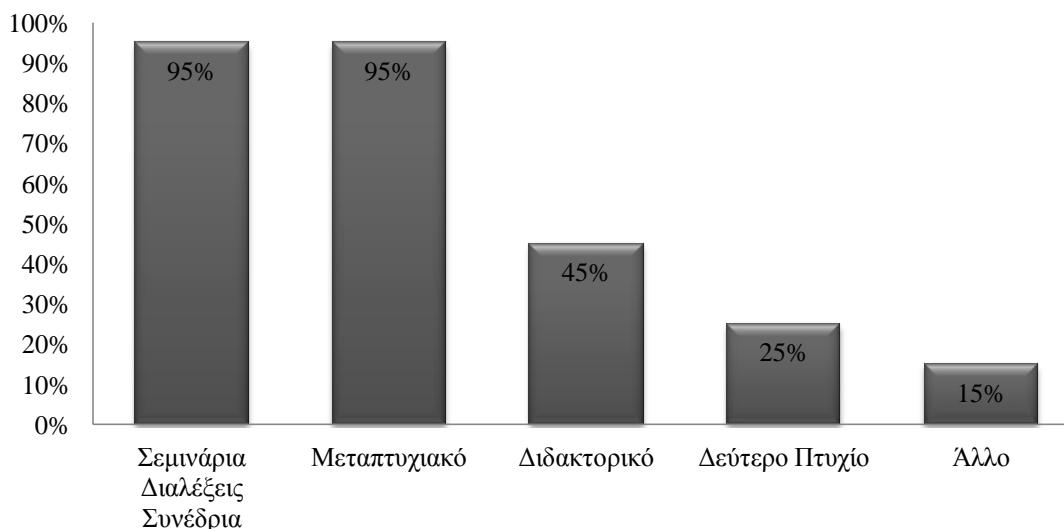
Στη συνέχεια παρατηρείται πως το 27,3% του δείγματος διδάσκει μαθήματα «Διοίκησης, Marketing και Management». Αυτά σχετίζονται με την διοίκηση των επιχειρήσεων, είτε τουριστικών είτε όχι και με τις στρατηγικές marketing και management που ακολουθούνται για την ικανοποίηση των καταναλωτικών αναγκών.

Μαθήματα «οικονομικά» διδάσκει το 20,5%, τα οποία γενικό στόχο έχουν την εκπαίδευση της οικονομικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, καθώς και τη θεωρητική θεμελίωση των τεχνικών που ακολουθούνται, όπως είναι η Στατιστική, για την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων.

Στην κατηγορία «Πρακτορειακά/ Αερομεταφορών» αντιστοιχούν κυρίως μαθήματα εργαστηριακά με διαφορετικό συντελεστή βαρύτητας. Από το δείγμα, φαίνεται πως το 11,3% διδάσκει αυτά τα μαθήματα.

Τέλος, στα μαθήματα «γενικής παιδείας» ανέρχεται το 9,1% και βάσει των απαντήσεων, οι διδάσκοντες αυτών των μαθημάτων είχαν κι επιπλέον μαθήματα από άλλες κατηγορίες. Αυτή η παρατήρηση δεν υποτιμάει τη σημαντικότητα των μαθημάτων αυτών, απλώς αναφέρεται για τους αντικειμενικούς σκοπούς της έρευνας.

ΠΡΟΣΟΝΤΑ

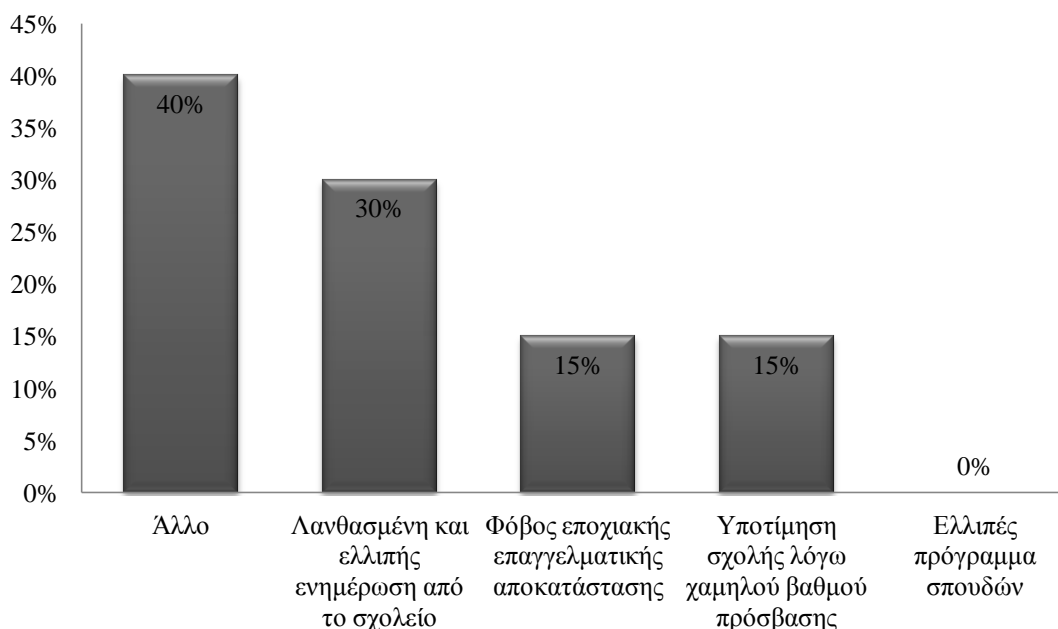
Γράφημα 5

Η επόμενη ερώτηση που υποβλήθηκε ήταν σχετική με τα επιπλέον τυπικά προσόντα που κατέχει το δείγμα, ως προσωπικό της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης, πέρα από τις βασικές σπουδές του. Όλοι οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν παραπάνω από μία απάντηση και τα αποτελέσματα αναλύθηκαν συνολικά όπως φαίνεται και στο γράφημα 5. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα το 95% παρακολουθεί «σεμινάρια, διαλέξεις και συνέδρια, είτε με απλή συμμετοχή είτε ως εισηγητές». Αυτή η συμμετοχή μας δείχνει πόσο δραστήριοι είναι οι εκπαιδευτικοί όταν διοργανώνονται σεμινάρια, αφού η απήγησή τους είναι εξαιρετικά υψηλή. Στο ίδιο ποσοστό ανέρχεται και η μεταπτυχιακή εκπαίδευση του δείγματος, καθώς είναι κάτοχοι ενός (ή και παραπάνω σε κάποιες περιπτώσεις) μεταπτυχιακού τίτλου. Συγκεκριμένα, μέρος του δείγματος ανέφερε πως έχει δύο μεταπτυχιακά στη «Διοίκηση Τουρισμού» και στο «Τουριστικό Marketing», αναγνωρισμένα από το Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλων Σπουδών Αλλοδαπής (ΔΙΚΑΤΣΑ), τα οποία παρακολούθησε στο Ηνωμένο βασίλειο. Το 45% των ερωτηθέντων κατέχει «διδακτορικό» και το 25% «δεύτερο πτυχίο» χωρίς να διευκρινίζει το αντικείμενο σπουδών του. Την απάντηση «άλλο» επέλεξε συμπληρωματικά το 15% και παρακάτω αναφέρονται όπως απαντήθηκαν:

- ΑΣΠΑΙΤΕ
- Ειδικός συνεργάτης του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού
- Παρεμφερή διπλώματα τουριστικής εκπαίδευσης
- Τίτλοι εξειδίκευσης σε θέματα ποιότητας

Η επόμενη ερώτηση αναφερόταν στους «λόγους χαμηλής προτίμησης των υποψηφίων σε σχολές που αφορούν το τουρισμό» και οι απαντήσεις φαίνονται στο γράφημα 6. Σύμφωνα με τα παρακάτω δεδομένα το κυριότερο αίτιο είναι «η λανθασμένη και ελλιπής ενημέρωση από το σχολικό περιβάλλον» και ανέρχεται στο 30% των απαντήσεων. Ποσοστό σημαντικό αν αναλογιστούμε πως υπάρχει ειδικό μάθημα στο σχολείο που ενημερώνει και κατευθύνει τους μέλλοντες σπουδαστές για τις σχολές που λειτουργούν στην Ελλάδα αναλύοντας τις σχολές ξεχωριστά για το επιστημονικό αντικείμενό τους, για τις δυνατότητες επαγγελματικής αποκατάστασης κτλ.. Στη συνέχεια, το 15% του δείγματος θεωρεί πως υπάρχει «φόβος επαγγελματικής αποκατάστασης» καθώς η φύση των επαγγελμάτων που σχετίζονται με το τουρισμό είναι εποχιακή. Το ίδιο ποσοστό προκύπτει και για την «υποτίμηση της σχολής λόγω του χαμηλού βαθμού πρόσβασης». Την τελευταία πενταετία παρατηρείται σταδιακή πτώση στις βάσεις των Τ.Ε.Ι. αλλά και των Α.Σ.Τ.Ε.. Αυτόματα λοιπόν, δημιουργείται η εντύπωση πως το επίπεδο των τμημάτων είναι αντίστοιχο της βάσης του, δηλαδή χαμηλό.

ΛΟΓΟΙ ΧΑΜΗΛΗΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Γράφημα 6

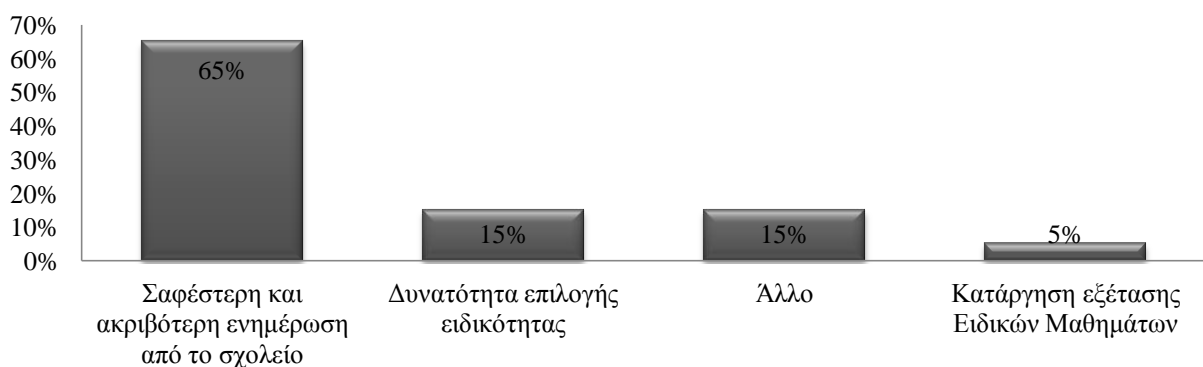
Τέλος αξίζει να σημειωθεί πως κανένας από το δείγμα δεν πιστεύει πως βασική αιτία χαμηλής ανταπόκρισης είναι το πρόγραμμα σπουδών και τυχών ελλείψεις του. Το μεγαλύτερο ποσοστό, το 40%, από τις παραπάνω απαντήσεις είχε η απάντηση «άλλο». Εδώ περιλαμβάνονται τα ακόλουθα πιθανά αίτια, ακριβώς όπως αναφέρθηκαν από τους ερωτώμενους:

- Όλα τα παραπάνω και άλλοι παράγοντες που δεν αναφέρονται στο ερωτηματολόγιο.
- Όλα τα παραπάνω και η απαξίωση της δημόσιας παιδείας και η εσωστρέφεια των σχολών όλα τα τελευταία χρόνια.
- Η αρνητική προβολή των τμημάτων τουρισμού τουλάχιστον τα τελευταία 5 έτη.
- Η επιχειρηματική ανωριμότητα
- Οι εξετάσεις σε Ειδικό Μάθημα και η βάση του 10 στα μαθήματα Ξένης Γλώσσας.
- Τα αίτια είναι παραπάνω από ένα και μέσα σε αυτά είναι το ελλιπές πρόγραμμα, ελλιπές εκπαιδευτικό προσωπικό, ελάχιστα εργασιακά δικαιώματα και μηδενική εξασφάλιση καριέρας.
- Φόβος για επαγγελματική αποκατάσταση ανάλογη με τις αποκτηθείσες γνώσεις.

Στη συνέχεια ζητήθηκε να επιλέξουν κάποιες προτάσεις που πιθανώς να συνέβαλαν στην βελτίωση αυτής της κατάστασης, ώστε η σχολή να έχει μεγαλύτερη ανταπόκριση. Τα αποτελέσματα αναφέρονται στο γράφημα 7 και αναλύονται παρακάτω. Το 65% επέλεξε «εάν υπήρχε σαφέστερη και ακριβέστερη ενημέρωση από το σχολικό περιβάλλον» και το 15% «η δυνατότητα επιλογής ειδικοτήτων από τους σπουδαστές». Την πρόταση «κατάργηση πανελλήνιας εξέτασης των Ειδικών Μαθημάτων» επέλεξε το 5% και τέλος στην απάντηση «άλλο», με ποσοστό 15% δόθηκαν οι εξής απαντήσεις:

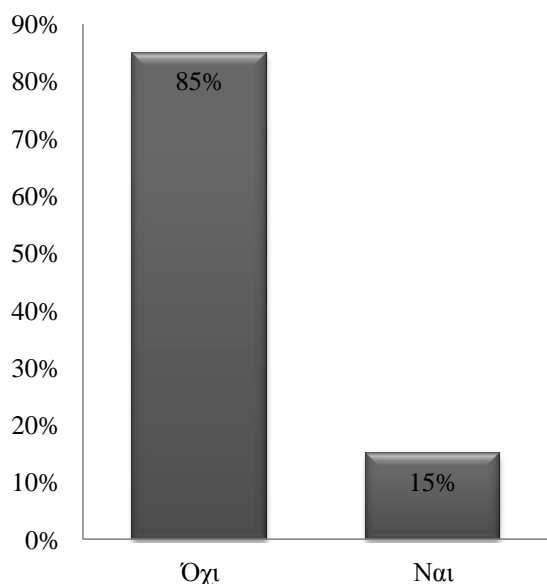
- Εάν δεν ίσχυε η βάση του 10 για την ξένη γλώσσα όπως δεν ισχύει για τα άλλα τμήματα και εάν υπήρχε πραγματική πληροφόρηση σχετικά με το τι εστί ο τουρισμός ειδικά σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, όπου πραγματικά υπάρχει διευρυμένη ανάγκη για καλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό σε αυτόν τον τομέα.
- Θεσμική κατοχύρωση του πτυχιούχου και των επαγγελματικών του δικαιωμάτων.
- Οι σχολές ήταν αποτελεσματικές.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Γράφημα 7

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

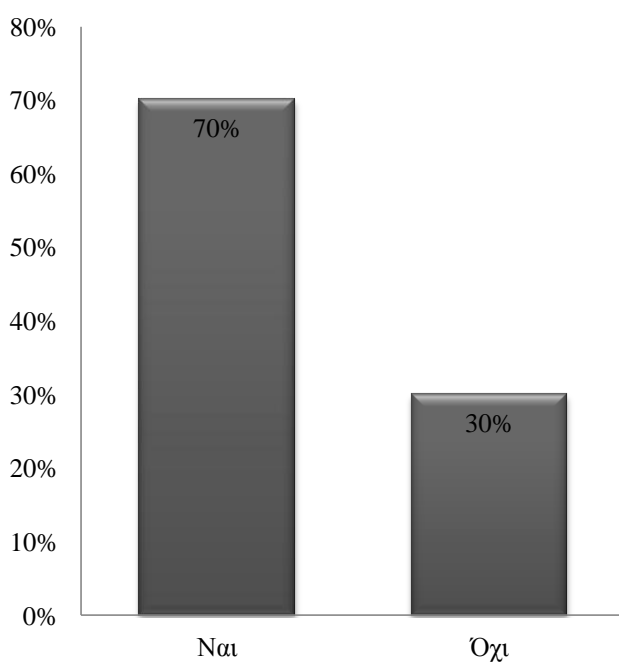
Τα επόμενα δύο ερωτήματα αφορούν το πρόγραμμα σπουδών.

Στο πρώτο ερώτημα (γράφημα 8) οι απαντήσεις ήταν αρνητικές όσον αφορά την ποιότητα του.

Το 85% θεωρεί πως «το πρόγραμμα σπουδών δεν είναι επαρκές για μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση των σπουδαστών» ενώ μόνο το 15% απήντησε θετικά.

Γράφημα 8

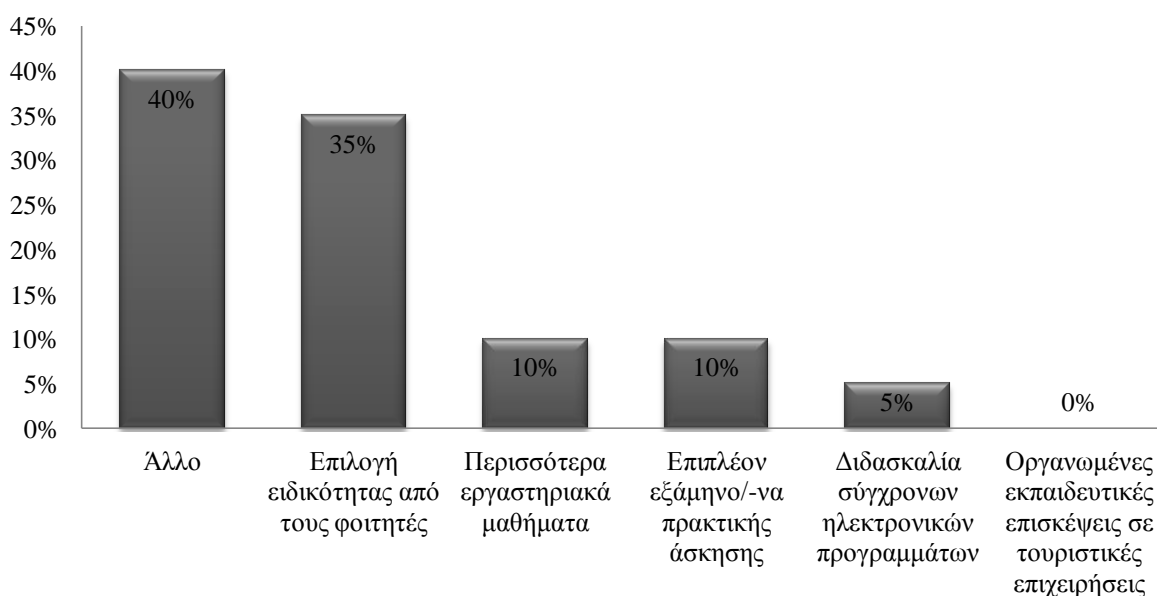
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το δεύτερο ερώτημα (γράφημα 9) σχετίζεται με μια πιθανή αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών: αν θα βοηθούσε ώστε η τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση να είχε μεγαλύτερη προτίμηση από τους υποψήφιους. Το 70% του δείγματος απήντησε θετικά και το 30% αρνητικά.

Γράφημα 9

ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

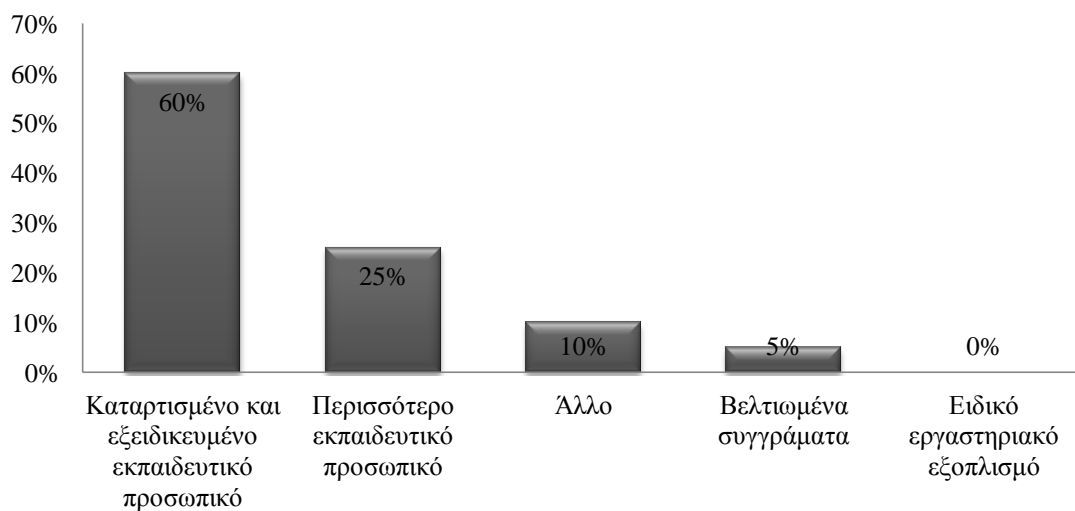
Γράφημα 10

Το επόμενο ερώτημα που τέθηκε σχετίζεται με τις «ελλείψεις στη τριτοβάθμια τουριστική εκπαίδευση» και τα αποτελέσματα απεικονίζονται στο γράφημα 10. Αυτό που απουσιάζει, σύμφωνα με το 35% των ερωτηθέντων, είναι «η επιλογή ειδικότητας από τους σπουδαστές». Αυτή η απάντηση φαίνεται να επιλέχθηκε και σε προηγούμενο ερώτημα (γράφημα 7) και από αυτό αντιλαμβανόμαστε πως η επιλογή ειδικότητας ίσως να αποτελούσε πανάκεια στο ζήτημα της χαμηλής προτίμησης των υποψηφίων. Στη συνέχεια, το 10% στρέφεται στην «αύξηση της πρακτικής άσκησης» και άλλο τόσο (10%) στην «αύξηση των εργαστηριακών μαθημάτων». Το 5% υποστηρίζει πως εκλείπει η «παρακολούθηση σύγχρονων ηλεκτρονικών προγραμμάτων που χρησιμοποιούνται σε τουριστικές επιχειρήσεις» όπως για παράδειγμα συστήματα κρατήσεων, διαθεσιμότητας, προγράμματα υποδοχής, τήρησης λογαριασμών πελατών κτλ. Ωστόσο, κανείς δεν επέλεξε τις «οργανωμένες εκπαιδευτικές επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις» παρ' όλο που στην επίσημη ιστοσελίδα του Ο.Τ.Ε.Κ. αναφέρεται πως κάθε εξάμηνο οργανώνονται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε παντός είδους τουριστικές επιχειρήσεις, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της Α.Σ.Τ.Ε.Ρ., κάτι το οποίο απουσιάζει από τον κανονισμό σπουδών των Τ.Ε.Ι.. Τέλος, το υπόλοιπο 40% σημείωσε την απάντηση «άλλο» και ανέφερε τα ακόλουθα σχόλια και τις προτάσεις:

- Αλλαγή της δομής στην πρακτική άσκηση και νέα μαθήματα που καλύπτουν νέα γνωστικά αντικείμενα που προκύπτουν στο σύγχρονο τουριστικό φαινόμενο.
- Αναδιάρθρωση του προγράμματος ώστε να περιλαμβάνει πιο σύγχρονα και χρήσιμα αντικείμενα πάνω στο τουριστικό μάνατζμεντ.

- Εκπαιδευτικό δυναμικό με μεγαλύτερη επαγγελματική εμπειρία και συνεχή σχέση με τον τουρισμό.
- Κάποια επιπλέον θεωρητικά μαθήματα.
- Όλα τα παραπάνω και χαμηλό επίπεδο παρεχόμενης εκπαίδευσης σε συνδυασμό με την ουσιαστική απουσία σύνδεσης με την αγορά εργασίας.
- Περισσότερη εμβάθυνση σε μαθήματα μακροκλίμακας όπως σχεδιασμού και άσκησης τουριστικής πολιτικής, διαχείρισης κρίσεων, ποσοτικές μέθοδοι στον τουρισμό, καινοτομία στο τουρισμό, μεθοδολογία και έρευνα στο τουρισμό κλπ.
- Το περίγραμμα σπουδών βρίσκεται ελαττωμάτων, πολλά μαθήματα είναι άχρηστα, ελάχιστα χρήσιμα, ελάχιστα τα εργαστήρια, παρωχημένες οι γνώσεις που μεταδίδονται, ελάχιστη πρακτική και καμία εξειδίκευση.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ

Γράφημα 11

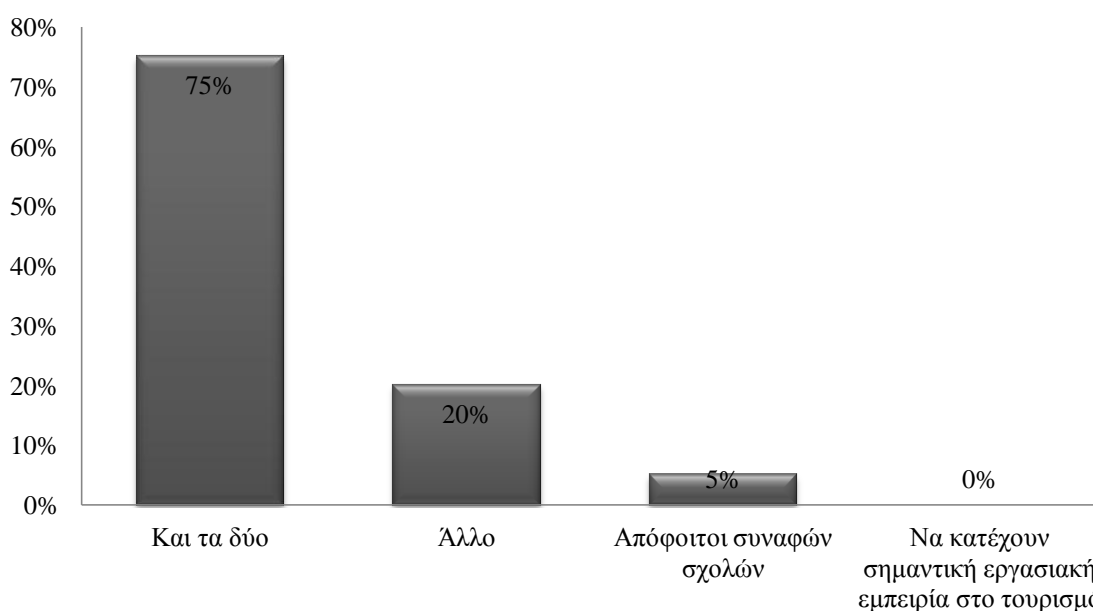
Το επόμενο ζήτημα, το οποίο το χαρακτηρίζουμε ιδιαίτερος επίκαιρο λόγω της οικονομικής κρίσης που διανύουμε, αφορά την παροχή πόρων και στήριξης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα από τον κρατικό μηχανισμό (γράφημα 11). Σύμφωνα με το 60% των ερωτηθέντων, το κράτος θα έπρεπε να παρέχει στα ιδρύματα «περισσότερο καταρτισμένο και εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό» ενώ το 25% του δείγματος αναφέρεται στην ποσότητα επιλέγοντας την απάντηση «περισσότερο εκπαιδευτικό προσωπικό». Προφανώς το συγκεκριμένο μέρος του δείγματος θεωρεί πως το υπάρχον διδακτικό προσωπικό των τμημάτων είναι ήδη καταρτισμένο και εξειδικευμένο, ή ίσως να μη θεωρεί σημαντική την εκπαίδευση και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών. Το 5% πιστεύει πως είναι απαραίτητη η «βελτίωση των συγγραμμάτων» και το εναπομείναν 10% επιλέγει την απάντηση «άλλο» και αναφέρει:

- Αντικειμενικά σήμερα το κράτος δεν παρέχει τίποτα.
- Οργανωμένο εργαστήριο υπολογιστών με σύγχρονα ηλεκτρονικά προγράμματα, οργανωμένη βιβλιοθήκη.

Σύμφωνα με την πλειοψηφία των παραπάνω απαντήσεων (75%), τα υποχρεωτικά τυπικά προσόντα που πρέπει να κατέχουν οι εκπαιδευτικοί της τριτοβάθμιας τουριστικής εκπαίδευσης, «πρέπει να συνδυάζονται από σημαντική εργασιακή εμπειρία στο τουρισμό και να είναι απόφοιτοι συναφών σχολών τουρισμού». Το 5% θεωρεί πως «είναι αρκετή η φοίτηση σε παρόμοιες σχολές» χωρίς να επισημαίνει την επαγγελματική κατάρτιση ενώ μονάχα αυτή δεν αρκεί για το διδακτικό προσωπικό των σχολών αφού κανείς δεν επέλεξε μόνο την επαγγελματική εμπειρία. (γράφημα 12). Η απάντηση «άλλο» κατέλαβε το 20% και αναφέρθηκαν τα εξής:

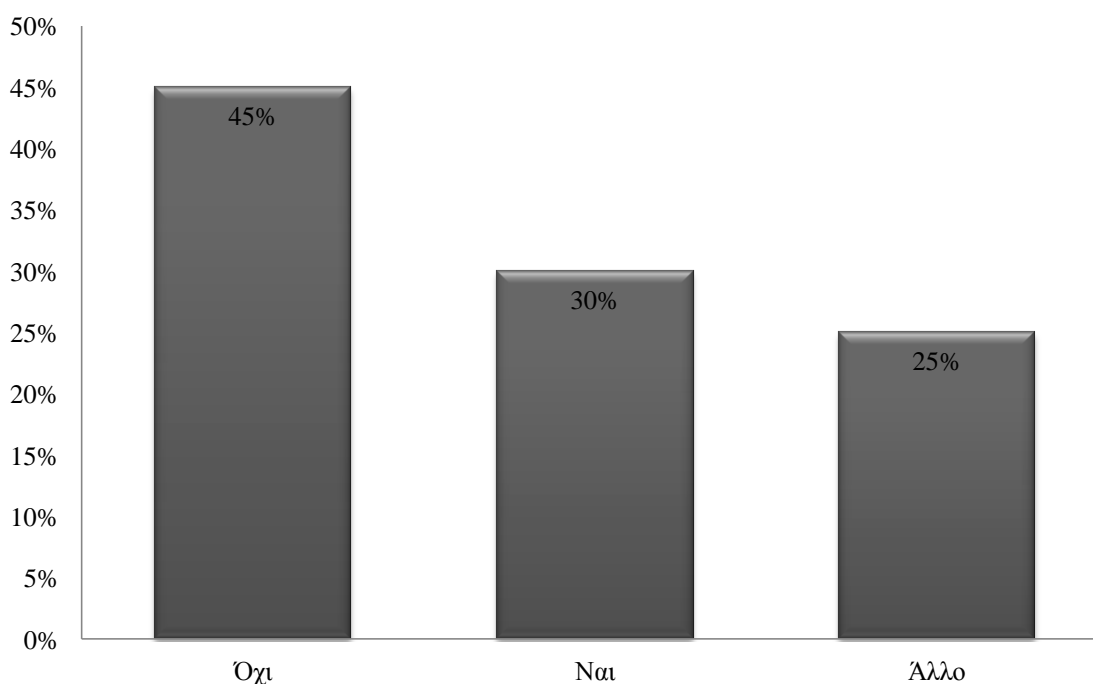
- Διδακτορικό στο τουρισμό και σε συναφή αντικείμενα, διδακτική, επαγγελματική ή ερευνητική εμπειρία.
- Και τα δύο συν αγάπη, επαγγελματισμό, ενδιαφέρον και συνέπεια απέναντι στο λειτούργημα, τους φοιτητές και το ίδρυμα.
- Να είναι καλά καταρτισμένοι στο αντικείμενο τους και να έχουν επαφή με το χώρο του τουρισμού.
- Ο νόμος προβλέπει τα τυπικά κ ουσιαστικά προσόντα και είναι επαρκή, όμως επιπλέον οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν ήθος, ακέραιο χαρακτήρα, ευσυνειδησία και επικοινωνία με τους σπουδαστές.

ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Γράφημα 12

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΧΟΛΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

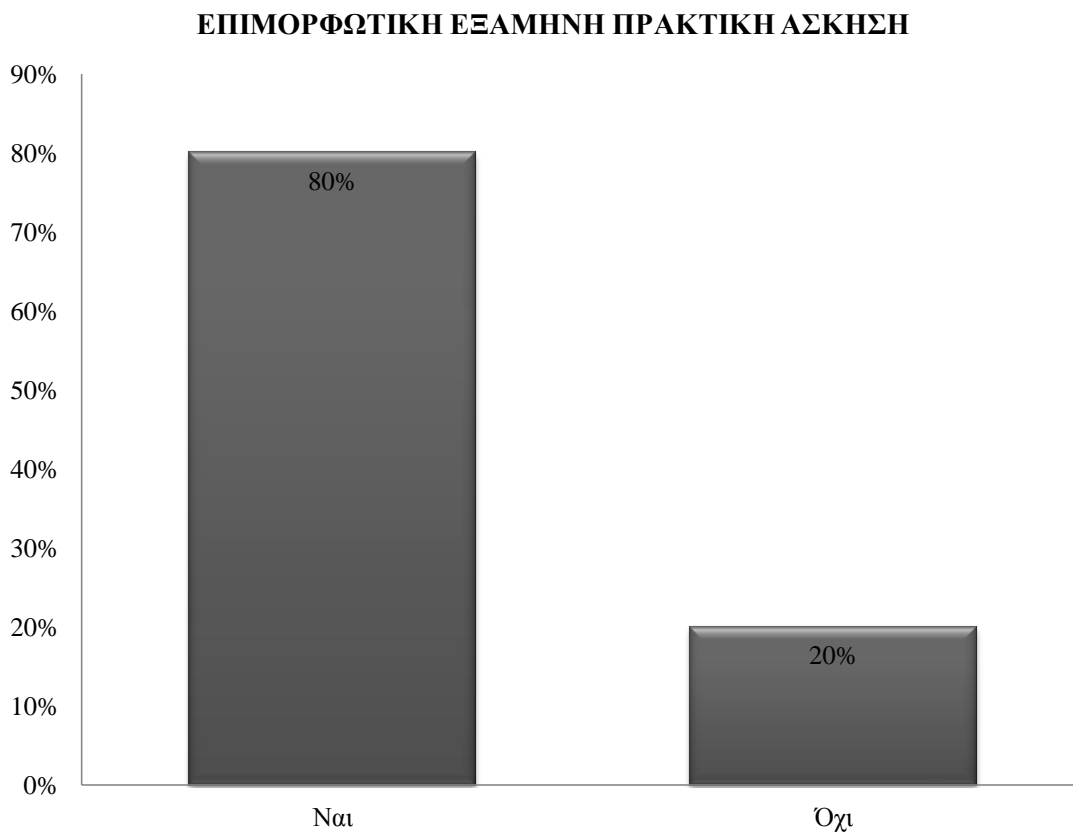

Γράφημα 13

Όπως βλέπουμε και στο παραπάνω γράφημα (13), το επόμενο ζήτημα σχετίζεται με τη μετά πτυχίον πορεία των αποφοίτων: αν οι υφιστάμενες ανώτατες σχολές τουρισμού εξασφαλίζουν την πλήρη εκπαίδευση που απαιτείται. Το 45% έχει αρνητική στάση καθώς πιστεύει πως «οι ανώτατες σχολές τουρισμού δεν εξασφαλίζουν την πλήρη εκπαίδευση». Την αντίθετη άποψη έχει το 30%, ενώ το 25% επέλεξε την απάντηση «άλλο» και τα σχόλια τους είναι τα ακόλουθα:

- Μερική εκπαίδευση σε κάθε τομέα αντί πλήρη σε συγκεκριμένα αντικείμενα – ειδικότητες.
- Ολοκληρωμένη εκπαίδευση εκ των πραγμάτων είναι δύσκολο να εξασφαλίσει κάθε τμήμα ανώτατης εκπαίδευσης, χρειάζεται περαιτέρω εκπαίδευση μέσα στον εργασιακό χώρο, επιμορφώσεις και προσπάθειες από τους ίδιους τους απόφοιτους για ανάπτυξη και συνεχή επικαιροποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους.
- Προσφέρουν ένα επαρκές γνωστικό υπόβαθρο.
- Στις Α.Σ.Τ.Ε. γίνεται πρακτική άσκηση επί 9 μήνες και εντός της σχολής ενώ στα Τ.Ε.Ι. η πρακτική είναι σχεδόν ανύπαρκτη.

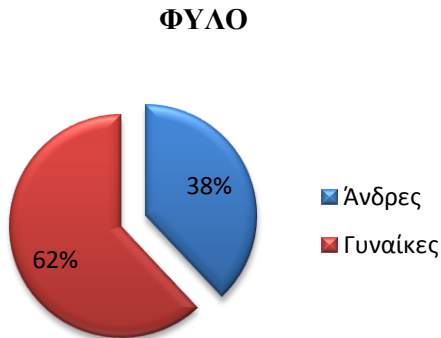
Στο τελευταίο ζήτημα (γράφημα 14) επιβεβαιώνουμε τη σημαντικότητα της εξάμηνης πρακτικής άσκησης. Σε αυτό το ερώτημα το 80% θεωρεί πως «η πρακτική άσκηση είναι πιο επιμορφωτική συγκριτικά με αρκετά μαθήματα θεωρητικού υπόβαθρου» ενώ το υπόλοιπο 20% απήντησε αρνητικά.

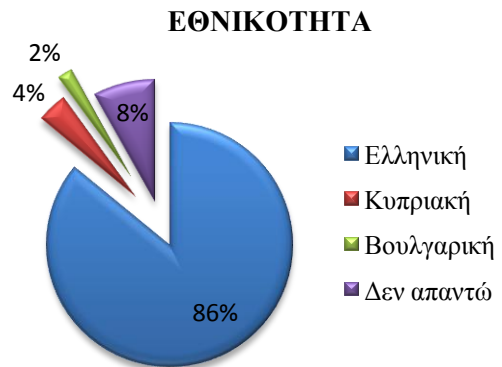
Γράφημα 14

2.2 ΕΡΕΥΝΑ ΠΡΟΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ

Το δείγμα των φοιτητών και αποφοίτων που συγκεντρώθηκε αποτελείται από πενήντα (50) άτομα.

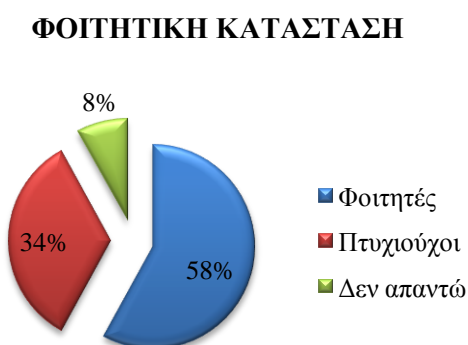
Σχήμα 1

Σχήμα 2

Το ερευνητικό κομμάτι την πτυχιακής εργασίας, πραγματοποιήθηκε όχι μόνο στο χώρο του Τ.Ε.Ι. αλλά και ηλεκτρονικά ώστε να μπορούμε να έχουμε απαντήσεις και από αποφοίτους της σχολής. Το ποσοστό των γυναικών που συγκεντρώθηκε (σχήμα 1) είναι το 62% και το υπόλοιπο 38% αποτελείται από άνδρες. Το 86% είναι Έλληνες, το 4% Κύπριοι και μόλις το 2% από Βουλγαρία (σχήμα 2).

Όπως φαίνεται στα παρακάτω γραφήματα (σχήματα 3 & 4), το 58% είναι την παρούσα στιγμή σπουδαστές και το ποσοστό των αποφοίτων ανέρχεται στο 34% ενώ το 8% δεν απήντησε αν είναι φοιτητές ή απόφοιτοι. Αυτό μας επιτρέπει να έχουμε μια εικόνα της εργασίας μετά την θεωρητική εκπαίδευση. Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (60%) προέρχεται από αστικές περιοχές ενώ από ημιαστικές και αγροτικές περιοχές προέρχονται τα 26% και 14% αντίστοιχα.

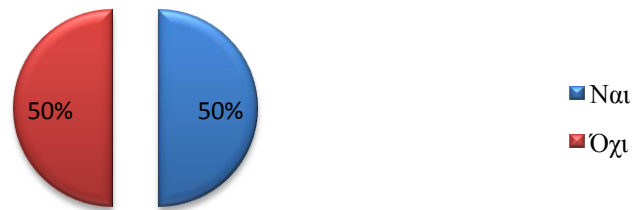

Σχήμα 3

Σχήμα 4

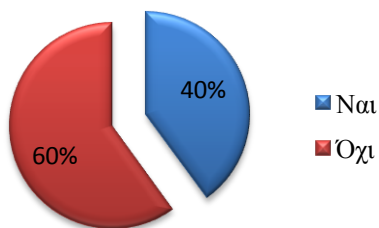
ΣΧΟΛΗ ΠΡΩΤΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Σχήμα 5

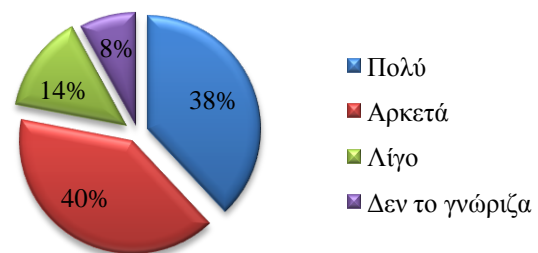
Αξιοσημείωτο είναι πως το 50% απήντησε πως το τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων ήταν πρώτη επιλογή στο μηχανογραφικό τους δελτίο (σχήμα 5). Από αυτό συμπεραίνουμε πως το αρχικό ενδιαφέρον των υποψηφίων για τη σχολή ήταν μεγάλο και η επιλογή τους δεν ήταν τυχαία.

ΧΑΜΗΛΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

Σχήμα 6

ΑΡΧΙΚΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

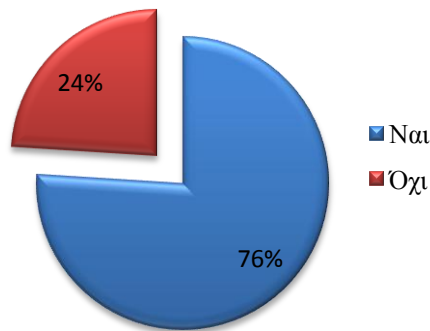

Σχήμα 7

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε και από τις δύο επόμενες ερωτήσεις: η πρώτη αναφέρεται στη χαμηλή βάση της σχολής, αν αυτή ήταν κριτήριο για την επιλογή της (σχήμα 6). Το 60% του δείγματος απήντησε αρνητικά, ενώ για το 40% ήταν εκλεκτικός παράγοντας. Η δεύτερη ερώτηση αναφέρεται στο αρχικό ενδιαφέρον των υποψηφίων πριν την εισαγωγή τους στη σχολή: οι απαντήσεις «πολύ» και «αρκετά» φτάνουν στο 38% και στο 40% αντίστοιχα. Το υπόλοιπο 22% απήντησε ότι ενδιαφερόταν λίγο ή ότι αρχικά δεν γνώριζε το αντικείμενο (σχήμα 7).

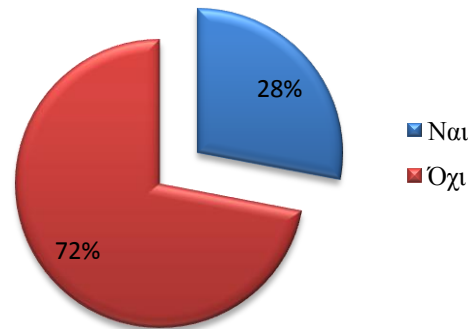
Από την άλλη πλευρά όμως, όπως διαπιστώσαμε, υπήρξαν και άλλα κριτήρια για την επιλογή των σπουδαστών. Κάποια από αυτά είναι η πόλη φοίτησης, η προϋπηρεσία σε τουριστικές επιχειρήσεις, οι προηγούμενες σπουδές σε σχολές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τέλος, η οικογενειακή παράδοση.

ΠΟΛΗ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Σχήμα 8

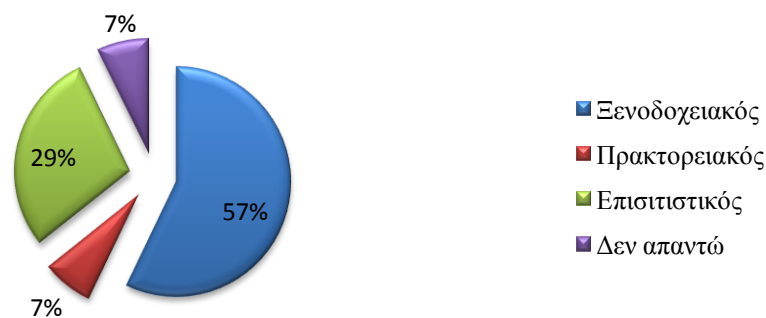
ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Σχήμα 9

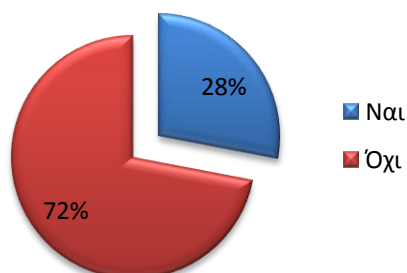
Αναλυτικότερα όπως βλέπουμε στο γράφημα (σχήμα 8), το 76% απήντησε πως ένας από τους λόγους επιλογής ήταν η πόλη στην οποία λειτουργεί το Τ.Ε.Ι.. Προχωρώντας στην ερώτηση για τυχόν προϋπηρεσία (σχήμα 9), οι θετικές απαντήσεις αποτελούν το 28%. Σε αυτό το ποσοστό είναι σημαντικό να αναφερθεί και το αντικείμενο ενασχόλησης. Παραπάνω από τους μισούς, δηλαδή το 57%, απήντησε πως είχε ασχοληθεί με το ξενοδοχειακό τομέα, το 29% με το επισιτιστικό τμήμα και το 7% με τουριστικά πρακτορεία. Αυτά τα αποτελέσματα απεικονίζονται στο σχήμα 10.

ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

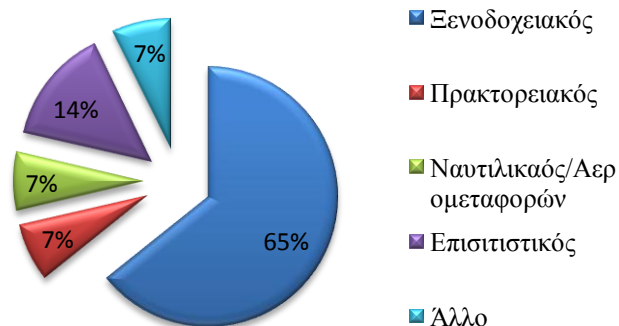
Σχήμα 10

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Σχήμα 11

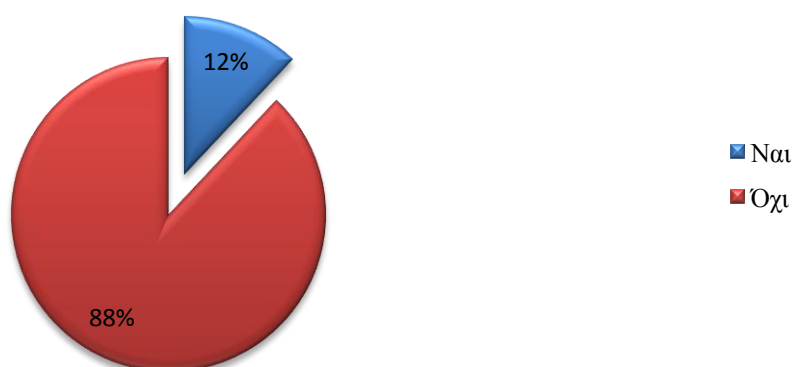
ΤΟΜΕΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ

Σχήμα 12

Στην ερώτηση που αφορά στην ύπαρξη τουριστικής οικογενειακής παράδοσης (σχήμα 11), βλέπουμε πως το ποσοστό ανέρχεται στο 28%. Εδώ παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό το κατέχει ο ξενοδοχειακός κλάδος το οποίο φτάνει στο 65%. Το υπόλοιπο προέρχεται από τον επισιτιστικό κλάδο με ποσοστό 14%, τον πρακτορειακό με 7% και τέλος τον ναυτιλιακό/αερομεταφορών με 7% (σχήμα 12).

ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΣΗ

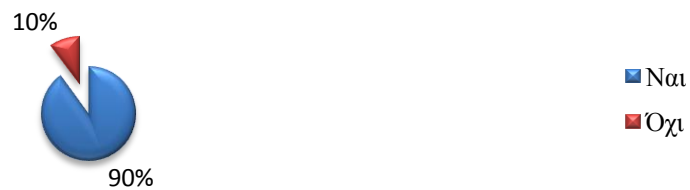

Σχήμα 13

Στη συνέχεια, το 12% απήντησε πως πριν την εισαγωγή τους στο Τ.Ε.Ι. είχαν φοιτήσει σε σχολές τουρισμού όπως Ι.Ε.Κ., Ο.Α.Ε.Δ., Τεχνικό Λύκειο (Σχήμα 13).

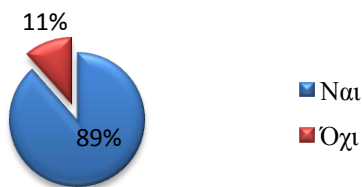
Δύο αμφιλεγόμενα ζητήματα είναι η πανελλαδική εξέταση των ειδικών μαθημάτων για την εισαγωγή των υποψηφίων σπουδαστών στη σχολή καθώς και η πρακτική τους άσκηση μετέπειτα. Δεν θα αναφερθούμε στην επίλυση αυτών των ζητημάτων αλλά στα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα αναλύοντας τις απαντήσεις που έδωσαν οι φοιτητές και οι απόφοιτοι. Για την εισαγωγή στις τριτοβάθμιες σχολές τουριστικής εκπαίδευσης απαιτείται η πανελλαδικώς εξέταση μίας Ξένης Γλώσσας και του οικονομικού μαθήματος «Αρχές Οικονομικής Θεωρίας». Η συντριπτική πλειοψηφία του 90% των ερωτηθέντων (σχήμα 14), θεωρεί απαραίτητα αυτά τα δύο μαθήματα ενώ το 10% πιστεύει πως δεν βοηθάει τους υποψήφιους στην επιλογή των τουριστικών σπουδών. Ειδικότερα, η βάση του 10 στη Ξένη Γλώσσα είναι ανασταλτικός παράγοντας για την επιλογή της σχολής, καθώς οι γνώσεις των μαθητών για την επιτυχή εξέταση της Ξένης Γλώσσας κυμαίνονται σε επίπεδο Advanced και Proficiency.

ΕΞΕΤΑΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

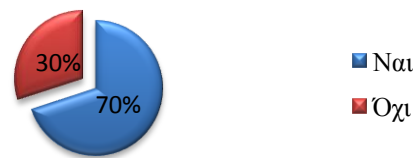
Σχήμα 14

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Σχήμα 15

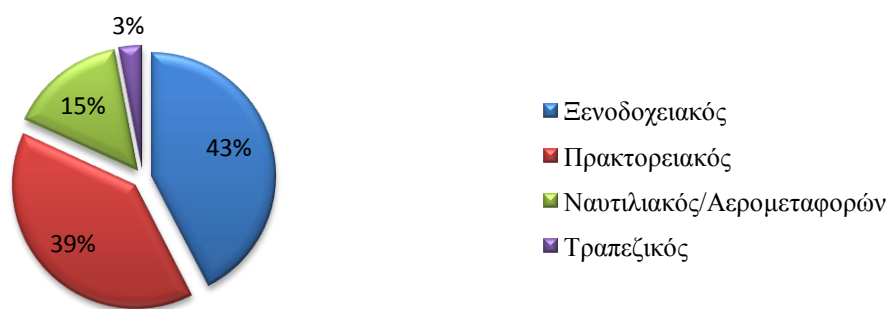
ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Σχήμα 16

Το δεύτερο ζήτημα αφορά την πρακτική άσκηση. Το αποτέλεσμα που προκύπτει από τους ερωτηθέντες και αναφέρεται στο σχήμα 15, είναι πως το 89% κρίνει απαραίτητη την εκπόνηση της πρακτικής άσκησης για την ολοκλήρωση των σπουδών τους ενώ το υπόλοιπο 11% όχι. Σε αυτό το ποσοστό δεν περιλαμβάνονται όσοι δεν έχουν πραγματοποιήσει την πρακτική τους, αλλά και εκεί τα ποσοστά είναι αντίστοιχα. Από το δείγμα το 70% έχει εκπονήσει την εξάμηνη πρακτική εξάσκηση ενώ το 30% όχι ακόμα (σχήμα 16).

ΚΛΑΔΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Σχήμα 17

Στις επιχειρήσεις όπου εξασκούνται οι πρακτικές ασκήσεις των σπουδαστών τα πρωτεία παίρνει ο ξενοδοχειακός κλάδος καθώς έχει απασχολήσει το 42% των φοιτητών. Το 39% έχει απασχοληθεί στον πρακτορειακό, το 15% στον ναυτιλιακό/αερομεταφορών και μόλις το 3% στον τραπεζιτικό τομέα. Αυτά τα ποσοστά αποτυπώνονται στο σχήμα 17.

Το επόμενο ζήτημα που ερευνήσαμε ήταν η εκπαίδευση και το επίπεδο της, ειδικότερα κατά τη διάρκεια των σπουδών. Αρχικά στο ενδιαφέρον που έδειξαν οι σπουδαστές στο επιστημονικό αντικείμενο της σχολής, στις απαντήσεις «πολύ» και «αρκετά» τα ποσοστά είναι 28% και 58% αντίστοιχα, ενώ η απάντηση «λίγο» είναι 14% (σχήμα 18).

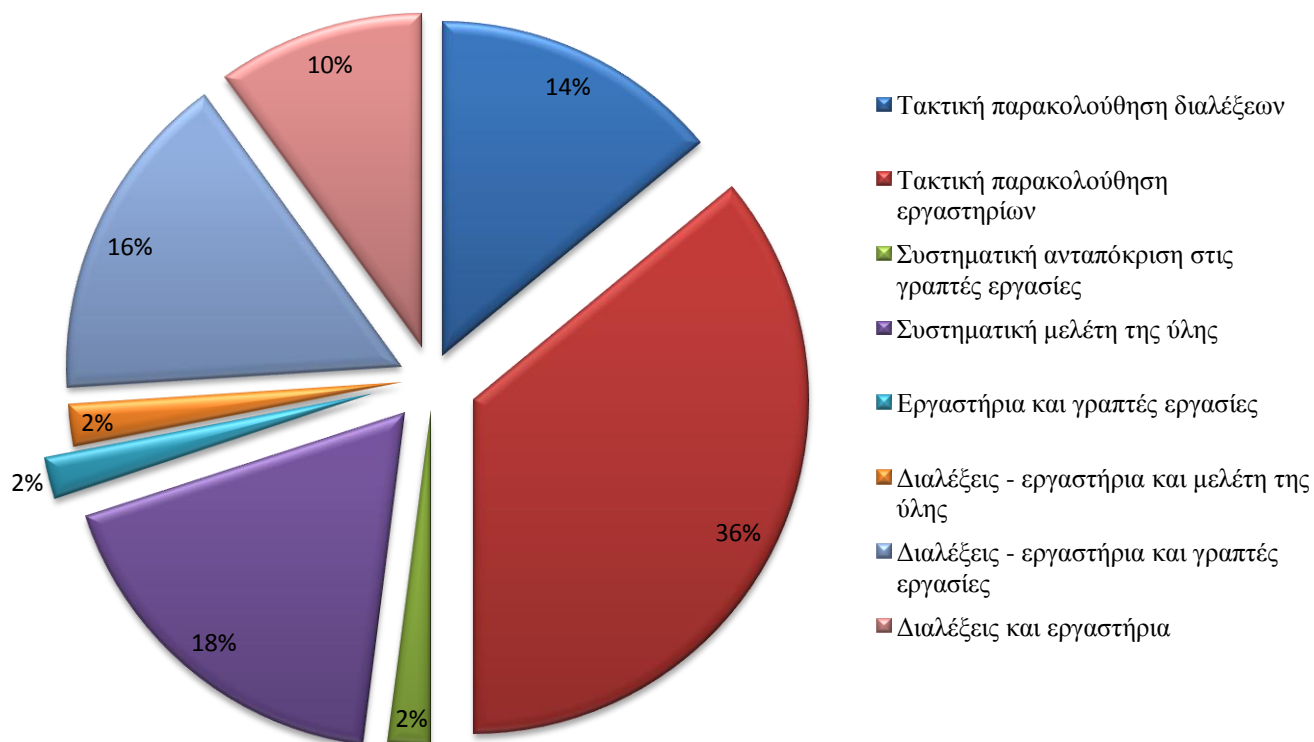
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σχήμα 18

Στη συνέχεια ερευνήθηκε η προσωπική στάση των σπουδαστών απέναντι στις υποχρεώσεις τους ως φοιτητές: παρακολούθηση εργαστηρίων και θεωρητικών διαλέξεων, ανταπόκριση στις εργασίες, μελέτη της ύλης κτλ. Με αυτό τον τρόπο διαμορφώνεται το φοιτητικό προφίλ του δείγματος, απεικονίζεται στο γράφημα που ακολουθεί (σχήμα 19) και αναλύεται ως εξής:

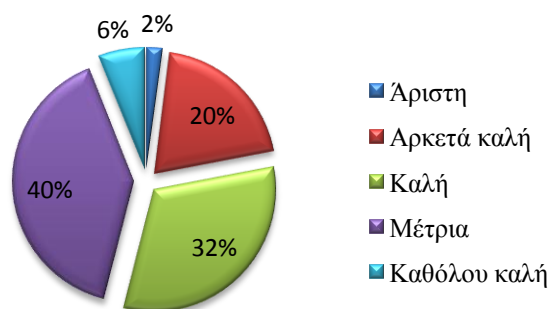
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Σχήμα 19

Το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 36%, «παρακολουθεί τακτικά στα εργαστήρια» ενώ μόλις το 14% «παρακολουθεί τις διαλέξεις». Το 18% «μελετά συστηματικά την ύλη» και το 2% «ανταποκρίνεται συστηματικά στις γραπτές εργασίες». Υπάρχουν όμως οι περιπτώσεις που έδωσαν παραπάνω από μία απαντήσεις. Το 16% «παρακολουθεί τις διαλέξεις, τα εργαστήρια και ανταποκρίνεται στις εργασίες» και ένα ποσοστό 10% «παρακολουθεί διαλέξεις και εργαστήρια».

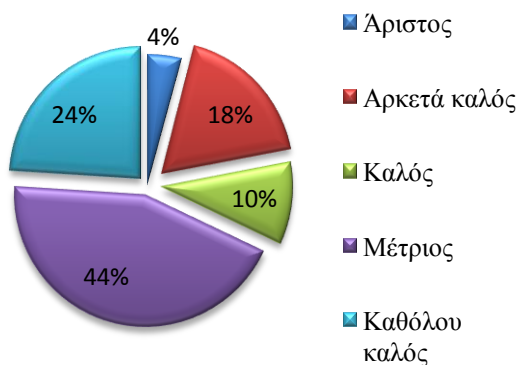
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχήμα 20

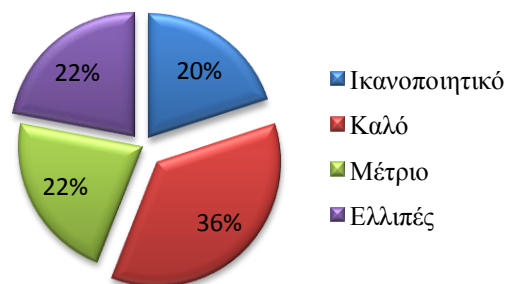
Όσον αφορά την αξιολόγηση των φοιτητών για τον υλικό εξοπλισμό της σχολής τα αποτελέσματα ήταν αρνητικά. Συγκεκριμένα, στην ερώτηση για τα εκπαιδευτικά συγγράμματα και την ποιότητά τους, το 40% του δείγματος τα χαρακτήρισε «μέτρια», το 32% «καλά», το 20% «αρκετά καλά», το 6% «καθόλου καλά» και μόνο το 2% «άριστα» (πίνα 20).

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Σχήμα 21

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

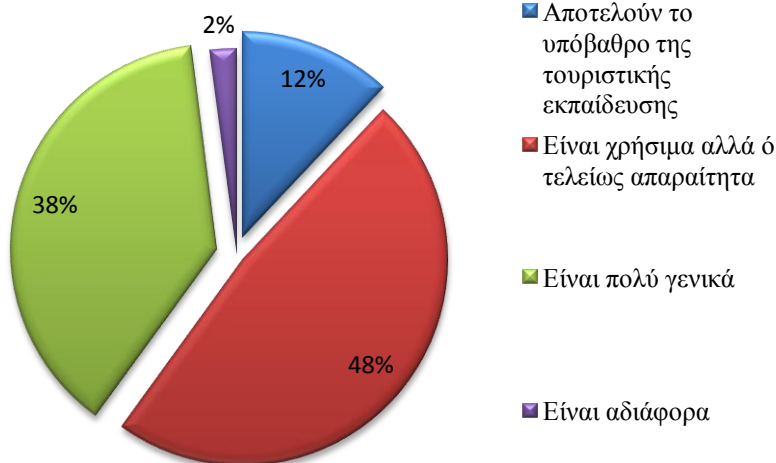

Σχήμα 22

Αναφορικά με τον εργαστηριακό εξοπλισμό, το 44% τον χαρακτήρισε «μέτριος», το 24% «καθόλου καλό», το 18% «αρκετά καλό», το 10% «καλό» ενώ «άριστο» μόνο το 4%. Τέλος, στην ερώτηση για την αξιολόγηση του προγράμματος σπουδών, το 36% το αξιολογεί «καλό», το 22% «μέτριο» και «ικανοποιητικό» το 20% (σχήματα 21 και 22).

Όπως είδαμε παραπάνω το μέρος της πρακτικής άσκησης συγκέντρωσε πολύ υψηλά ποσοστά, κάτι που δεν συμβαίνει και με το θεωρητικό μέρος της τουριστικής εκπαίδευσης.

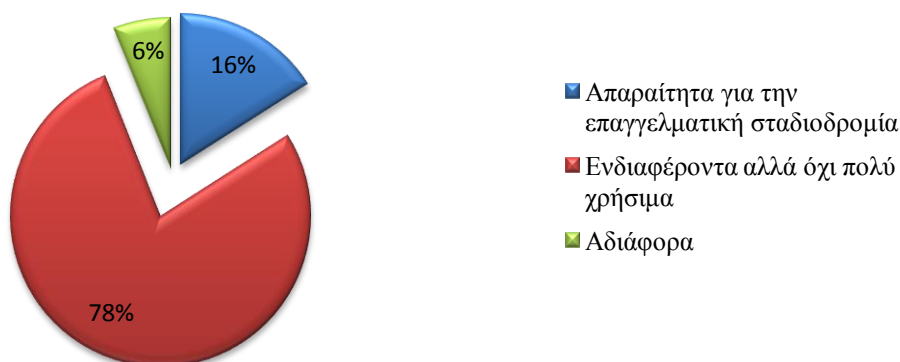
ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Σχήμα 23

Συγκεκριμένα: το 48% απάντησε πως τα θεωρητικά μαθήματα «είναι χρήσιμα αλλά όχι και τελείως απαραίτητα», το 38% είπε πως «είναι πολύ γενικά» ενώ στην άποψη πως «αποτελούν το υπόβαθρο της τουριστικής εκπαίδευσης» στράφηκε το 12% (σχήμα 23).

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

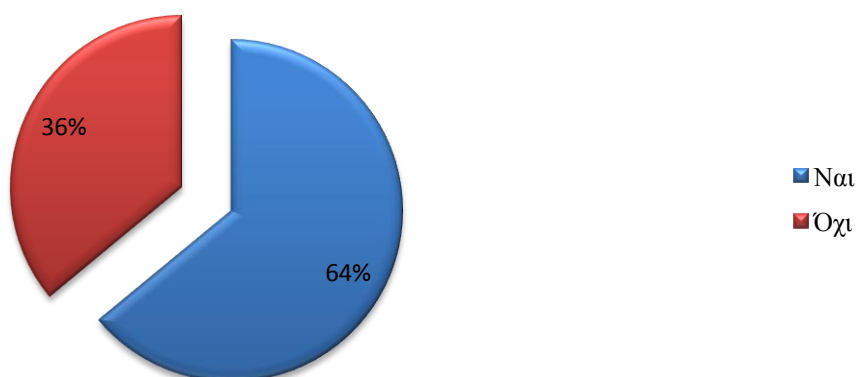

Σχήμα 24

Σχετικά με τα εργαστηριακά μαθήματα (σχήμα 24), το 78% θεωρεί πως «είναι ενδιαφέροντα αλλά όχι τόσο χρήσιμα πλέον». Το 6% τα χαρακτήρισε «αδιάφορα» και μόλις το 16% «απαραίτητα για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία». Οι παραπάνω απαντήσεις, κρίνοντας από τα σχόλια που έκαναν κάποιοι, σχετίζονται με τον ελλιπές εξοπλισμό και με τα μη σύγχρονα προγράμματα που διδάσκονται. Συγκεκριμένα, μέρος του δείγματος ανέφερε χαρακτηριστικά πως «αμιγώς εργαστηριακά μαθήματα που σχετίζονται με προγράμματα κρατήσεων, διδάσκονται χειρόγραφα».

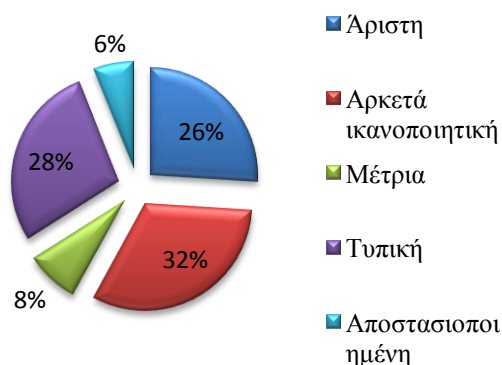
Οι επόμενες ερωτήσεις (σχήματα 25, 26 και 27) αφορούν το εκπαιδευτικό προσωπικό. Η πρώτη ερώτηση αναφέρεται στην επάρκεια και στην εξειδίκευση του εκπαιδευτικού προσωπικού βάσει του προγράμματος σπουδών.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

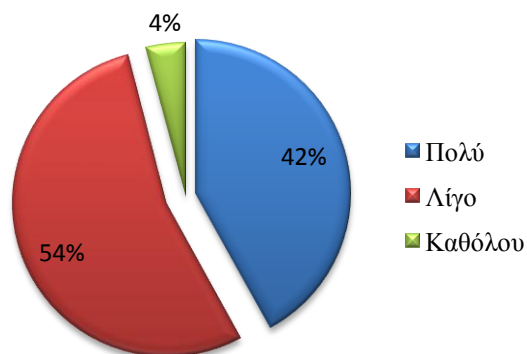
Σχήμα 25

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ - ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

Σχήμα 26

ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΠΡΟΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

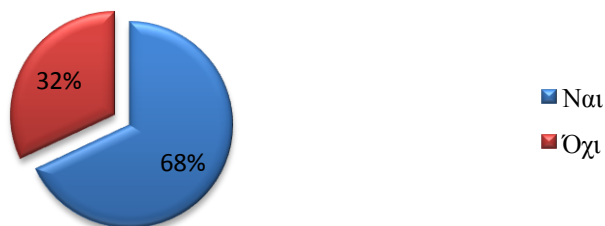

Σχήμα 27

Τα αποτελέσματα είναι κυρίως θετικά, καθώς το 64% απάντησε «ναι» ενώ το 36% απάντησε «όχι». Στο ερώτημα για τη συνεννόηση και τη συνεργασία μεταξύ καθηγητών και φοιτητών, το 32% του δείγματος τη θεωρεί «αρκετά ικανοποιητική». «Τυπική» απήντησε το 28%, «άριστη» το 26% και μόλις το 6% ότι είναι «αποστασιοποιημένη». Στην περίπτωση όμως κάποιου προβλήματος ή δυσκολίας που ίσως να αντιμετώπισαν στα μαθήματα, το 54% είπε πως οι καθηγητές ήταν «λίγο πρόθυμοι να βοηθήσουν». Την απάντηση «πολύ πρόθυμοι» έδωσε το 42% και το 4% «καθόλου πρόθυμοι».

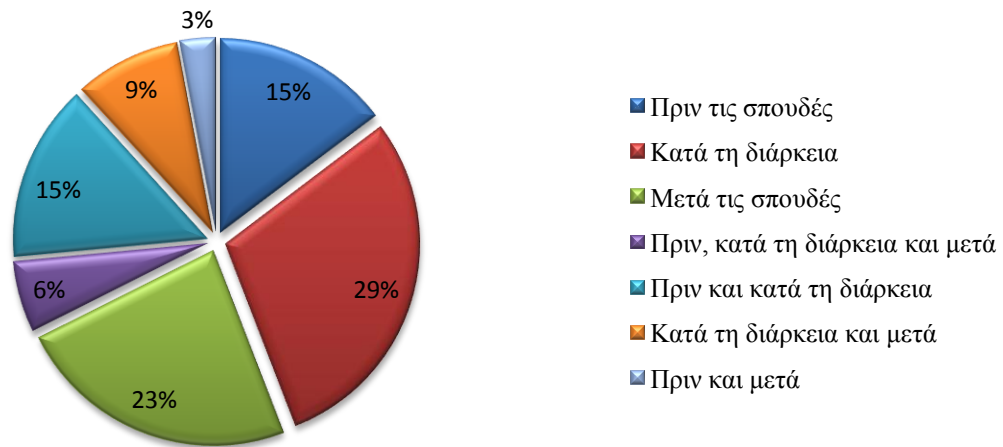
Συχνά, ένα μέρος των σπουδαστών, κυρίως στα τουριστικά επαγγέλματα, στρέφεται για εργασία στο αντικείμενο που σπουδάζει και όχι σε διαφορετικό, τόσο παράλληλα με τις σπουδές του όσο και μετά. Αυτό αποδεικνύεται και στην επόμενη ερώτηση (πίνα 28) αφού το 68% έχει επαγγελματική εμπειρία στον τουρισμό εκτός από την πρακτική άσκηση.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Σχήμα 28

ΧΡΟΝΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Σχήμα 29

«Παράλληλα με τη φοίτηση», το 29% έχει εργαστεί ή εργάζεται, «μετά τη φοίτηση» το 24% ενώ μόνο το 15% «πριν από τις σπουδές». Ένα ποσοστό 15% εργαζόταν «πριν τις σπουδές και κατά την διάρκεια». Η απεικόνιση βρίσκεται στο σχήμα 29.

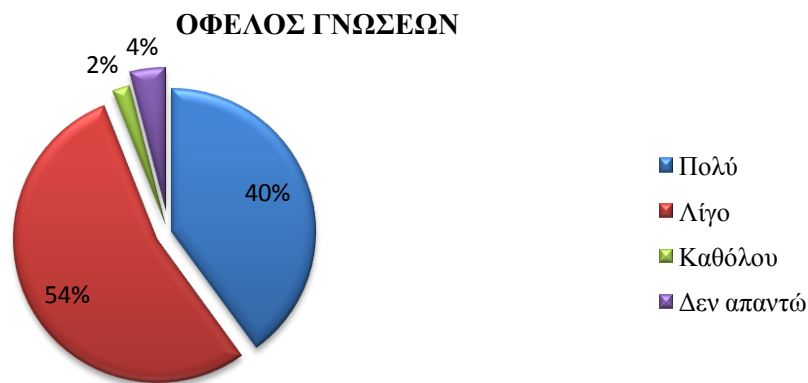
ΚΛΑΔΟΣ

Σχήμα 30

Το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 53% συγκεντρώνει και πάλι ο ξενοδοχειακός κλάδος, το 21% ο πρακτορειακός και το 9% και οι δύο παραπάνω. Επιπλέον το 6% εργάζεται στο τομέα της σίτισης και άλλο τόσο στο ναυτιλιακό και αερομεταφορών τομέα (σχήμα 30).

Ως σύνοψη όλων των παραπάνω, αντιπροσωπευτική είναι η ερώτηση για το πόσο ωφέλησαν τους σπουδαστές οι γνώσεις που αποκόμισαν από τις σχολές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και πόσο πρόθυμοι είναι να τις συνεχίσουν.

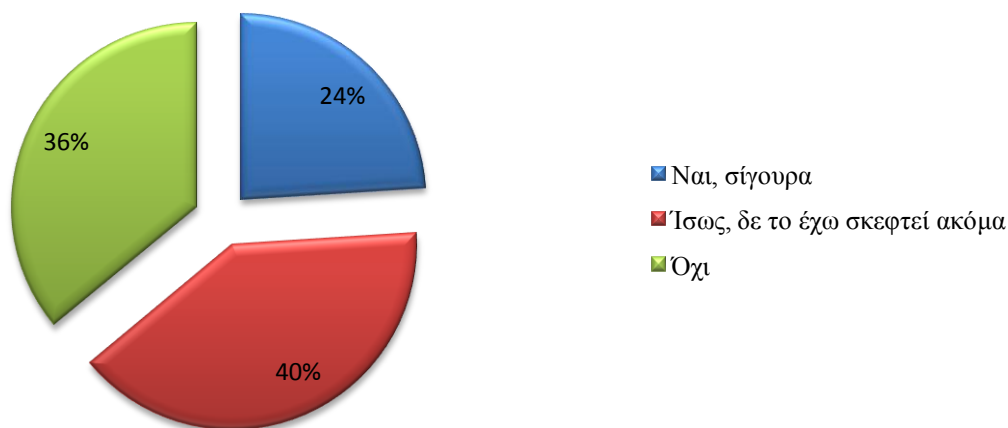

Σχήμα 31

Στην πρώτη ερώτηση το 54% απήντησε «λίγο», το 40% «πολύ» και τέλος, το 6% καθόλου (σχήμα 31).

Για μελλοντικά σχέδια επέκτασης των σπουδών τους παρακολουθώντας κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα, το 40% «σκέφτεται ότι ίσως προχωρήσει», το 36% απήντησε τελείως αρνητικά και τέλος, μόνο το 24% έχει στα άμεσα σχέδιά του την συνέχιση της φοίτησης (σχήμα 32).

ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Σχήμα 32

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο τουριστικός τομέας στη χώρα μας, παρά τη σημασία του και την πρόοδο που έχει σημειώσει μέχρι τώρα, αντιμετωπίζει προβλήματα ποιότητας και μειωμένης ανταγωνιστικότητας έναντι των σχετικά νεώτερων τουριστικών προορισμών. Οι τουριστικές επιχειρήσεις, στην προσπάθεια τους να παραμείνουν ανταγωνιστικές, προσπαθούν να μειώσουν το κόστος παραγωγής. Προσπαθούν να επανδρώσουν τις επιχειρήσεις τους με φθηνό, ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό, με σπουδαστές που κάνουν την πρακτική τους άσκηση καθώς και με κατοίκους της περιοχής όπου είναι εγκατεστημένες οι μονάδες τους, χωρίς καμία τουριστική παιδεία. Συνάγεται, από τα παραπάνω, ότι προκύπτει θέμα εκπαίδευσης και κατάρτισης του μεγάλου αριθμού των απασχολούμενων στον ευρύτερο τομέα του τουρισμού μέσα από ένα αναβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα. Τόσο από το θεωρητικό τμήμα που αναπτύχθηκε στο πρώτο μέρος όσο και από το ερευνητικό που ακολούθησε στο δεύτερο, προκύπτει το συμπέρασμα πως η Τριτοβάθμια Τουριστική Εκπαίδευση έχει κάποιες αδυναμίες. Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, παραθέτονται κάποιες προτάσεις που σταδιακά θα οδηγήσουν σε βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

• ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

Όπως είδαμε και παραπάνω ένα από τα προβλήματα που επικρατούν, σύμφωνα με το ερευνητικό τμήμα, είναι το πρόγραμμα σπουδών και μια αναδιοργάνωσή του θα βελτιώνει άμεσα την κατάσταση. Στην ερώτηση προς τους σπουδαστές σχετικά με τα θεωρητικά μαθήματα που διδάσκονται, η επικρατέστερη απάντηση ήταν πως «είναι χρήσιμα αλλά όχι τόσο απαραίτητα». Επίσης σχολιάστηκε η διδαχθείσα ύλη και χαρακτηρίστηκε ως επί το πλείστον «της προηγούμενης δεκαετίας».

Έντονη φαίνεται να είναι η ανάγκη για την αναδιοργάνωση του προγράμματος σπουδών σύμφωνα και με το εκπαιδευτικό προσωπικό. Στην πλειοψηφία του θεωρεί πως μια τέτοια κίνηση θα βοηθούσε στην αύξηση των εισακτέων στις σχολές τουρισμού και εν συνεχεία αναφέρθηκε πως το υφιστάμενο πρόγραμμα σπουδών δεν είναι αρκετό για την πλήρη εξειδίκευση των φοιτητών.

Παρακολουθώντας λοιπόν το πρόγραμμα σπουδών (κυρίως των Τ.Ε.Ι.) παρατηρείται αρχικά πως η εκπαιδευτική ύλη, θεωρητική και εργαστηριακή, δεν ανταποκρίνεται στις σημερινές ανάγκες. Συνεχώς στην Ελλάδα αναπτύσσονται νέες μορφές τουρισμού οι οποίες δεν υπάρχουν στις διαλέξεις ούτε επιγραμματικά. Ακόμα κι οι επιχειρήσεις αναβαθμίζουν συνεχώς τα λειτουργικά τους συστήματα για την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των

τουριστών και αυτές οι αναβαθμίσεις δεν συγκλίνουν επ' ουδενί με τα εργαστηριακά μαθήματα καθώς τα περισσότερα από αυτά έχουν να κάνουν με απαρχαιωμένα προγράμματα που πλέον στην πλειοψηφία τους δεν χρησιμοποιούνται σε καμία επιχείρηση.

- **ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

Όπως διαπιστώθηκε στο ερευνητικό μέρος, οι ξένες γλώσσες θεωρούνται απαραίτητες, απόλυτα φυσιολογικό για σχολές που αφορούν το τουρισμό. Όπως φαίνεται και στο ενδεικτικό πρόγραμμα σπουδών Τ.Ε.Ι. Κρήτης (σελ. 50), μόνο η Αγγλική γλώσσα υπάρχει στο πεδίο των υποχρεωτικών μαθημάτων, ενώ επιπλέον ξένες γλώσσες υπάγονται στο πεδίο των μαθημάτων επιλογής.

Στα υποχρεωτικά μαθήματα υπάρχουν μαθήματα λιγότερα χρήσιμα, οπότε συμπληρώνοντας τη δήλωση μαθημάτων, δεν υπάρχει η δυνατότητα επιλογής επιπλέον ξένων γλωσσών λόγω του περιορισμού των δηλωθέντων ωρών. Σημαντική εκπαιδευτική έλλειψη καθώς το νούμερο ένα κριτήριο επιλογής του ανθρώπινου δυναμικού από τις επιχειρήσεις, είναι συνήθως οι ξένες γλώσσες. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν οι σχολές τουρισμού σε Ελβετία και Αυστρία, όπου ως γνωστόν είναι από τις δυνατότερες χώρες στο τουρισμό και στην εκπαίδευση που παρέχουν. Στα προγράμματα σπουδών τους, δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στις ξένες γλώσσες παρά στα θεωρητικά μαθήματα.

- **ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (χωρίς να αναγράφονται στο πτυχίο)**

Εξίσου σημαντικό θέμα είναι η ειδίκευση σε κάποιον τομέα. Σαφώς και είναι βασικά τα μαθήματα γενικής παιδείας αλλά η ειδίκευση σε συγκεκριμένους τομείς θα βοηθούσε κάποιον απόφοιτο τουριστικής σχολής να είναι πλήρως προετοιμασμένος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Όπως παρατηρήθηκε στο δεύτερο μέρος, η οικογενειακή παράδοση στο τουρισμό, ήταν εκλεκτικός παράγοντας στην επιλογή της σχολής. Ένας από τους λόγους που επέλεξαν κάποιοι τουριστικές σχολές ήταν η οικογενειακή παράδοση, δηλαδή η οικογενειακή ιδιοκτησία τουριστικών επιχειρήσεων. Επομένως, η επιλογή ειδικότητας βοηθάει τους σπουδαστές να εξειδικευτούν πάνω στο τομέα που ενδιαφέρονται ώστε μετά την αποφοίτηση τους να μην είναι απαραίτητη η παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Το ίδιο διαπιστώθηκε και στα σχόλια των εκπαιδευτικών όπου παρατηρείται η αντίληψη πως το πρόγραμμα σπουδών και η μη επιλογή ειδικοτήτων είναι από τα βασικά αίτια χαμηλής προτίμησης των υποψηφίων σπουδαστών. Σημαντικό είναι να μην αναγράφεται στο τίτλο

σπουδών η ειδικότητα που έχει επιλέξει ο σπουδαστής, γιατί ίσως αποτελέσει εμπόδιο στην επαγγελματική του αποκατάσταση.

- **ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ**

Ξεφυλλίζοντας τα συγγράμματα που διανέμονται στους σπουδαστές, παρατηρείται πως κάθε άλλο παρά σύγχρονα είναι. Τα περισσότερα από αυτά έχουν γραφτεί πολύ παλιά, το αντικείμενο που πραγματεύονται δεν έχει καμία σχέση με την σημερινή πραγματικότητα και δεν ακολουθούν ούτε κατά διάνοια τη ροή του τουρισμού σήμερα. Ακόμη και τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται, αφορούν το τουρισμό των περασμένων δεκαετιών σε έναν τόσο ρευστά μεταβαλλόμενο τομέα. Επιπλέον, παρά την εξέλιξη της τεχνολογίας στις τουριστικές επιχειρήσεις, τα περισσότερα εργαστηριακά μαθήματα διδάσκονται με τρόπους που δεν χρησιμοποιούνται πλέον. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η «Τήρηση Λογαριασμών Πελατών» όπου στα τμήματα διδάσκεται χειρόγραφα ενώ στις επιχειρήσεις χρησιμοποιούνται σύγχρονα προγράμματα υποδοχής και λογιστικής, καθιστώντας την εργασία του υπαλλήλου πολύ πιο εύκολη και αξιόπιστη.

- **ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ**

Η αξία μιας εκπαιδευτικής διαδικασίας ή ενός συστήματος δεν μπορεί να τεκμηριωθεί όταν δεν υπάρχουν αξιολόγηση και κοινώς αποδεκτές διαδικασίες ελέγχου της αποτελεσματικότητάς της. Με τον όρο αξιολόγηση εννοούμε τη διαδικασία συλλογής και εκτίμησης πληροφοριών σχετικά με το αποτέλεσμα ενός εκπαιδευτικού προγράμματος ή συστήματος, με στόχο την βελτίωση του. Προφανώς, ο βαθμός επίτευξης των προκαθορισμένων στόχων της εκπαίδευσης δείχνει και την αποτελεσματικότητά της.

Μιλώντας λοιπόν για ένα σύστημα αξιολόγησης της εκπαίδευσης, ουσιαστικά περιγράφουμε το μηχανισμό μέσω του οποίου μετράται και προωθείται η ποιότητα της εκπαίδευσης. Υπάρχει σχεδόν πλήρης απουσία αξιολόγησης και αντίστοιχης πιστοποίησης των σπουδών κατά τα διεθνή πρότυπα. Σε όλα τα επίπεδα σπουδών τουριστικής κατεύθυνσης είναι απαραίτητη η άμεση έναρξη λειτουργίας μηχανισμών αξιολόγησης και η λήψη πιστοποίησης σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

- **ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ: ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ**

Για πολλούς σπουδαστές η πρακτική άσκηση θεωρείται το βασικότερο μέρος για την ολοκλήρωση των σπουδών τους καθώς αποτελεί τη πρώτη στροφή προς την αγορά εργασίας. Στη τριτοβάθμια εκπαίδευση των Α.Σ.Τ.Ε. η πρακτική άσκηση αποτελείται από τρεις κύκλους, όσους και τα ακαδημαϊκά έτη, δίδοντας έτσι την ευκαιρία στους σπουδαστές να εξασκηθούν σε διαφορετικά αντικείμενα και επιχειρήσεις. Στα Τ.Ε.Ι. όμως, η εκπόνηση της πρακτικής άσκησης βρίσκεται στο τέλος των σπουδών και μόνο σε έναν κύκλο που διαρκεί έξι μήνες. Η διαχείριση όμως αυτού του κύκλου δεν είναι επαρκής. Θα έπρεπε να υπάρξει μεγαλύτερη σχέση με τις επιχειρήσεις, όπως σημειώθηκε στο ερευνητικό μέρος και συνεχής επιτήρηση των σπουδαστών μέσω των Τ.Ε.Ι.. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν τους σπουδαστές που κάνουν πρακτική ως φτηνό εργατικό δυναμικό για οποιαδήποτε ανάγκη της επιχείρησης, συχνά και άσχετη με το τουριστικό αντικείμενο. Αυτή η μεταχείριση τους στερεί τη δυνατότητα γνώσης, εμπειρίας και κατάρτισης. Σε τέτοιες περιπτώσεις θα έπρεπε οι αρμόδιοι καθηγητές που επιτηρούν την πρακτική άσκηση, να προχωρούν σε διακοπή όχι μόνο της συνεργασίας με τους συγκεκριμένους σπουδαστές, αλλά και της γενικής συνεργασίας του τμήματος με αυτές τις επιχειρήσεις.

Η πρακτική άσκηση των φοιτητών θα πρέπει να πραγματοποιείται καλοκαιρινή περίοδο και σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση οι φοιτητές να ασκούνται σε θέσεις που απαιτούν σημαντική τεχνογνωσία, ενώ στη δεύτερη φάση να ασκούνται σε διοικητικές θέσεις που απαιτούν ικανότητες στη διοίκηση, στην ανάληψη πρωτοβουλίας, κρίσης και λήψης αποφάσεων. Το πρώτο ήμισυ της πρακτικής να γίνεται στο μέσο των σπουδών και το δεύτερο μέρος στο τέλος των σπουδών. Αυτό προϋποθέτει ότι στα πρώτα εξάμηνα οι φοιτητές θα διδάσκονται τεχνικά αντικείμενα και θα εμποδώνουν τις γνώσεις αυτές μέσω της πρακτικής τους άσκησης, ενώ στα επόμενα εξάμηνα θα διδάσκονται μαθήματα οικονομίας, διοίκησης και μάρκετινγκ, που θα εμποδώνουν στο δεύτερο μέρος της πρακτικής.

- **ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΕΝΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ**

Ένα ζήτημα που τέθηκε επανειλημμένα από το σύνολο του δείγματος είναι το μορφωτικό επίπεδο του εκπαιδευτικού προσωπικού. Επειδή η ποιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού είναι από τους βασικότερους παράγοντες που προσδιορίζουν την ποιότητα της εκπαίδευσης, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή από όλους τους εκπαιδευτικούς φορείς.

Η έλλειψη ευελιξίας στο σύστημα το οδήγησε στην υιοθέτηση κριτηρίων, κυρίως εκπαιδευτικού τύπου, όπως π.χ. επίπεδο διπλώματος (Διδακτορικό, Μεταπτυχιακό, κλπ), χωρίς παράλληλα να επιζητείται και η καθαρή επαγγελματική εμπειρία. Από την άλλη μεριά επειδή τα προγράμματα σπουδών αποτελούνται, για πολλές ειδικότητες, και από θεωρητικά γνωστικά αντικείμενα, (π.χ. ιστορία και εξέλιξη της μαγειρικής τέχνης, στοιχεία μικροοικονομικής θεωρίας, στοιχεία μακροοικονομικής θεωρίας) τα κριτήρια επιλογής του εκπαιδευτικού προσωπικού διαφοροποιούνται ως προς το τελικό εκπαιδευτικό τους επίπεδο.

Σαν αποτέλεσμα το διδακτικό προσωπικό σε προγράμματα τουριστικών σπουδών χαρακτηρίζεται από σοβαρές ελλείψεις (*Christou, 1998*), με συνέπεια τη μέτρια υποστήριξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και την υποβάθμιση των σπουδών. Σε πολλές περιπτώσεις το εκπαιδευτικό προσωπικό παρουσιάζει αδυναμίες (*Μαυροδόνη, 2003*), τόσο στη διδασκαλία τεχνικών θεμάτων, όσο και σε θέματα αντιμετώπισης των σπουδαστών, καθώς στερείται σε αρκετές περιπτώσεις των απαραίτητων παιδαγωγικών γνώσεων. Επιπρόσθετα, παρατηρείται έλλειψη ικανών στελεχών, που οφείλεται στις μικρές δυνατότητες (*Cooper et al., 1996*) προσέλκυσης των ικανότερων επαγγελματιών του κλάδου στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί στη τουριστική εκπαίδευση, είναι επαγγελματίες του κλάδου, οι οποίοι καλούνται να διδάξουν χωρίς να έχουν προετοιμαστεί κατάλληλα γι' αυτό. Συνεπώς, χρειάζεται να γίνουν προσπάθειες, όπως μας κατέδειξαν και τα αποτελέσματα της έρευνας, έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να συνδυάζουν τυπικά προσόντα και επαγγελματική εμπειρία. Επιπρόσθετο προσόν θα θεωρούνταν και η παιδαγωγική κατάρτιση, καθώς η μεταδοτικότητα του διδάσκοντα και η ακόλουθη δράση του με τους σπουδαστές είναι πολύτιμα στοιχεία στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ:

Αθανασίου Λ., (2004), Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, Εξελίξεις, προβλήματα, Ανάγκες, Πολιτική, εκδόσεις Ι.Τ.Ε.Π., Αθήνα

Ακρίβος Χ., (2000), *Αφιέρωμα στην Τουριστική εκπαίδευση στο Travel Daily News* www.traveldailynews.gr

Βαρβαρέσος Σ., (1998), *Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές*, εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα

Δαουτόπουλος Γ., (2005), *Μεθοδολογία Κοινωνικών Ερευνών*, εκδόσεις Ζυγός, 5^η έκδοση, Θεσσαλονίκη

Έξαρχος Γ. & Σ. Καραγιάννης (2004), *Αγροτουρισμός: Μοχλός για την ανάπτυξη της υπαίθρου*, εκδόσεις Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης, Θεσσαλονίκη

Ηγουμενάκης Ν., (1999), *Τουριστική Πολιτική*, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα

Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ., Λύτρας Π., (1998-1999), *Εισαγωγή στον Τουρισμό*, εκδόσεις Interbooks, Αθήνα

Καραγιάννης Σ. & Έξαρχος Γ., (2006), *Τουρισμός-Τουριστική Οικονομία, Ανάπτυξη, Πολιτική*, εκδόσεις Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης, Ηράκλειο

Κολτσιδόπουλος Γ., (2001), *Τουρισμός, θεωρητική προσέγγιση*, εκδόσεις Έλλην, Αθήνα

Λογοθέτης Μ., (1982), *Τουριστική Πολιτική*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Λύτρας Π., (2002), *Με ή χωρίς παρωπίδες;* Στο Travel Daily News www.traveldailynews.gr

Μαυροδόνης Θ., (2003), *Προτάσεις για την αναμόρφωση της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα*, Travel Daily News www.traveldailynews.gr

Σαϊτης Χ., (1992), *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης, Θεωρία και πράξη*, Αθήνα

Σαϊτης Χ., (2000), *Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης*, β' έκδοση, εκδόσεις Ατραπός, Αθήνα

Σιάρδος Γ., (2005), *Μεθοδολογία Κοινωνιολογικής Έρευνας*, εκδόσεις Ζήτη, 2^η έκδοση, Θεσσαλονίκη

Σταθακόπουλος Β., (2005), *Μέθοδοι Έρευνας Αγοράς*, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, (1992), *Η θέση του τουρισμού και η συμβολή του στην εθνική οικονομία*, εκδόσεις Σ.Ε.Τ.Ε., Αθήνα

Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (2003), *Ελληνικός Τουρισμός 2010, Στρατηγική και Στόχοι*, από www.sete.gr

Σωτηριάδης Μ., (1994), *Τουριστική Πολιτική*, Ηράκλειο

Τσαούσης Δ.Γ. (1993), *Το Ελληνικό Πανεπιστήμιο στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Gutenberg

Φαναριώτης Π., (1995), *Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων. Εισαγωγή στο σύγχρονο management, Τόμος Α'*, εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα – Πειραιάς

Ψαχαρόπουλος Γ., Καζαμίας Α. (1985), *Παιδεία και ανάπτυξη στην Ελλάδα: κοινωνική και οικονομική μελέτη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης*, Αθήνα: ΕΚΚΕ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Amoah V., Baum T., *Tourism Education, Policy versus Practice*, International Journal of Contemporary Hospitality, Vol. 9, Iss. 1, Bradford, 1997

Baum, T., *Managing Human Resources in the European Hospitality Industry: A strategic approach*, London: Chapman & Hall, 1995

Bush T. & Bell L., *The principles and practice of educational management*, Paul Chapman Publishing, London, 2003

CEDEFOP, *Occupations within the Hotel/Tourism Sector within the EC*, Berlin 1991

Chris Cooper, Rebecca Shepherd, John Westlake, *Educating the Educators in Tourism: A Manual of Tourism and Hospitality Education*, World Tourism Organisation – University of Surrey, 1996

Chris Holloway, Labour, Vocational Education and Training, εις **W. Pompl, P. Lavery Eds.**, *Tourism in Europe: Structures and Developments*, Cab International, 1993

Christou, E., Hospitality Management Education in Greece – An exploratory study, *Tourism Management*, Vol. 20, pp. 683-691, 1998

Conlin M.V., Baum T., Comprehensive human resource planning, in Cooper, C.P., Lockwood, A. (Eds), *Progress in Tourism, Recreation and Hospitality Management*, Vol.6

Dale C., Robinson N. *The theming of tourism education: a three-domain approach* International Journal of Contemporary Hospitality Management, MCB, University Press, 2001

- Eduardo Fayos-Sola, Chris Cooper, Donald Hawkins, Sheryl Spivack**, An Introduction to TEDQUAL, *A Methodology for Quality in Tourism Education and Training*, World Tourism Organisation, 1997
- Greenwood J.**, *Producer interest groups in tourism policy*, American Behavioural Scientist, Vol. 36 No.2, 1992
- Haywood, K.M.**, “A radical proposal for hospitality and tourism education”, International Journal of Hospitality Management, Vol. 8, No 4, pp. 259-260, 1989
- Jafari J., Ritchie B.J.R.** *Toward a framework for tourism education problems and prospects*, Annals of Tourism Research, 1981 Vol8 No1
- Kenneth Wilson, David Worland, εις Tom Baum, Ed.**, *Human Resources Issues in International Tourism*, Butterworth Heinemann, 1993
- Lickorish, Leonard J., Jenkins, Carson L.**, (2004) *Μια εισαγωγή στο Τουρισμό*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Luk van Langenhove, Els Lowyck, εις Tom Baum, Ed.**, *Human Resources Issues in International Tourism*, Butterworth Heinemann, 1993
- Marland P., Store R.**, *Tourism in schools, legitimate or faddish?* , Journal of Tourism Studies. Vol.2 No.1, 1991
- Middleton V. & Ladkin A.**, *The Profile of Tourism Studies Degree Courses in the UK 1995/96*, London, The National Liaison Group for Higher Education in Tourism, 1996
- Owen C.**, *Building a Relationship Between Government and Tourism*, Tourism Management, Vol. 13 No. 4, 1991
- William F. Theobald**, εκδόσεις *Global Tourism*, Butterworth Heinemann, Δεύτερη Έκδοση, 1998

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

➤ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τ.Ε.Ι.

➤ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Εισαγωγή στο Τουρισμό	Τουριστική Γεωγραφία
Μικροοικονομική	Μαζική Παραγωγή Φαγητών
Οικονομικά Μαθηματικά	Μακροοικονομική
Επαγγελματική Μαγειρική	Στατιστική Επιχειρήσεων
Επιχειρησιακές Επικοινωνίες Τουρ. Επιχειρήσεων	Μπαρ – Ποτά – Οινολογία
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Τουριστική Κοινωνιολογία	Αρχιτεκτονική. – Εξοπλισμός Ξενοδοχείων
Κοινωνία Αναψυχής	Οργάνωση Συνεδρίων
Ψυχαγωγία & Άθληση Πελατών	
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστική Οικονομία	Αρχές Λογιστικής Εταιρειών
Αρχές Γενικής Λογιστικής	Υπηρεσία Υποδοχής
Τουριστικό Δίκαιο	Υπηρεσία Ορόφων
Τεχνική Εστιατορίου	Εργασιακές Σχέσεις
Εμπορικό Δίκαιο	Τουριστικό Marketing
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Ταξιδιωτικοί Οδηγοί	Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων
Προγραμματισμός Ταξιδιού	Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις
	Στοιχεία Κοστολόγησης
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Εμπορευματογνωσία - Προμήθειες	Τουριστική Ψυχολογία
Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Διοίκηση Προσωπικού Τουριστικών Επιχ/ων
Ξενοδοχειακές Εφαρμογές με Η/Υ	Επικ. Πολιτική Δημοσίων Σχέσεων Τουρ. Επιχ/ων
Ξενοδοχειακό Marketing	Αεροπορικοί Ναύλοι – Έκδοση Εισιτηρίων
Τιμολόγηση – Έλεγχος	Τήρηση Λογαριασμών Πελατών
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:	
Εργατικό Δίκαιο	Έρευνα Τουριστικής Αγοράς
Ευρωπαϊκή Ένωση	Τουριστική Διαφήμιση
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	
Συστήματα κρατήσεων με Η/Υ	
Σεμινάριο Τελειοφοίτων	
ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ:	
Τουριστική Πολιτική	

Τουρισμός και Ανάπτυξη
Αγγλική Τουριστική Ορολογία
ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ:
Γαλλική Τουριστική Ορολογία
Γερμανική Τουριστική Ορολογία
Ιταλική Τουριστική Ορολογία

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ

- ΜΠΑΡ – ΠΟΤΑ – ΟΙΝΟΛΟΓΙΑ
- ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΣΤΙΑΤΗΡΙΟΥ
- ΜΑΖΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΑΓΗΤΩΝ
- ΤΙΜΟΛΟΓΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΣ
- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ
- ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
- ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΟΡΟΦΩΝ
- ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
- ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
- ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ Τ.Ε.
- ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΟΙ ΝΑΥΛΟΙ – ΕΚΔΟΣΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ
- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ ΜΕ Η/Υ
- ΤΗΡΗΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ
- ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ

(http://www.teiath.gr/sdo/tourist_enterprises/programma.html)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Αρχές Οικονομικής Ι	Αρχές Οικονομικής ΙΙ
Εισαγωγή στο Τουρισμό	Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου
Εισαγωγή στους Η/Υ	Αρχές Λογιστικής Εταιρειών
Οικονομικά Μαθηματικά	Υπηρεσία Ορόφων
Στοιχεία Εργατικού Δικαίου	Εισαγωγή στην Επαγγελματική Μαγειρική
Αρχές Γενικής Λογιστικής	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες Τουριστικών Επιχειρήσεων (Επεξεργασία Κειμένου)
Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Αγγλικά Ι
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
	Γαλλικά Ι
	Γερμανικά Ι
	Ιταλικά Ι
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Εργασιακές Σχέσεις	Αρχές Τουριστικού Marketing
Στατιστική Επιχειρήσεων	Τεχνική Εστιατορίου
Τουριστική Οικονομία	Διεύθυνση Προσωπικού Τουριστικών Επιχειρήσεων
Μαζική Παραγωγή Φαγητών	Εμπορευματογνωσία – Προμήθειες
Bar – Ποτά - Οινολογία	Χρηματοδότηση Επιχειρήσεων
Αγγλικά ΙΙ	Υπηρεσία Υποδοχής
	Αγγλικά ΙΙΙ
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Γαλλικά ΙΙ	Γαλλικά ΙΙΙ
Γερμανικά ΙΙ	Γερμανικά ΙΙΙ
Ιταλικά ΙΙ	Ιταλικά ΙΙΙ
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Ξενοδοχειακό Marketing	Επιχειρησιακές Επικοινωνίες Τουριστικών Επιχ/ων ΙΙ
Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Ξενοδοχειακές Εφαρμογές με Η/Υ
Τουριστική Νομοθεσία	Τουριστική Κοινωνιολογία
Τουριστική Γεωγραφία Ελλάδας	Οργάνωση Συνεδρίων – Εκδηλώσεων
Τήρηση Λογαριασμών Πελατών	Ταξιδιωτικοί Οδηγοί
Στοιχεία Κοστολόγησης	Προγραμματισμός – Εκτέλεση Ταξιδιών
Αρχιτεκτονική – Εξοπλισμός Ξενοδοχείων	Ψυχαγωγία - Άθληση Πελατών
Αγγλικά ΙV	Τιμολόγηση – Έλεγχος

	Αγγλικά V
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:	
Γαλλικά IV	Γαλλικά V
Γερμανικά IV	Γερμανικά V
Ιταλικά IV	Ιταλικά V
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
Συντήρηση – Έλεγχος Ξενοδ/κών Εγκαταστάσεων	Πτυχιακή Εργασία
Τουριστική Πολιτική	Πρακτική Άσκηση
Τουριστική Διαφήμιση	
Δημόσιες Σχέσεις Τουριστικών Επιχειρήσεων	
Παγκόσμια Τουριστική Γεωγραφία	
Συστήματα Κρατήσεων με Η/Υ	
Σύνθεση Τουριστικού Πακέτου	
Αεροπορικοί Ναύλοι – Έκδοση Εισιτηρίων	
Τουριστική Ψυχολογία	
Σεμινάριο Τελειοφοίτων	

(<http://protouvoulia.org/book/export/html/2514>)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Μικροοικονομία	Μακροοικονομία
Αρχές Τουρισμού	Αρχές Marketing
Οικονομικά Μαθηματικά	Τουριστική Γεωγραφία
Αρχές Χρηματοοικονομικής Λογιστικής	Διοικητική Λογιστική Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας Ι	Διοίκηση Επισιτισμού και Τροφοδοσίας ΙΙ
Τουρισμός και Κοινωνικές Επιστήμες	Εφαρμογές Πληροφορικής
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Οικονομική του Τουρισμού	Διοίκηση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων
Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού	Χρηματοοικονομική Ανάλυση και Λήψη Αποφάσεων
Τουριστική Νομοθεσία	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας Ι	Τουρισμός και Ανάπτυξη
Στατιστική Επιχειρήσεων	Βάσεις Δεδομένων
Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων στο Τουρισμό	Οργάνωση και Λειτουργία Ταξιδιωτικής Βιομηχανίας ΙΙ
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστική Πολιτική	Διοίκηση Ποιότητας Υπηρεσιών στον Τουρισμό
Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας Ι	Διοίκηση Υπηρεσιών Φιλοξενίας ΙΙ
Οργανωσιακή Συμπεριφορά	Ηλεκτρονικό Επιχειρείν στην Τουριστική Βιομηχανία
Πληροφοριακά Συστήματα στο Τουρισμό	Διαχείριση Κρίσεων στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία
Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία	Διοίκηση Ελεύθερου Χρόνου
Ποσοτικές Μέθοδοι	Συμπεριφορά Καταναλωτή στον Τουρισμό
	Επικοινωνίες και Δημόσιες Σχέσεις στον Τουρισμό
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
Σχεδιασμός & Διαχείριση Τουριστικών Προορισμών	Πτυχιακή Εργασία
Μεθοδολογία και Τεχνικές Έρευνας στον Τουρισμό	Πρακτική Άσκηση
Στρατηγικό Μάρκετινγκ στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία	
Αγγλική Τουριστική Ορολογία	
Γαλλική Τουριστική Ορολογία	
Γερμανική Τουριστική Ορολογία	

(http://www.teipat.gr/ekpaideysi/tmima_touristikwn_epixeirisewn.php)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΛΑΡΙΣΑΣ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Πολιτική Οικονομία	Λογιστική Τουριστικών Επιχειρήσεων
Γενική Λογιστική	Επεξεργασία Στατιστικών Δεδομένων στο Τουρισμό
Εισαγωγή στην Πληροφορική	Τουριστική (Ελληνική & Παγκόσμια) Γεωγραφία
Οικονομικά Μαθηματικά	Οργάνωση – Λειτουργία Επαγγελματικής Κουζίνας (Catering)
Εισαγωγή στη Θεωρία του Τουρισμού	Εμπορικό Δίκαιο
Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων	Αγγλικά – Ορολογία Ι
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων στις Τουριστικές Επιχ/σεις	Αρχές Marketing
Εμπορευματογνωσία – Προμήθειες	Λειτουργία Υποδοχής – Τήρηση Λογαριασμών Ι
Οροφοκομία	Τουριστική Κοινωνιολογία
Οργάνωση - Λειτουργία Εστιατορίου	Έρευνα Τουριστικής Αγοράς
Τουριστική Νομοθεσία	Μπαρ – Ποτά - Οινολογία
Αγγλικά – Ορολογία ΙΙ	ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:
	Ξένη Γλώσσα (Γερμανικά) Ι
	Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά) Ι
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστική Οικονομία	Συστήματα Κρατήσεων με Η/Υ (CRS – GDS)
Marketing - Management Τουριστικών Προορισμών	Ξενοδοχειακές Εφαρμογές με Η/Υ
Αεροπορικοί Ναύλοι – Ticketing	Marketing Τουριστικών Επιχειρήσεων
Λειτουργία Υποδοχής – Τήρηση Λογαριασμών ΙΙ	Διοίκηση Τουριστικών Γραφείων
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	
Ξένη Γλώσσα (Γερμανικά) ΙΙ	Οικονομοτεχνικές Μελέτες και Χρηματοδότηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Ξένη Γλώσσα (Γαλλικά) ΙΙ	Διαχείριση Εναλλακτικού Τουρισμού
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστικός Σχεδιασμός και Ανάπτυξη	Πτυχιακή Εργασία
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων	Πρακτική Άσκηση
Κοστολόγηση - Έλεγχος	
Σεμινάριο Τελειοφίτων	
ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ:	
Δεοντολογία και Διαχείριση Πελατειακών Σχέσεων	
Οργάνωση – Έκθεση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων	

ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:

- Επιχειρηματικότητα
- Επιχειρηματικότητα στο Τουρισμό
- Γαστρονομία και Τουρισμός
- Επιχειρησιακές Επικοινωνίες
- Ιταλικά Ορολογία
- Ελεύθερο Εργαστήριο με Χρήση Η/Υ

(http://www.bs.teilar.gr/tourism_business/images/files/programs/perigramma_spoudwn_2010_te.pdf)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ (ΣΠΕΤΣΕΣ)

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Μικροοικονομική	Τουριστική Πολιτική και Τοπική Ανάπτυξη
Αρχές Χρηματοοικονομικής Λογιστικής	Τουριστική Νομοθεσία
Μαθηματικά και Ποσοτικές Μέθοδοι των Επιχ/ων	Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Εμπορικό Δίκαιο	Στατιστική Επιχειρήσεων
Αρχές Τουρισμού	Ευρωπαϊκή Ένωση
Τουριστική Ψυχολογία	Λογιστική Εταιρειών
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Τουριστικό Marketing	Οργάνωση και Λειτουργία Εστιατορίου και Μπαρ
Εφαρμογές Πληροφορικής	Διαδίκτυο και Τουριστικές Επιχειρήσεις
Μακροοικονομική	Διοικητική Λογιστική – Κοστολόγηση
Βιώσιμη Ανάπτυξη Τουριστικών Επιχειρήσεων	Ξενοδοχειακό Marketing
Υπηρεσία Υποδοχής	Τουριστική Οικονομία
	Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης
	Τουριστική Διαφήμιση και Επικοινωνία
Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ	ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ
Ψυχαγωγία και Άθληση Πελατών	Εργασιακές Σχέσεις
Δημόσιες Σχέσεις & Οργάνωση Συνεδρίων & Εκδηλώσεων	Χρηματοδότηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων και Αξιολόγηση Επιχειρήσεων	Οργάνωση και Λειτουργία Τουριστικού Γραφείου
Έρευνα Τουριστικής Αγοράς	Ξενοδοχειακή Λογιστική
Τουριστική Γεωγραφία	Υπηρεσία Ορόφων
Ευρωπαϊκές Επιρροές και Γλώσσες στην Επαγγελματική Εκπαίδευση	Σύγχρονη Διαμόρφωση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος
	Τουριστική Κοινωνιολογία
Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ	Η' ΕΞΑΜΗΝΟ
Σεμινάριο Τελειοφοίτων – Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας	Πτυχιακή Εργασία
Αεροπορικοί Ναύλοι και Συστήματα Κρατήσεων με Η/Υ	Πρακτική Άσκηση
Αγγλική Τουριστική Ορολογία	
Σύνθεση Τουριστικού Πακέτου και Εκτέλεση Ταξιδιού	
Εσωτερικός έλεγχος και Συστήματα Ποιότητας	
Γαλλική Τουριστική Ορολογία	

<http://ikaros.teipir.gr/spetses/kuklos%20spoudwn.htm>

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.

Α' ΕΤΟΣ
Εστιατορική Τέχνη – Οινολογία
Μαγειρική
Εδεσματολόγιο
Μπαρ
Εμπορευματογνωσία – Υγιεινή
Λογιστική
Τεχνικές Εγκαταστάσεις
Εργοστασιακές Σχέσεις
Τουριστική Γεωγραφία
<i>ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:</i>
Αγγλικά
Γαλλικά
Γερμανικά
Ιταλικά
Β' ΕΤΟΣ
Ξενοδοχειακή Τέχνη
Εδεσματολόγιο
Κοστολόγιο – Έλεγχος
Οικονομική Επισιτιστική Επιχειρήσεων
Αρχές Οικονομικής
Λογιστική
Management
Μηχανοργάνωση
Γενικές Αρχές Marketing
Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές
<i>ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:</i>
Αγγλικά
Γαλλικά
Γερμανικά
Ιταλικά
Γ' ΕΤΟΣ
Τουριστική Πολιτική
Ξενοδοχειακό Marketing

Δημόσιες Σχέσεις
Management
Στατιστική
Οικονομικά Μαθηματικά
Διοικητική Λογιστική
Αρχιτεκτονική – Εξοπλισμός
Αρχές Δικαίου
Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές
ΚΑΙ ΔΥΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ:
Αγγλικά
Γαλλικά
Γερμανικά
Ιταλικά

(<http://edu.klimaka.gr/tritobathmia-ekpaideysh/turistikwn-epaggelmatwn/503-anwterh-scholh-turistikwn-epaggelmatwn-rodos-aste.html>)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

➤ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΙΓΑΙΟΥ

➤ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΠΕΙΡΑΙΩΣ

➤ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΠΟΥΔΩΝ Ε.Α.Π.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

⇒ **Κατεύθυνση: Στρατηγική Τουριστικής Ανάπτυξης**

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Ποσοτικές Μέθοδοι	Τουριστική Ανάπτυξη και Πολιτική
Τουριστική Οικονομική	Τουριστικό Μάρκετινγκ
Νέες τεχνολογίες στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας στον Τουρισμό
Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας	Σχεδιασμός και Περιβαλλοντική Διαχείριση στον Τουρισμό
Ανθρωπολογία του Τουρισμού	Ανάπτυξη και Διοίκηση Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού
Γεωγραφία του Τουρισμού	Ελληνική Οικονομία και Τουρισμός
Κοινωνιολογία του Τουρισμού	Περιφερειακή Ανάπτυξη και Τουρισμός
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Οικονομική των Τουριστικών Επιχειρήσεων	Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών
Τουρισμός και Μεταφορές	Το πολιτισμικό προϊόν στον τουρισμό: Από την παραγωγή έως την κατανάλωσή του

⇒ **Κατεύθυνση: Διοίκηση Φιλοξενίας (Hospitality)**

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Ποσοτικές Μέθοδοι.	Τουριστική Ανάπτυξη και Πολιτική
Τουριστική Οικονομική	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας στον Τουρισμό
Νέες τεχνολογίες στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων	Τουριστικό Μάρκετινγκ
Κοινωνιολογία του Τουρισμού	Ηλεκτρονικό Επιχειρείν & Εμπόριο για Επιχειρήσεις Φιλοξενίας
Συμπεριφορά Καταναλωτή & Προώθηση Μάρκετινγκ για Επιχειρήσεις Φιλοξενίας	Αρχές Χρηματοοικονομικής Διοίκησης Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Διοίκηση Λειτουργιών για Επιχειρήσεις Φιλοξενίας	Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Στρατηγικό Μάνατζμεντ για Επιχειρήσεις Φιλοξενίας	Κανάλια Διανομής Τουριστικών Προϊόντων
ΚΑΙ ΕΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
Τουρισμός και Μεταφορές	Τουρισμός και Μεταφορές
Οικονομική των Τουριστικών Επιχειρήσεων	Ποιότητα Υπηρεσιών Φιλοξενίας
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	
Διπλωματική Εργασία	

(<http://tourism-pms.aegean.gr/default.asp?pid=24>)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

⇒ **Κατεύθυνση: Tourism Management (Hospitality, Travel and Leisure Industries)**

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ	Β' ΕΞΑΜΗΝΟ
Αρχές Τουρισμού & Τουριστική Πολιτική	Στρατηγικό Μάνατζμεντ
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων Ι	Ηγεσία
Διοίκηση Ταξιδιωτικών και Μεταφορικών Επιχ/σεων	Έρευνα Μάρκετινγκ
Μάνατζμεντ	Οικονομοτεχνικές Μελέτες
Μάρκετινγκ Τουριστικών και Μεταφορικών Επιχ/σεων	Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων ΙΙ
Χρηματοοικονομική	Τουριστική Νομοθεσία
Διοικητική Λογιστική	Τουριστικές Επενδύσεις
Οικονομική για Διοίκηση	Ποιότητα σε Υπηρεσίες
	Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό
	Σεμινάριο
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ	
Διπλωματική Εργασία	

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:

Στοιχεία Στατιστικής

Εισαγωγή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων

Αρχές Λογιστικής

Αρχές Οικονομικής Επιστήμης

(http://www.unipi.gr/akad_tmhm/org_dioik_epix/metapt/pms/enimerotiko_fulladio.pdf)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

⇒ **Κατεύθυνση: Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων**

Η διάρθρωση των Θεματικών Ενοτήτων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου διαμορφώνονται ως εξής:

1^ο ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Δ.Τ.Ε.* 50:

- Γενικές Αρχές Management
- Τουριστική Νομοθεσία και Οργάνωση Εργοδοτικών και Συλλογικών Φορέων

Δ.Τ.Ε. 51:

- Τουριστικός Τομέας

2^ο ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Δ.Τ.Ε. 60:

- Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων

Δ.Τ.Ε. 61:

- Τουριστικό Marketing Φορέων Οργανώσεων και Επιχειρήσεων

****Δ.Τ.Ε.= Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων***

Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης είναι υποχρεωτική η επιτυχής παρακολούθηση και των τεσσάρων Θεματικών Ενοτήτων, καθώς και η επιτυχής ολοκλήρωση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.

(<http://www.eap.gr/dte.php>)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

➤ **ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ**

➤ **ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ**

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

1) Σε τι οφείλεται κατά τη γνώμη σας η τόσο χαμηλή προτίμηση των υποψηφίων στις σχολές τριτοβάθμιας που αφορούν το τουρισμό;

- Φόβος για εποχιακή επαγγελματική αποκατάσταση
- Υποτίμηση της σχολής λόγω του χαμηλού βαθμού πρόσβασης
- Λανθασμένη και ελλιπής ενημέρωση από το σχολείο
- Ελλιπές πρόγραμμα σπουδών
- Άλλο _____

2) Πιστεύετε ότι μια αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών θα βοηθούσε τη σχολή ώστε να έχει περισσότερους εισακτέους;

- Ναι
- Όχι

3) Πιστεύετε ότι η προτίμηση των υποψηφίων στη Τουριστική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση θα ήταν μεγαλύτερη αν:

- Υπήρχε σαφέστερη και ακριβέστερη ενημέρωση από το σχολικό περιβάλλον
- Δεν ήταν απαραίτητα τα Ειδικά Μαθήματα Εισαγωγής (Ξένη Γλώσσα, Αρχές Οικονομικής Θεωρίας)
- Κατά την εισαγωγή τους ήταν εφικτή η δυνατότητα επιλογής ειδικότητας
- Άλλο _____

4) Κατά τη προσωπική σας άποψη, το πρόγραμμα σπουδών είναι επαρκές για μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση των σπουδαστών;

- Ναι
- Όχι

4.1) Αν όχι, τι νομίζετε ότι εκλείπει;

- Περισσότερα εργαστηριακά μαθήματα
- Οργανωμένες εκπαιδευτικές επισκέψεις σε τουριστικές επιχειρήσεις

- Παρακολούθηση σύγχρονων ηλεκτρονικών προγραμμάτων που χρησιμοποιούνται σε τουριστικές επιχειρήσεις (προγράμματα κρατήσεων, διαθεσιμότητας, κτλ)
- Επιπλέον εξάμηνο/εξάμηνα πρακτικής άσκησης
- Επιλογή ειδικότητας από τους φοιτητές
- Άλλο_____

5) *Κατά τη γνώμη σας, τι παραπάνω θα μπορούσε να παρέχει το κράτος στα Ιδρύματα, ώστε να καλύπτονται καλύτερα οι ανάγκες των μαθημάτων;*

- Περισσότερο εκπαιδευτικό προσωπικό
- Καταρτισμένο και εξειδικευμένο εκπαιδευτικό προσωπικό
- Ειδικό εργαστηριακό εξοπλισμό
- Βελτιωμένα συγγράμματα
- Άλλο_____

6) *Ποια προσόντα θεωρείτε ότι πρέπει να κατέχουν οι εκπαιδευτικοί των Τουριστικών Επιχειρήσεων στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση;*

- Να είναι απόφοιτοι συναφών σχολών
- Να κατέχουν σημαντική εμπειρία στο τουρισμό
- Και τα δύο
- Άλλο_____

7) *Κατά τη γνώμη σας, οι ανώτατες σχολές τουρισμού εξασφαλίζουν πλήρη εκπαίδευση για τη μετά πτυχίον πορεία των αποφοίτων;*

- Ναι
- Όχι
- Άλλο_____

8) *Πολλοί φοιτητές πιστεύουν ότι η εξάμηνη πρακτική άσκηση είναι πιο επιμορφωτική συγκριτικά με αρκετά θεωρητικά μαθήματα της σχολής. Συμφωνείτε;*

- Ναι
- Όχι

9) Φύλο

- Άνδρας
- Γυναίκα

10) Ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκετε

- 25-30
- 30-40
- 40-50
- 50 και άνω

11) Τι μάθημα/μαθήματα διδάσκετε στη σχολή;

12) Παρακαλώ σημειώστε τα πιθανά προσόντα σας πέρα των βασικών σας σπουδών (μπορείτε να επιλέξετε παραπάνω από ένα)

- Σεμινάρια, διαλέξεις, συνέδρια (εισηγητής/-τρια ή απλή συμμετοχή)
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό
- Δεύτερο πτυχίο
- Άλλο _____

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ

- 1) ΦΥΛΟ
 - Άνδρας
 - Γυναίκα

- 2) ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ _____

- 3) ΤΡΕΧΟΝ ΕΞΑΜΗΝΟ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ _____

- 4) Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΑΣ (ΠΡΙΝ ΤΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ) ΗΤΑΝ:
 - Αγροτική
 - Ημιαστική
 - Αστική

- 5) Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΗΤΑΝ 1^Η ΣΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΑΣ ΔΕΛΤΙΟΥ;
 - Ναι
 - Όχι

- 6) Η ΠΟΛΗ ΠΟΥ ΣΠΟΥΔΑΖΕΤΕ ΗΤΑΝ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ;
 - Ναι
 - Όχι

- 7) Ο ΧΑΜΗΛΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΙΤΗΣΗ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΙΞΕ ΡΟΛΟ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΑΣ;
 - Ναι
 - Όχι

8) ΥΠΑΡΧΕΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΚΛΑΔΟ ΠΟΥ ΣΑΣ ΕΠΗΡΕΑΣΕ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ;

- Ναι
- Όχι

8.1) ΑΝ ΝΑΙ, ΠΟΙΟΣ ΚΛΑΔΟΣ;

- Ξενοδοχειακός
- Πρακτορειακός
- Ναυτιλιακός/Αερομεταφορών
- Άλλο _____

9) ΕΧΕΤΕ ΤΕΛΕΙΩΣΕΙ ΑΛΛΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΥ ΝΑ ΣΧΕΤΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΑΣ ΣΤΟ Τ.Ε.Ι.; (Ι.Ε.Κ., Ο.Α.Ε.Δ., ΤΕΧΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΤΛ)

- Ναι
- Όχι

10) ΕΙΧΑΤΕ ΚΑΠΟΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΑΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ Η ΟΠΟΙΑ ΙΣΩΣ ΣΑΣ ΕΠΗΡΕΑΣΕ ΓΙΑ ΤΗ ΤΕΛΙΚΗ ΣΑΣ ΕΠΙΛΟΓΗ;

- Ναι
- Όχι

10.1) ΑΝ ΝΑΙ, ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ ΘΕΣΗ

11) ΣΑΣ ΕΝΔΙΕΦΕΡΕ ΑΡΧΙΚΑ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΑΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ;

- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Δεν το γνώριζα

12) ΚΡΙΝΕΤΕ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΤΗΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ (ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ;

- Ναι
- Όχι

13) ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΣΑΣ, ΒΡΗΚΑΤΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΑΣ;

- Πολύ
- Αρκετά
- Λίγο
- Δεν απαντώ

14) ΠΩΣ ΘΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΤΕ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΑΡΑΣΧΕΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΑΣ;

- Άριστη
- Αρκετά καλή
- Καλή
- Μέτρια
- Καθόλου καλή

15) ΠΩΣ ΘΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΑΤΕ ΤΟΝ ΥΛΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ;

- Άριστο
- Αρκετά καλό
- Καλό
- Μέτριο
- Καθόλου καλό

16) ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΘΟΡΙΖΕΙ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ. ΕΣΕΙΣ ΠΩΣ ΤΟ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙΤΕ;

- Ικανοποιητικό
- Καλό
- Μέτριο

- Ελλιπές

17) ΤΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ:

- Αποτελούν το υπόβαθρο της τουριστικής εκπαίδευσης
- Είναι χρήσιμα αλλά όχι και τελείως απαραίτητα
- Είναι πολύ γενικά
- Είναι αδιάφορα

18) ΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΣΧΟΛΗ ΕΙΝΑΙ:

- Απαραίτητα για την επαγγελματική σταδιοδρομία μου
- Ενδιαφέροντα αλλά όχι και τόσο χρήσιμα πλέον
- Αδιάφορα
- Δεν έχουν να μου μεταδώσουν τίποτα

19) Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΑΣ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΙΝΑΙ:

- Παρακολουθείτε τακτικά τις διαλέξεις
- Παρακολουθείτε τακτικά τα εργαστήρια
- Ανταποκρίνεστε συστηματικά στις γραπτές εργασίες
- Μελετάτε συστηματικά την ύλη

20) ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΠΩΣ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΕΙΝΑΙ ΕΠΑΡΚΕΣ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ ΣΤΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ;

- Ναι
- Όχι

21) Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΝΑΙ/ΗΤΑΝ:

- Άριστη
- Αρκετά ικανοποιητική
- Μέτρια
- Τυπική
- Αποστασιοποιημένη

22) ΑΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑΤΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΣΑΣ, ΠΟΣΟ ΠΡΟΘΥΜΟΙ ΗΤΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΝΑ ΣΑΣ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ;

- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

23) ΕΧΕΤΕ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΕΙ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΑΣ ΑΣΚΗΣΗ;

- Ναι
- Όχι

23.1) ΑΝ ΝΑΙ, ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΚΛΑΔΟ;

- Ξενοδοχειακό
 - Πρακτορειακό
 - Ναυτιλιακό/Αερομεταφορών
 - Άλλο
-

23.2) ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΧΡΗΣΙΜΗ ΣΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ;

- Ναι
- Όχι

24) ΕΧΕΤΕ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΣΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΕΚΤΟΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ;

- Ναι
- Όχι

24.1) ΑΝ ΝΑΙ ΗΤΑΝ:

- Πριν τις σπουδές
- Κατά τη διάρκεια
- Μετά

24.2) ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΚΛΑΔΟ;

- Ξενοδοχειακό
- Πρακτορειακό
- Ναυτιλιακό/Αερομεταφορών
- Άλλο _____

25) ΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΠΟΚΟΜΙΣΑΤΕ ΑΠΟ ΤΗ ΣΧΟΛΗ, ΠΟΣΟ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΣΑΣ ΩΦΕΛΗΣΑΝ;

- Πολύ
- Λίγο
- Καθόλου

26) ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΑΣ ΣΚΟΠΕΥΕΤΕ ΝΑ ΤΙΣ ΣΥΝΕΧΙΣΕΤΕ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΚΑΠΟΙΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ;

- Ναι, σίγουρα
- Ίσως, δε το έχω σκεφτεί ακόμα
- Όχι